

**T.C.
MİLLÎ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VE
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İSTİHBARAT ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
İSTİHBARAT YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KADINLARIN TERÖR ÖRGÜTLERİNE
KATILMALARINI ETKİLEYEN MOTİVASYON
FAKTÖRLERİ: KARA DULLAR, KOLOMBİYA
DEVİRİMCİ SİLAHLI GÜÇLERİ VE TAMİL
İLAM KURTULUŞ KAPLANLARI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HÜSEYİN DEMİR
2021106101**

TEZ DANIŞMANI: DOÇ.DR. MERVE SEREN YEŞİLTAŞ

**İSTANBUL
ŞUBAT 2023**

**T.C.
MİLLÎ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VE
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İSTİHBARAT ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
İSTİHBARAT YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KADINLARIN TERÖR ÖRGÜTLERİNE
KATILMALARINI ETKİLEYEN MOTİVASYON
FAKTÖRLERİ: KARA DULLAR, KOLOMBİYA
DEVİRİMCİ SİLAHLI GÜÇLERİ VE TAMİL
İLAM KURTULUŞ KAPLANLARI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HÜSEYİN DEMİR
2021106101**

TEZ DANIŞMANI: DOÇ.DR. MERVE SEREN YEŞİLTAŞ

**İSTANBUL
ŞUBAT 2023**

T.C.
MİLLÎ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VE
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İSTİHBARAT ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
İSTİHBARAT YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KADINLARIN TERÖR ÖRGÜTLERİNE
KATILMALARINI ETKİLEYEN MOTİVASYON
FAKTÖRLERİ: KARA DULLAR, KOLOMBİYA
DEVRİMCİ SİLAHLI GÜÇLERİ VE TAMİL
İLAM KURTULUŞ KAPLANLARI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜSEYİN DEMİR

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 16.02.2023
Tezin Savunulduğu Tarih : 20.01.2023

Tez Oy birliği / Oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Unvan Ad Soyad

İmza

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Merve SEREN YEŞİLTAŞ

Jüri Üyeleri : Dr.Öğr. Üyesi Murat SAĞBAŞ

Dr.Öğr. Üyesi Muhammed Hayati TABAN

İSTANBUL
ŞUBAT 2023

ÖZGÜNLÜK RAPORU

Tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve ç) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 128 sayfalık kısmına ilişkin, 26.01.2023 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %7'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dâhil
- 3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Millî Savunma Üniversitesi Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Usul ve Esaslarını inceledim ve bu Uygulama Esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Hüseyin DEMİR
16.02.2023

ETİK BEYAN

Millî Savunma Üniversitesi Enstitüleri Dönem Projesi ve Lisansüstü Tez Hazırlama Kılavuzu'nda yer alan kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir; aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Bu tezdeki düşünce, görüş, varsayım, sav veya tezler bana aittir; Millî Savunma Bakanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri, Millî Savunma Üniversitesi ve Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü sorumlu tutulamaz.

Hüseyin DEMİR
16.02.2023

Sevgili eşime

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasında Kara Dullar, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri ve Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları terör örgütlerine katılan kadın teröristlerin motivasyonları incelenerek karşılaştırmalı bir analiz ortaya koyulmuştur.

Tez konusunun belirlenmesi ve hazırlanma sürecinin her aşamasında bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanını esirgemeyerek bana her fırsatta yardımcı olan çok kıymetli hocam Sayın Doç.Dr. Merve SEREN YEŞİLTAS'a, teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, gösterdiği anlayış ve desteği ile her zaman yanımda olan sevgili eşim Hilal Can DEMİR'e ve içinde bulunduğu yoğun mesaisine rağmen bana yardım ve desteklerini esirgemeyen sayın amirim Levent TONYALI'ya en içten sevgi ve saygılarımı sunarım.

İstanbul, Şubat 2023

Hüseyin DEMİR

İÇİNDEKİLER

ÖZGÜNLÜK RAPORU

ETİK BEYAN

İTHAF

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

İÇİNDEKİLER viii

TABLolar LİSTESİ..... ix

KISALTMALAR x

ÖZ..... xi

İNGİLİZCE ÖZ (ABSTRACT)..... xii

1. GİRİŞ 1

1.1. Problemin İzahı 4

1.2. Çalışmanın Amaç ve Yöntemi 7

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL TARTIŞMA 15

2.1. Kadın ve Terörizm Olgusuna Genel Bakış..... 15

2.2. Motivasyon 24

2.2.1. Kadınların Terör Örgütlerine Katılmalarındaki Motivasyon Faktörleri 26

2.2.2. İtici Motivasyonlar 27

2.2.2.1. Siyasi Motivasyon 28

2.2.2.2. Dini Motivasyon 33

2.2.2.3. Kişisel Motivasyon 38

2.2.2.4. Sosyal Motivasyon 44

2.2.2.5. Ekonomik Motivasyon 47

2.2.2.6. Çekici Motivasyonlar 49

2.2.2.6.1. Stratejik ve Operasyonel Motivasyon 50

2.3. Kadının Terör Örgütü İçerisindeki Rolü 52

2.3.1. Lojistik 53

2.3.2. Örgüte Yeni Üye Temini..... 54

2.3.3. İntihar Bombacısı 59

2.3.4. Savaşçı ve Yönetici 62

3. SEÇİLEN VAKA ÖRNEKLERİNİN ANALİZİ 64

3.1. Chernyye Vdovy (Kara Dullar) 64

3.2. Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC-EP) 73

3.3. Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları (LTTE)..... 86

4. SONUÇ..... 97

KAYNAKÇA 105

ÖZGEÇMİŞ..... 116

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1.1: 1970-2020 Yılları Arasında Yaşanan Terör Eylemleri.....	2
Tablo 1.2: Seçilen Vakalara İlişkin Bilgiler.....	10
Tablo 4.1: Vakalardaki Motivasyon Unsurlarının Etki Dağılımı.....	98

KISALTMALAR

DEAŞ	: Irak Şam İslam Devleti (Devlet'ül Irak ve's Şam)
DHKP-C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
FARC-EP	: Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (Fuerzas Armadas de Colombia- Ejército del Pueblo)
FBI	: Federal Soruşturma Bürosu (Federal Bureau of Investigation)
LTTE	: Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları (Liberation Tigers of Tamil Eelam)
PIRA	: Geçici İrlanda Cumhuriyet Ordusu (Provisional Irish Republican Army)
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi (Partiya Karkerên Kurdistanê)
RAF	: Kızıl Ordu Fraksiyonu (Rote Armee Fraktion)
RB	: Kızıl Tugaylar (Red Brigades)
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
UP	: Vatansever Birliği (Union Patrioca)
Vb.	: Ve Benzeri
A.g.e.	: Adı Geçen Eser
A.g.m.	: Adı Geçen Makale
A.g.r.	: Adı Geçen Rapor/Röportaj
A.g.a.	: Adı Geçen Arşiv

ÖZ

KADINLARIN TERÖR ÖRGÜTLERİNE KATILIMLARINI ETKİLEYEN MOTİVASYON FAKTÖRLERİ: KARA DULLAR, KOLOMBİYA DEVİRİMCİ SİLAHLI GÜÇLERİ VE TAMİL İLAM KURTULUŞ KAPLANLARI TERÖR ÖRGÜTLERİ ÖRNEĞİ

Hüseyin DEMİR

Millî Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü

İstanbul, Şubat 2023

Kadınların terör örgütlerine katılımı, terörist kavramı ve terör örgütlerinin oluşumu kadar eski bir tarihe dayanmakla birlikte, özellikle 20'nci yüzyılın ikinci yarısından itibaren kadınların katılım oranları ve faaliyetleri konusunda nicel bir artış ve görünürlük göze çarpmaktadır. Bu durum kadınların, terör örgütlerince daha fazla araçsallaştırılmaya başladıklarını ortaya koyarken, aynı zamanda kadınların terör örgütlerinde kilit pozisyonlar ve görevler üstlendiklerini açığa çıkarmaktadır. Bu tez, Kara Dullar , Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri ve Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları terör örgütlerindeki kadınların terör örgütlerine katılım neden ve motivasyonlarını sorgulamakta; bu bağlamda “itici” ve “çekici” faktörler üzerinden mevzubahis örnekler çerçevesinde karşılaştırmalı bir analiz ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma ayrıca, kadınların terör örgütlerine katılımını önleyici ve ön alıcı bir stratejiye hizmet etmek gayesiyle; örgütler arasındaki motivasyon unsurlarına ilişkin karşılaştırmalı bir analiz yapmak ve bulguları, güvenlik ve savunma bürokrasisine yol gösterici bir mahiyette ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kadın, Terörizm, Motivasyon.

Bilim Kodu : 114111

Sayfa Sayısı : xii+116

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Merve SEREN YEŞİLTAŞ

ABSTRACT

MOTIVATION FACTORS AFFECTING WOMEN’S INVOLVEMENT IN TERRORIST GROUPS: BLACK WIDOWS, REVOLUTIONARY ARMED FORCES OF COLOMBIA AND TAMIL EELAM LIBERATION TIGERS

Hüseyin DEMİR

Turkish National Defense University, Ataturk Stratejik Studies and Graduate
Institute

Istanbul, February 2023

Although women’s participation in terrorist organizations is as old as the concept of terrorist and formation of terrorist organizations, there has been a quantitative increase and visibility in women’s participation rates and activities, especially since the second half of the 20th century. While this situation shows that women are being more instrumentalized by terrorist organizations, it also reveals that women take on key positions and duties in terrorist organizations. This thesis questions the reasons and motivations of women in Black Widows, Revolutionary Armed Forces of Colombia, and Tamil Eelam Liberation Tigers to join terrorist groups. In this context, it also aims to present a comparative analysis within the framework of the aforementioned examples in terms of “push” and “pull” factors. The study also aims to make a comparative analysis of the motivational factors among the organizations to serve a strategy to prevent women’s involvement in terrorist organizations and to present the findings in a way that guides the security and defense bureaucracy.

Keywords: Women, Terrosim, Motivation.

Science Code : 114111

Pages : xii+116

Supervisor : Assoc.Prof.Dr. Merve SEREN YEŞİLTAS, Ph.D.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Küresel bir güvenlik tehdidi olan terörizm, halen 21'inci yüzyılın en büyük problemlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Terörizmin tanımı konusunda evrensel geçerliliği haiz mutabık kalınmış bir anlaşma olmamasına rağmen, bu çalışmada terörizm, bir hedef kitleyi etkilemek ve/veya terörize etmek amacıyla hassas hedeflere yöneltilen, siyasi güdümlü şiddet olarak referans alınmaktadır.¹ Terörizmin ilk dalgası Rusya'da ortaya çıkmış, anarşizm ve devrimci fikirlerle dünyanın birçok bölgesine yayılmıştır. Tarihteki ilk terör örgütü olarak kabul gören Narodnaya Volya (Halkın İradesi) ile ortaya çıkan kadınların terörizme katılma durumu sürekli olarak artmıştır.² Tarih boyunca insanlar, farklı terör örgütleri tarafından sayısız terör saldırısına maruz kalmış ve bu saldırılar nedeniyle yüzbinlerce insan yaralanmış veya hayatını kaybetmiştir.

Kadın terörist olgusu, geçmişten bu yana Fransız İhtilalinden başlayarak, II. Dünya Savaşı'na kadar erkek egemen toplum anlayışının çok yaygın olması nedeniyle yavaş bir artış göstermiş, özellikle sol siyasi görüşlerin artmasıyla 1970 sonrası oluşan işçi, kadın ve öğrenci hareketleri ile şiddet içeren terör olgusu içerisinde önemli oranda artmıştır. 20'nci yüzyılın ikinci yarısı itibarıyla başta Güney Amerika, Avrupa olmak üzere, dünyanın pek çok yerinde anarşist, etnik bölücü ve dini terör örgütleri içerisinde görev almaya başlayan kadın teröristler, bu örgütler içerisinde çeşitli görevler almış ve çeşitli eylemler gerçekleştirmişlerdir.

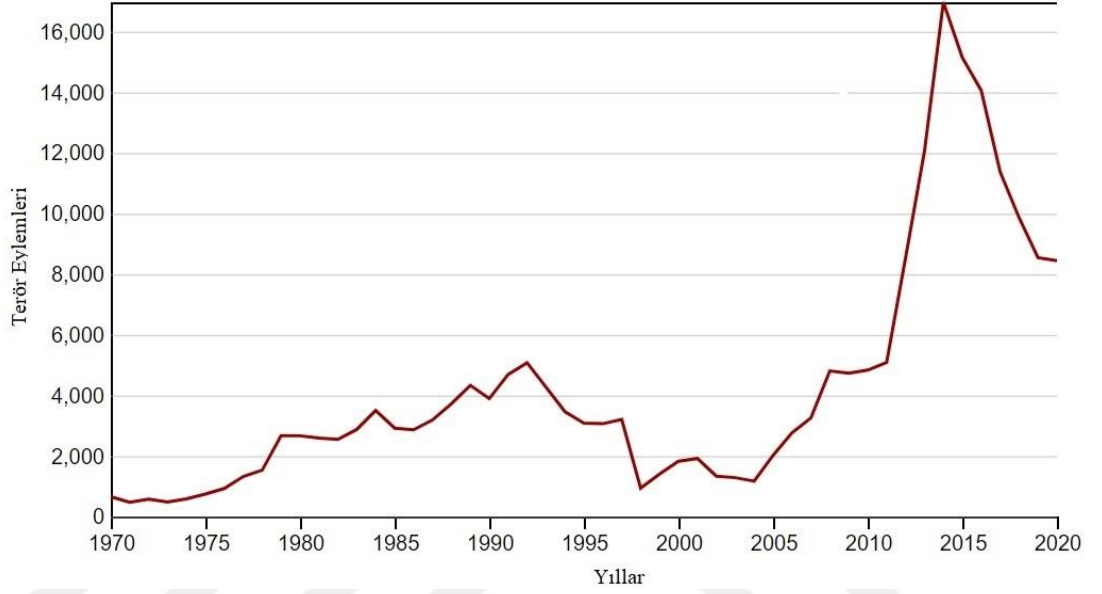
1980 sonrasında ise dünya çapında artış gösteren radikal İslam anlayışı ile bölgesel olarak Filistin ve Çeçenistan gibi ülkelerde, küresel olarak ise El-Kaide gibi terör

¹ Gus Martin, *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues* (London: Sage Publications, 2013), 11.

² Alisa Stack-O'Connor, "Lions, Tigers, and Freedom Birds: How and Why the Liberation Tigers of Tamil Eelam Employs Women", *Terrorism & Political Violence*, 19, (2007): 95.

örgütlerinde de kadınlara görevler verilmiştir.³ 2000’li yıllara gelindiğinde ise 11 Eylül saldırıları sonrasında terör olaylarında özellikle radikal dinci gruplar tarafından gerçekleştirilen eylemlerde büyük artış gözlemlenmiş ve bu tür örgütlere önceki dönemlere nazaran 21’inci yüzyılda daha fazla kadın katılım sağladığı görülmüştür.⁴

Tablo 1.1: 1970-2020 Yılları Arasında Gerçekleşen Küresel Terör Eylemleri

Kaynak: Global Terrorism Database (START), Ocak 2023.⁵

Kadınların terör örgütlerine katılma nedenlerine bakıldığında bu durumu açıklayan birden fazla faktör bulunmaktadır. Sosyal, kişisel ile ideolojik anlamda siyasi ve dini nedenler başta olmak üzere çok sayıda farklı nedenin kadınların terör örgütleri içerisinde yer almasına yol açmaktadır. Kadının toplumdaki ve aile yaşantısı içerisinde konumu, ekonomik zorluklar, eğitime ve işe erişimindeki yetersizlikler gibi nedenler kadını terör örgütlerine katılmaya iten temel sosyal sebepler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ek olarak, genel anlamda hemen hemen her toplum yapısında var olan ataerkil ve feodal yapı unsurları da hem kadını terör örgütüne yönlendiren itici bir unsur hem de kadının siyasal şiddet içerisinde yer almasının önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Bu durumun etkisi, kadının yaşadığı

³ Martin, *a.g.e.*, 12.

⁴ Ruth Gan, ve diğerleri, “Change is the only constant: The evolving role of women in the Islamic State in Iraq and Syria (ISIS)”, *Women & Criminal Justice*, 29, No. 4-5 (2019): 208.

⁵ University of Maryland, “Global Terrorism Database (START)”, <https://lk.tc/LaGNy>, [Erişim Tarihi: 12.01.2023].

toplumdaki ataerkil yapıya karşı ne derece üstünlük sağlayabildiği ile doğru orantıdadır. Ayrıca, intikam ve bireysel özgürlük arayışı gibi çeşitli kişisel sebeplerin de kadınların terör örgütlerine katılmasında önemli etkileri bulunmaktadır.

Kadınlar ideolojik anlamda siyasi ve dini motivasyonlar yolu ile terör örgütlerinde katılım sağlamaktadır. Kadınların siyasi motivasyonlar çerçevesinde özellikle radikal sol görüşlü terör örgütlerine katılım sağladıkları bilinmektedir. Bu durum, kadınların toplumsal ve bireyler sorunlarının çözümü olarak terör örgütlerine katılım göstermelerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle kadınlar, terör örgütlerini aynı zamanda bir araç olarak da kullanmaktadırlar.⁶

Ayrıca, terör örgütünün sahip olduğu ideolojik ve sosyal yapısı ile bu yapılar çerçevesinde yaratılan feminist motifler, kadınların o terör örgütü içerisindeki üstleneceği rol ve görevleri belirleyen temel faktörleri oluşturmaktadır. Kadının ajan, savaşçı, intihar bombacısı, sempatizan, istihbarat toplama elemanı veya liderlik gibi rolleri, dahil olduğu terör örgütünün hiyerarşik ve sosyal yapısı doğrultusunda şekillenmektedir. Yine benzer şekilde bir terör örgütünün kadın militana kendi içinde ne derece önem verdiği, kabullendiği ve sahip olduğu ideolojisi içerisinde feminist düşünceleri ne ölçüde benimsediği de kadının o örgüt içerisindeki rol ve görevlerini belirleyen faktörleri oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın zaman sınırlılığı olan son 50 yılda kadınların terörizm faaliyetlerinde büyük artış olmuştur. Bu artış, hem kadınları bünyesine daha rahat kabul eden radikal sol örgütlerde hem de özünde kadınların daha kısıtlı bir hayat sürmeyi dileyen radikal dinci veya sağcı örgütlerde görülmektedir.⁷ Bu artışın ne zamana kadar devam edeceği konusunda bir cevap verilmesi mümkün olmasa da dünya çapında daha etkili bir biçimde terörizmle mücadele verilebilmesi için toplumda kadının terör örgütlerindeki yeri ve sağladığı avantajların daha iyi anlaşılması gerekmektedir. Nitekim kadın teröristler tarafından çeşitli ülkelerde yüzlerce terör eylemi gerçekleştirilmesine rağmen kadın terörist sorunu hem politika yapımcılar hem de insanlar tarafından halen tümüyle anlaşılamamakta, hatta kimi zaman kadın teröristlerin tehdit ve zorla bu tür eylemleri gerçekleştirdikleri

⁶ Martin, *a.g.e.*, 14.

⁷ Caron E. Gentry, “Misogynistic terrorism: it has always been here”, *Critical Studies on Terrorism*, No. 15 (2022): 13.

düşünülmektedir.

Terörizmle ilgili yapılan çalışmalarda incelenen konunun doğası gereği güvenilir ve kolay veri toplamak oldukça sorunlu bir durumdur. Bu çalışmanın en büyük kısıtlılığı incelenen terör örgütlerindeki kadınlara ulaşamamasıdır. Bu nedenle araştırmada genel olarak ikincil kaynaklardan, akademik çalışmalar, veri tabanları, röportajlar, basın ve yayın kuruluşlarına ait internet sitelerinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Ayrıca çalışmanın zaman kısıtlılığı incelenen terör örgütlerinin faal oldukları dönemleri içine alan 1970’li yıllardan günümüze kadarki süreçteki kadın terörist olgusunu kapsamaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, araştırmanın kapsam ve yöntemine dair bilgilendirmeler mevcuttur. İkinci bölümde ve şiddet, terörizm ve kadın terörist kavramları ile ilgili mevcut literatürde yer alan çalışmalar incelenmektedir. Devamında kadın teröristlerin örgütlerde üstlendikleri rollerden bahsedilerek bu kadınların örgütlere katılmalarına ilişkin motive edici nedenlerini (itici faktörler) ve terör örgütlerinin kadınları örgütlerine dâhil etmeye yönelik stratejileri (çekici faktörler) incelenmektedir. Üçüncü bölümde, seçilmiş vakalar olan Kara Dullar, FARC ve LTTE terör örgütlerindeki kadınlara yönelik mevcut akademik çalışmalardan toplanan verilerin analizi yapılarak kadınların bu örgütlere katılma motivasyonları 1.2.’inci bölümde belirtilen altı hipotez üzerinden analiz edilmektedir. Son bölümde ise bu terör örgütlerindeki kadınların örgütlere katılmalarına yönelik bulgular ışığında bir sonuca varılmaktadır.

1.1. Problemin İzahı

Terörizm, yüzyıllardır farklı ideolojiler ve amaçlar doğrultusunda dünya üzerinde var olmuş ve 20’nci yüzyılın ilk çeyreğinde de toplumlarda yarattığı yıkım, korku ve ölümler nedeniyle siyaset bilimi için merkezi bir mesele haline gelmiştir. Son yüzyılda terörizme ilgili akademik çalışmalar hızla artış göstermiş, özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra, terörizmle ilgili akademik araştırma miktarı %300 gibi bir oranda önemli ölçüde artış göstermiştir.⁸

Kadınlara insanlık tarihi boyunca toplum içerisinde çeşitli roller atfedilmiştir. Bu

⁸ Jessica Shepherd, “The Rise and Rise of Terrorism Studies”, *The Guardian*, 02 Temmuz 2007. <http://www.theguardian.com/education/2007/jul/03/highereducation.research> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2022].

roller erkeklerden farklı olarak nadiren savaş, şiddet veya çatışma gibi kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Pek çok toplumda kadın genelde iyilik, barış veya zarıflığın sembolü olarak görülmüş ve istisnai durumlar nadiren şiddet olayları ile anılmışlardır. Kadınların toplumdaki geleneksel rollerine bakıldığında çoğu zaman anne, eş veya bakıcı gibi pozitif ve olumlu roller atfedildiği görülmektedir.⁹ Kadınlar toplum tarafından çoğu zaman şiddet olaylarının aktörleri yerine kurbanları olarak görülmektedir. Ancak, geleneksel kadın rolü, birçok terör örgütü tarafından kendi çıkarları doğrultusunda kullanılmış ve devletlerin terörle mücadele konusunda oluşturdukları politikaların yetersiz kalmasına yol açmıştır. Toplumdaki kalıplaşmış kadın algısı sayesinde terör örgütleri kadınları kullanarak çok daha ölümcül ve geniş yankı bulan saldırılar gerçekleştirmiştir.¹⁰

Kadınların temel biyolojik ve sosyal farklılıkları sebebiyle erkeklere oranla sahip olduğu fark edilmeme, gizlenebilme gibi stratejik üstünlüklerden dolayı, geçmişten günümüze çeşitli coğrafyalarda bulunan terör örgütleri, oluşumlarında bu sebeplerden ötürü kadınlara daha fazla görev vermekte ve gelecekte de kadın terörist sayısının artmasının muhtemel olacağı düşünülmektedir.

Kadınların siyasi şiddet olaylarında yer almaları yeni bir durum değildir. Kadınların bu olaylarda yer alma süreci, geleneksel siyasi söylemde rolleri genellikle göz ardı edilmiş olsa bile, terörizmin doğuşuna kadar uzanmaktadır. Kadınların cinsiyetleri nedeniyle şiddet eylemleri gerçekleştirmeye muktedir olmadıkları veya doğuştan yasaklandıkları şeklindeki cinsiyetçi bir yaklaşımla inşa edilmiş fikir, gerçekçi bir bağlama yerleştirildiğinde yetersiz kalmaktadır. Nitekim kadınlar terör örgütleri tarafından gerçekleştirilen sayısız çatışma, bombalı intihar eylemleri ve ayaklanmalar gibi birçok şiddet eylemlerinde yer almış ve almaya da devam etmektedirler.

Terörizmin ortaya çıkışından bu yana, kadınlar terör örgütlerinde küçük ama genişleyen roller üstlenmektedir.¹¹ Terör örgütlerindeki kadın rolünün varlığı, toplumun ve medyanın bu örgütlere ve siyasi hareketlere olan ilgisini önemli

⁹ Naureen C. Fink, Rafia Barakat ve Liat Shetret, "The Roles of Women in Terrorism, Conflict and Violent Extremism: Lessons for the United Nations and International Actors", *Center on Global Counterterrorism Cooperation*, No. 1 (2013): 4

¹⁰ Susan N. Herman, "Women and Terrorism: Keynote Address", *Women's Rights Law Reporter*, No. 31 (2010): 258.

¹¹ Mia Bloom, *Bombshell: Women and Terrorism* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2011), 36.

derecede arttırmıştır. Terör örgütleri, erkek militanlara ek olarak kadın üyeleri de kullanarak güvenlik güçlerini atlatma ve eylemlerinin başarılı olma olasılıklarının arttırmayı hedeflemektedir.

Çoğu terör örgütü, kadınları, özellikle kuryeci, tuzakçı ve aynı zamanda intihar bombacısı olarak görevlendirdiklerinde güvenlik güçlerini daha kolay atlatarak sonuca ulaşmayı hedeflemektedir. Bu durum, kadınların şiddet içeren eylemlerde bulunma olasılığının erkekler kadar olmadığı varsayımıyla bağlantılıdır. Ancak terörizm alanında yapılan çalışmalar, kadınların da erkekler kadar şiddetli eylemler gerçekleştirebileceklerini göstermektedir.¹² Kadınlar terör örgütleri içerisinde yeni militan temini, propaganda, finansman sağlama gibi destekleyici rollere ek olarak özellikle son 50 yılda intihar bombacısı, savaşçı ve liderlik gibi operasyonel roller de üstlenmektedir.¹³ Ayrıca yapılan incelemeler kadınların dâhil oldukları terör saldırılarının sayısının arttığını göstermektedir.¹⁴

Terör eylemleri bir yana şiddet içeren herhangi bir suç eylemine kadınların yer alması birçok toplum için şok edici bir unsur niteliği taşımaktadır. Çoğu toplum, terör örgütlerinin desteği doğrultusunda gerçekleştirilen şiddet içeren eylemlerde kadınların yer almasının arkasındaki motivasyonları anlamakta güçlük çekmektedir. Bu durumun nedeni olarak erkeklerin şiddete daha yatkın olduğu konusunda genel bir kabul olmasından dolayı kadınların şiddet içeren eylemlerde yer almasının daha şok edici bir etki yaratmasından kaynaklanmasının mümkün olabileceği düşünülmektedir.¹⁵

Terör örgütü üyeleri ağırlıklı olarak erkeklerden oluşsa da kadınlar da terör eylemlerinde önemli roller üstlenmektedir. Özellikle son 50 yılda, terörist gruplarda kadınların rolü önemli ölçüde değişmiştir. Önceleri kadın teröristler bu örgütlerde küçük roller üstlenirken, son yıllarda çeşitli liderlik rolleri gibi kritik görevler üstlenmeye ve daha fazla terör eylemlerinde yer aldıkları gözlemlenmektedir.¹⁶

¹² David Rapoport, "The Four Waves Of Modern Terrorism", *Attacking Terrorism*, Audrey Cronin & James M. Ludes (Washington DC: Georgetown University Press, 2004): 51.

¹³ Fink, Barakat ve Liat Shetret, *a.g.m.*, 3.

¹⁴ Jamille Bigio ve Rachel Vogelstein, "Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners", *Council on FR*, No. 1 (2019): 2.

¹⁵ Cindy D. Ness, "In the Name of the Cause: Women's Work in Secular and Religious Terrorism", *Studies in Conflict & Terrorism*, 28, No. 5 (2005): 356.

¹⁶ Jennifer Philippa Eggert, "Women, War and Political Violence", *Women and the Lebanese Civil War*, (Palgrave Macmillan, Cham, 2022): 14.

Kadın bir terörist terör eylemine karıştığında, medyada erkek teröristlerden daha fazla dikkat çekmektedir. Bunun nedeni ise, çoğu insanın bir kadının bu türde bir eylem yapmasını doğal karşılayamamakla birlikte, bu eyleme bir kadını iten asıl nedenlerin ne olduğunu da tahmin etmekte güçlük çekmeleridir. Bu nedenle terör örgütleri medyanın dikkatini çekmek için eskisine göre daha fazla kadını bünyesine dâhil etmektedir. 2002'den beri bazı ülkelerdeki özellikle radikal sol görüşlü terör örgütlerindeki kadın üyelerin yüzdesi, toplam üye sayısının %50'sini aşmakta ve 1985'ten 2010'a kadar, kadın teröristler birçok farklı terör örgütü adına 257'den fazla intihar saldırısı (toplam saldırıların yaklaşık %25'si) gerçekleştirmiştir.¹⁷ Maryland Üniversitesi'nin Küresel Terörizm Veritabanına (Global Terrorism Database, START) göre 1998-2017 yılları arası dünyanın çeşitli yerlerinde yaşanan 6531 bombalı intihar eylemlerinin failleri arasında en az bir kadının bulunma oranı (240) %3.7¹⁸, Şikago Güvenlik ve Tehdit Projesine (Chicago Project on Security and Threats, CPOST) göre 1974-2016 yılları arasında gerçekleşen bombalı intihar eylemlerinin faillerinin %8'inin kadındır.¹⁹

1.2. Çalışmanın Amaç ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, kadınların terör örgütlerine katılma motivasyonlarını derinlemesine tespit etmektir. Kadınlar geleneksel olarak, toplumun şiddete başvurmayan üyeleri olarak görülmektedir. Dünya üzerindeki terör örgütlerindeki teröristlerin büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Bu çalışma, kadınların hangi motivasyonlar doğrultusunda terör örgütlerine katıldığını belirlemeye çalışılmaktadır. Bu çalışmada, kişisel, politik, sosyal, dini ve ekonomik, çekici nedenler olarak, stratejik ve operasyonel motivasyon faktörleri itici nedenler olarak tanımlanmıştır. Söz konusu motivasyon faktörleri ekseninde kadınların terör örgütlerine katılım nedenlerine yönelik üç farklı coğrafyadan seçilen üç vaka örneğini nitel araştırma yöntemine dayalı doküman ve örnek olay inceleme metotları ile analiz edilmektedir. Nitel veri analiz tekniği ile yapılan bu çalışmada betimsel ve açıklayıcı bir yöntem ile akademik çalışmalar, röportaj, veri tabanı, açık kaynaklardan toplanan veriler aracılığıyla incelenen terör örgütlerindeki

¹⁷ a.g.m., 15.

¹⁸ University of Maryland, "Global Terrorism Database", <https://www.start.umd.edu/gtd/> [Erişim Tarihi: 25.11.2022]

¹⁹ The Chicago Project on Security and Terrorism, "Database on Suicide Attack", https://cpost.uchicago.edu/research/suicide_attacks/database_on_suicide_attacks/ [Erişim tarihi: 25.11.2022]

kadınların bu örgütler katılımlarındaki motivasyonları belirlenmeye çalışılmıştır.

Nitel araştırma, olgu veya bir olayı tecrübe eden kişiler aracılığıyla daha derin bir şekilde inceleme yapmayı amaçlayan, nasıl veya neden gibi anlamaya yönelik sorular sorarak bir olgu veya olayın özüne inmeyi amaçlayan araştırma türüdür. Bu yöntem, sosyal varlıklar olarak insanların dünyayı nasıl deneyimlediğini, algıladığını ve yorumladığını anlamayı amaçlayan strateji ve tutumları ifade etmektedir. Nitel araştırma yöntemleri, araştırma yapılan bilim dallarına göre çeşitlilik göstermekle birlikte örnek vaka analizi, tarihsel araştırmalar, eylem araştırmaları, dayanaklı kuram, etnografik gözlemler, alan çalışmaları, fenomenolojik çözümlemeler ve etnografik gözlemler olmak üzere yedi farklı türden oluşmaktadır.²⁰

Bu çalışma, istatistiksel nicel bir analiz yerine üç örnek vakayı içeren bir nitel analiz kullanmaktadır. Bunun nedeni, kadın teröristlerin katılımlarına ilişkin az sayıda bulunabilen sayısal verilerin genellikle güvenilirliğinin ve doğrulanmasının zor olmasıdır. Ayrıca, literatürde kadınların terör örgütlerine katılma motivasyonları hakkında çok fazla sayısal veri de bulunmamaktadır. Gerçekleştirmek istedikleri bir saldırı öncesinde veya sonrasında yakalanan kadın teröristlerden veya terör örgütlerindeki kadınlarla görüşme yapan gazetecilerin aktardıkları veri olarak kullanılmaktadır. Ancak, tehdit veya baskı nedeniyle örgüte katılma süreçlerine ilişkin yalan söyleme ya da medyaya sempatik veya idealist görünme umudu ile gerçek motivasyonlarını gizleme gibi davranışların çok yaygın olması nedeniyle bu verilerin tam anlamıyla güvenilir olma durumları mümkün olmamaktadır. Bu çalışmanın ana veri kaynakları ise, kadın teröristler üzerine yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlardır.

Kadınların farklı terör örgütlerindeki kesin sayılarının belirsizliği de bu konunun araştırılmasında bir engel teşkil etmektedir. Birçok terör örgütünün tam olarak bilinmeyen sayıda kadın üyesi bulunmakta ve bu kadınlarla ilgili genelde çok az veri açık kaynaklarda ulaşılabilir konumdadır. Bu çalışma, vaka çalışması yaklaşımıyla, literatürde bulunan kadın teröristler üzerine yapılan çalışmaları analiz ederek daha detaylı bir inceleme yapmayı amaçlamaktadır.

²⁰ Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1999), 96.

Bu sayede her vaka örneğinde daha kapsamlı bir analiz yapılabilecek ve belirlenen motivasyonlar için bağımsız değişkenlerin önemi daha ayrıntılı incelenmesi amaçlanmaktadır. Çok sayıda güvenilirliği kısıtlı ve doğrulanması zor sayısal veriler olması nedeniyle bir kadının geçmişi ve terör örgütüne katılımı arasındaki ilişkiyi daha iyi anlayabilmek için seçilen üç vaka örneği üzerinden analiz yapılmaktadır. Terör örgütlerine katılan insanların motivasyonlarının anlaşılması için bağlam unsuru büyük önem taşımaktadır. Bireyin radikalleşerek terör örgütüne katılması sürecini etkileyen birden fazla unsur bulunabildiğinden söz konusu bağlam unsurunun daha derinlemesine incelenmesine ve anlaşılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Geçmişten günümüze pek çok insan çok zor şartlarda yaşamış, çeşitli haksızlıklara uğramış, çeşitli travmalar yaşamış, siyasi haklardan ve özgürlüklerden mahrum bırakılmış ve ekonomik olarak çok zor şartlarda yaşamış olsa da bu kişilerden çok azı terör örgütlerine katılmayı tercih etmektedir. Bu tez için seçilen vakaların, belirli bir toplum ve/veya kuruluştaki belirli durumu derinlemesine incelenmesine yardımcı olacağı ve bu sayede bireyi bağlama yerleştirmede daha etkili olacağı değerlendirilmektedir.

Kadın teröristler konusunda mevcut bilimsel çalışmaların az sayıda olması esasında terörün yapısından kaynaklanmaktadır. Terörizmin doğasındaki farklı terör tiplerinin olması (siyasi, etnik, dini vb.) ve vuku bulan terör eylemlerinin diğer suçlara kıyasla sayıca daha az oluşu hem terörizm hem de kadın teröristlere ilişkin bilimsel anlamda genellemeler yapılmasının önündeki en büyük engellerdendir. Ariel Merari, terörizm alanında yapılan bilimsel araştırmalar için güvenilir ve sistematik bir biçimde veri toplamanın çok zor olduğunu ifade etmektedir.²¹ Ancak, özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında terörizme yönelik yapılan çalışmaların artması ve internetin yaygınlaşması sayesinde kaynaklara daha rahat ulaşılması bu sınırlılığın azalmasını sağlamıştır.

Çalışmada, veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tekniği kullanılarak ikincil kaynaklardan (kitaplar, makaleler, dergiler, internet siteleri vb.), çeşitli akademisyenler ve gazeteciler tarafından kadın teröristlerle yapılan röportaj ve görüşmelerden faydalanılmıştır.

²¹ Ariel Merari, “Academic Research and Government Policy on Terrorism”, *Terrorism and Political Violence*, No. 1, (1991): 197.

Bu tezde, üç vaka karşılaştırarak, bir kadının terör örgütüne katılma motivasyonunda en etkili olan bağımsız değişkenler hakkında bir sonuca ulaşılmaya çalışılmaktadır. İncelenen örnek vakalar dünyanın farklı coğrafyalarından ve farklı motivasyonlar doğrultusunda faaliyet göstermiş terör örgütleridir. Üç farklı türdeki örnek vakaları karşılaştırılarak, hangi terör örgütünde hangi motivasyonların daha etkili veya etkisiz olduğunu ortaya çıkarılmaktadır.

Tablo 1.2: Seçilen Vakalara İlişkin Bilgiler

Vaka Adı	Ülke	Örgüt İdeolojisi	Kadınların Tahmini Katılım Oranı
Kara Dullar	Çeçenistan (Rusya)	Dini-Milliyetçi	100%
Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri	Kolombiya	Marksist-Leninist	20-40%
Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları	Sri Lanka	Etnik-Milliyetçi	20-50%

Kaynak: Cunningham (2003), Stack-O'Connor (2007) ve Wang (2011) derlenerek hazırlanmıştır.

Farklı coğrafya ve kültürlerden seçilen üç vakadaki örgütler yeni üye temini konusunda farklı motivasyon unsurları barındırmaktadır. Bu vakaların tercih edilmesinde örgütlerdeki aktif kadın üye sayısının yüksekliği ve diğer örgütlere göre daha fazla çalışma ve veri bulunması da önemli rol oynamaktadır. Üç vakada da kadınlar bu örgütlerin hemen hemen her kademesinde yer almakta ve dikkate değer bir katılım oranı bulunmakta, bu durum da incelenen motivasyonların daha geniş çapta uygulanabilir ve araştırılabilir hale getirmektedir.

Bu çalışma için seçilen ilk vaka Rusya'nın Çeçenistan bölgesindeki Chernyye Vdovy (Kara Dullar) terör örgütüdür. Örgütün neredeyse tamamı çatışmalarda eşlerini veya diğer aile üyelerini kaybeden kadınlardan oluşmaktadır. Bu terör örgütüne katılan kadınların hem dini hem de kişisel motivasyonlara ilişkin daha iyi örnekler sunacağı değerlendirilmektedir.

İkinci seçilen vaka, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC) terör örgütüdür. Bu vaka, örgütte yer alan kadın sayısının fazla olması nedeniyle seçilmiştir. Bu örgütün ana motivasyonu, sıradan insanların hakları için hükümete karşı savaşmak ve ülkenin Marksist-Leninist bir ideoloji ekseninde yönetilebilmesi için mücadele etmektir. Ancak modern zamanlardaki misyonlarının tam olarak açık ve net olduğu söylenememektedir. Özellikle örgütün uyuşturucu ve silah ticareti yaptığı gün yüzüne çıkması nedeniyle bazı kesimler tarafından artık zengin kesime karşı kırsaldaki ve yoksul insanları temsil etme durumlarının değiştiği söylenmektedir. Bu örgütün çok sayıda kadın üyesinin bulunması nedeniyle katılım motivasyonlarına ilişkin içerisinde pek çok farklı örnek bulundurduğundan, kadınların terör örgütlerine katılım motivasyonlarının anlaşılmasında daha fazla yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada seçilen son vaka ise Sri Lanka'da bulunan Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları (LTTE) terör örgütüdür. Bu örgütün 2009 yılında resmen ortadan kaldırıldığı açıklansa da örgütte çok sayıda kadın olmasından dolayı katılım motivasyonlarına dair pek çok örnek barındırmaktadır. Bu örgüt, kadınları ilk kez intihar bombacısı olarak ve diğer şiddet içeren eylemlerde sıklıkla kullanması nedeniyle bu alandaki çalışmalar için tarihsel bir öneme sahiptir.

LTTE örgütünün misyonu, Sri Lanka'daki azınlık konumunda bulunan Tamiller için etnik-milliyetçilik ekseninde daha fazla özerklik verilmesi ve hatta ayrı bir ülke kurulması için mücadele vermektir. Bu örgütte 30 yılı aşkın bir süre yer almış kadınlar, diğer vakalarda da olduğu gibi katılım motivasyonlarına ilişkin daha iyi bir sonuca ulaşılması hususunda önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

Bu tezde vaka çalışması seçilmesinin nedeni, güvenilir olmayan veya doğrulanması zor sayısal verilere dayanmadan seçilen vakalara yönelik daha detaylı bir analiz ortaya koymayı amaçlamaktır. Ayrıca, bu çalışmada analiz edilen bağımsız değişkenlerin vaka çalışması yaklaşımı sayesinde daha güvenilir ve daha derinlemesine bir inceleme yapılabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bağımlı değişkeni kadınların terör örgütlerine katılımıdır. Bu çalışmada terörizm, bir hedef kitleyi etkilemek ve/veya terörize etmek amacıyla

hassas hedeflere yöneltilen, siyasi güdümlü şiddet olarak tanımlanmaktadır.²² Literatürde terörizmin birçok farklı tanımı olsa da bu tanım çalışmaya daha uygun olduğu değerlendirildiği için tercih edilmiştir. Bu tezde incelenen her üç terör örgütünün de bu tanıma uyan geçmişleri, motivasyonları ve eylemleri bulunmaktadır.

Bu çalışmada test edilen bağımsız değişkenler ise, kadınların terör örgütlerine katılma motivasyonlarını içeren faktörlerdir. Tüm bu faktörlerin bağımlı değişken üzerinde bir etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Bu faktörler siyasi, dini, kişisel, sosyal ve ekonomik motivasyonlar olarak gösterilmiştir. Çekici motivasyon faktörü olarak incelenen strateji ve operasyonel motivasyonlar ise kadınların terör örgütlerine sağladıkları stratejik ve operasyonel avantajları temsil etmektedir. Bu faktörlerin tümü, kadınların terör örgütlerine katılma motivasyonlarının tartışılmasında algılanan alakaları ve önemleri nedeniyle seçilmiştir.

Birinci bağımsız değişken olan siyasi faktörler, kadınların terör örgütlerine katılmasındaki tüm politik motivasyonları içermektedir. Bu faktör, kadınların erkeklere nazaran toplumlarda sosyal ve siyasi olarak daha az temsil edilme durumunu içermektedir. Siyasi faktörlerde rol oynayan bir diğer unsur, örgütün genel ideolojik motivasyonudur. Örgüt ayrılıkçı veya milliyetçi ise, bu motivasyonda siyasi faktörlerin büyük rolü vardır. Bu değişkenin ölçümü zor olmakla beraber bu çalışmada kadınların siyasi kurumlardaki temsili, kadın hakları ve yaşadıkları toplumlardaki kadın-erkek eşitlik durumu gibi faktörlerden de yararlanılmaktadır.

İkinci bağımsız değişken olan din faktörünün incelenmesi diğerlerine göre kısmen daha karmaşık ve uygulanabilirlik açısından tam anlamıyla verimli olmamıştır. Tüm vakalarda, bireylerin veya örgütlerin belirli bir dini ideolojiye aşırı yatkınlıklarına dair emare bulunmamaktadır. Bu çalışma, örgütlerin algılanan dindarlığına odaklanmaktadır. Mevcut çalışmalarda ve medyada bu örgütler ya da içindeki bireyler dindar olarak gösterilmişse, bu çalışmada da benzer bir tutum sergilenmektedir.

²² Martin, *a.g.e.*, 11.

Üçüncü bağımsız değişken olan kişisel motivasyonlar doğru bir şekilde analiz edilmesi en zor olandır. Bu motivasyonlara, tecavüz, aile sorunları, intikam ve bir aile üyesinin kaybı gibi pek çok unsur dâhil edilmektedir. Bu bağımsız değişkene ilişkin veri kaynaklarının çoğu terör örgütündeki kadınlara yönelik araştırma, anket ve görüşmelerden oluşmaktadır. Ancak tüm anket ve araştırmalarda kadın teröristlerin ifadelerinden yola çıkarak bir sonuca varıldığı için var olan verilerin doğru olduğu varsayılarak bir değerlendirme yapılmaktadır.

Dördüncü bağımsız olan sosyal faktörler birçok konuyu kapsamaktadır. Birincisi, kadınların eşitlik mücadelesini, evlilik, aile bireyleri veya arkadaş çevreleri yoluyla örgütlere dâhil olmalarını kapsamaktadır. Bu bağımsız değişken, her örgütün ve içinde bulunan kadınların motivasyonlarına ilişkin mevcut çalışmalar üzerinden incelenmektedir.

İncelenen beşinci bağımsız değişken ekonomik motivasyonlardır. Bu motivasyon, kadınların işe, eğitime erişim ve gelir eşitsizliğine dair unsurları kapsamaktadır. Bu faktörün analizi diğerlerine göre kısmen daha kolay olmakla beraber, temelde örgütlerdeki kadınların işgücüne ve eğitime ne derecede erişimi oldukları ve bulundukları toplumda ne seviyede bir gelir eşitsizliğine sahip oldukları hususları incelenmiştir.

Çalışmada çekici faktör olarak incelenen tek motivasyon unsuru ise stratejik ve operasyonel motivasyon faktörleridir. Bu faktör, kadın teröristlerin gerçekleştirdiği eylemler neticesinde medyada ve toplumda daha geniş yankı bulması, bazı toplumlarda kadınların özellikle güvenlik noktalarından daha rahat geçmeleri ve kolluk kuvvetleri tarafından nadiren üstlerinin aranması, gelecek nesilleri doğurma ve yetiştirme becerileri, daha başarılı ve ölümcül saldırılar gerçekleştirebilmeleri gibi farklı nedenlerle terör örgütleri tarafından bünyelerine çekilmelerine ilişkin motivasyonları kapsamaktadır.

Çalışma, söz konusu altı motivasyon faktörünün ne derece önemli olup olmadığını analiz etmek için aşağıda verilen altı farklı hipotez ekseninde farklı kaynaklardan edinilen verileri sentezleyerek bir sonuca ulaşmayı amaçlamaktadır.

1. Siyasi ideolojiler kadınların terör örgütlerine katılmasında etkilidir.
2. Dindarlık kadınların terör örgütlerine katılmasında etkilidir.
3. Aile ve yakın çevre kadınların terör örgütlerine katılmasında etkilidir.

4. İntikam ya da ailevi sorunlar kadınların terör örgütlerine katılmasında etkilidir.
5. Ekonomik durum kadınların terör örgütlerine katılmasında etkilidir.
6. Kadınların sağladığı stratejik ve operasyonel avantajlar kadınların terör örgütlerine çekilmesinde etkilidir.

Çalışma, kadınların terör örgütlerine katılımını önleyici ve ön alıcı bir stratejiye hizmet etmek gayesiyle; kadınların örgüte katılımını etkileyen itici ve çekici faktörleri tespit ederek örgütler arasında karşılaştırmalı bir analiz yapmak ve bulguları güvenlik ve savunma bürokrasisine yol gösterici bir mahiyette ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmada, üç farklı ideoloji ekseninde ortaya çıkan üç terör örgütüne katılan kadınların motivasyonlarını karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve belirlenen motivasyonlar cinsiyet olgusu üzerinden ele alınarak analiz edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL TARTIŞMA

2.1. Kadın ve Terörizm Olgusuna Genel Bakış

Şiddet, genel olarak bir kişinin veya grubun belirli bir konuda karşıt görüşte olduğu tarafa duygusal, fiziksel veya zihinsel olarak zarar verme durumudur.²³ Şiddet, uygulayanın belirlediği hedef doğrultusunda karşı tarafı yok etmeye kadar varabilmektedir.²⁴ Her ne kadar şiddetin, her insanın özünde mevcut doğal bir eylem olduğu iddia edilse de temelde sosyal bir olgu olarak sonradan edinilen bir davranış biçimidir.²⁵ İnsan, var olduğu andan itibaren sayısız sebepten ötürü canlı veya cansız tüm varlıklara şiddet uygulamıştır ve uygulamaya da devam edecektir.

Soysal ve hukuki anlamda şiddet, bireyin karşı tarafa hukuka aykırı biçimde güç veya kuvvet kullanmasıdır.²⁶ Herhangi bir sebepten ötürü başkalarına şiddet uygulayan kişilerin yaptığı bu eylemde toplumsal ve hukuk kurallarına aykırı davranma niteliği ve kastı bulunmaktadır. Nitekim şiddet, toplumun büyük ölçüde benimsediği hem yazılı ve ahlaki kurallarla zıtlaşan ve insana özgü bir eylemdir.²⁷

Siyasal şiddet ise belirli bir ideoloji ve amaç doğrultusunda, kişiye fiziksel, maddi veya manevi bir zarar verme gayesiyle kanunlara aykırı şekilde güç kullanma veya güç kullanma tehdididir.²⁸ Siyasi bir amaç uğruna kullanılan şiddet, mevcut sistemsel yapıdan kaynaklanan adaletsizlik/haksızlığın ortadan kaldırılması için adaletsizliğe/haksızlığa uğradığını iddia eden birey veya grupların mevcut yönetime, yönetim aktörlerine ve politikalarına karşı çıkmak kullanılan bir siyasi araç olarak ortaya çıkmaktadır.²⁹

²³ Doğu Ergil, *Türkiye 'de Terör ve Şiddet* (Ankara, Turhan Kitabevi 1980), 2.

²⁴ a.g.e., 3.

²⁵ Mehmet Yapıcı, “İnsan ve Şiddet”, *Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi*, No. (6)3, (2006): 208.

²⁶ a.g.m., 209.

²⁷ Sulhi Dönmezer, “Çağdaş Toplumda Şiddet ve Mafya Suçları”, *Şiddet*, No. 6-7, (1996): 215.

²⁸ a.g.m., 217.

²⁹ Ergil, a.g.e., 15.

Hem bireysel hem de kitlesel olarak bir araç olarak kullanılan siyasal şiddet, farklı türlerde ve çeşitli amaçlar için kullanılmaktadır. Siyasal şiddet, fiziksel gücün hukuka aykırı biçimde kullanılması olarak değerlendirildiğinde, bireysel şiddetten, etnik ve dini çatışmalara, iç savaş, askeri müdahale, devlet terörü, gerilla hareketleri, terör eylemleri ve uluslararası savaşa kadar geniş bir yelpazededir.³⁰

Terör kelimesi ise, “korkutmak” anlamına gelen Latince “terrere” fiilinden türetilmiştir. M.Ö. 105 yılında Cibri kabilesi savaşçılarının yaklaşımına tepki olarak Roma’daki korku durumunu tanımlayan “terör cimbricus” terimini ilk kullananlar Romalılar olmuştur.³¹ 27 Temmuz 1794’te Robespierre’in düşüşüyle sona eren Terör Saltanatı döneminde de Jakobenler bu korkuyu halka taşımıştır.³² Bu dönemde İngiliz siyaset felsefecisi Edmund Burke “Bir Katliam Barışı Üzerine Mektuplar” eserinde “terörist” kelimesini ilk kez kullanmış insanlar “terörizm” terimine daha aşina olmuşlardır.³³

Toplumsal meselelerin barışçıl biçimde çözülememesinden kaynaklanan terörizm, tarih içerisinde pek çok farklı sebebe ve dinamiğe bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Ayrımcılık, nefret, etnik mücadele, baskı, ekonomik yoksunluk unsuru gibi sebepler, siyasi veya dini ideolojiye dayalı çatışmaları tetikleyerek, toplum içerisinde siyasal eşitsizliğin oluşmasına yol açmıştır.³⁴ Toplumda yaşayan belirli bir kesimin veya çoğunluğun haklarının ihlali, baskıcı ve adaletsiz bir ortamın bulunması, yaşanan mağduriyetlerin giderilmesine ilişkin yapılan taleplerin barışçıl kanallar yoluyla olmayışı, toplumda iç karışıklık, huzursuzluk, şiddet olaylarının olmasına neden olabilmektedir.³⁵ Ek olarak, toplumdaki huzurun bozulmasında potansiyel tehlike niteliği taşıyan radikal ideolojileri yaymaya çalışan grupların bulunması ve bu gruplarla etkin bir şekilde mücadele edebilecek devlet mekanizmasının ve kolluk kuvvetlerinin olmaması da toplumda terör olaylarının yaşanma ihtimalinin artmasındaki önemli etkenlerdendir.³⁶

³⁰ Ruşen Keleş ve Artun Ünsal, *Kent ve Siyasal Şiddet* (Ankara, Ankara Üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1982), 2.

³¹ Richard Jackson ve Samuel Justin Sinclair, *Contemporary Debates on Terrorism* (Routledge, 2018), 22.

³² Brett Bowden, “The Terrors of Our Times”, *Social Identities*, 13, No. 4 (2007): 544.

³³ Edmund Burke ve Francis Canavan, *Letters on a Regicide Peace* (Indianapolis: Liberty Fund, Incorporated, 1999), 30.

³⁴ Ergil, *a.g.e.*, 27.

³⁵ John R. Thackrah, *Dictionary of Terrorism* (London: Routledge, 2004), 201.

³⁶ *a.g.e.*, 202.

Terörle mücadele eden devlet ve bu devlete bağlı kolluk kuvvetinin bu konuya ilişkin tüm önyargıları ve sabit fikirleri geride bırakarak hareket etmeli ve terör grupları etkinliği arttırmadan gerekli hukuki süreci adaletli bir şekilde işletmelidir. Savaş, kavga ve şiddet gibi kavramlar uzun zamandır ağırlıklı olarak erkeklerle ilişkilendirilmektedir.³⁷ Nitekim terörizm kavramındaki kadınlara bakıldığında, bu kadınların siyasi veya dini nedenlerle kandırılmış birer mağdur olmaları akla gelen ilk nedenler arasındadır.³⁸ Kadınların fail değil, mağdur olduğu şeklindeki kökleşmiş zihniyet, toplumun kadın teröristlerin varlığını kabul etmesini ve terörle mücadeledeki engellerin aşılmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum ayrıca, hem toplumda bir algı oluşturmakta hem de konuya ilişkin yapılan akademik çalışmalarındaki değerlendirmelerin daha sınırlı olmasına yol açabilmektedir.³⁹ Oysa kadınların sıklıkla terör örgütleri içinde liderlik gibi çeşitli roller üstlendikleri ve çeşitli terör eylemleri gerçekleştirdikleri bilinmektedir.⁴⁰

Terörizmle ilgili çalışmalara artan bir ilgi olmakla birlikte, halen göz ardı edilme eğiliminde olan terörizm ve cinsiyet arasındaki ilişkinin literatürde daha sistematik olarak araştırılması gerekmektedir. Örneğin, kadınları terör örgütlerine katılmaya yönlendiren nedenleri analiz ederken, kadın teröristlerin örgütlere dâhil edilmesine yönelik amacın ardındaki temel nedenleri derinlemesine incelemekte kısmen yetersiz kalabilmektedir.⁴¹

Öte yandan araştırmacıların çalışma alanıyla ilgili güvenilir verilere ve bilgilere erişmekte güçlük çekmeleri bu alanda yapılan çalışmalar için engel teşkil edebilmektedir. Yine aynı şekilde kadın teröristler ile yapılan görüşmelerde de terör örgütlerine katılma sebeplerine ilişkin tam anlamıyla doğru bilginin elde edilmesi de her zaman mümkün olamamaktadır. Bu durumun nedenleri arasında, kadının terör örgütünde katılmasındaki gerçek nedenin toplumdan dışlanmasına yol açması, gerçeğin terör örgütünün itibarını zedelemesi gibi hususlar

³⁷ Georg Frerks, "Between agency and subjugation: female LTTE combatants in the Sri Lankan conflict and post-war situation", *Gender and Conflict*, (London: Routledge, 2016): 93.

³⁸ Thackrah, *a.g.e.*, 204.

³⁹ Cemil Doğan İpek ve Gökçen Yılmazlı, "Suriye'de PKK/YPG Yapılanması Ve İki Yeni Aktör: Kadınlar Ve Yabancı Terörist Savaşçılar", *Türkiye'nin Terörle Mücadelesi: Kavramlar, Örgütler Ve Aktörler*, (Ankara: TASAV Yayınları, 2021): 109

⁴⁰ *a.g.m.*, 109.

⁴¹ Karen Jacques ve Paul Taylor, "Male and Female Suicide Bombers: Different Sexes, Different Reasons?", *Studies in Conflict and Terrorism*, No. 4 (2008): 318.

bulunmaktadır. Ayrıca, birincil kaynaklardan bilgi toplamak hem araştırmacılar hem de bilgi toplanacak kişiler için güvenlik sorunları yaratabilmesi nedeniyle oldukça zor bir süreçtir. Pek çok araştırmacı, terörizm ile ilgili olarak kadınlar üzerine derinlemesine çalışmalar yapmamış olsa da bu konuda literatüre önemli katkılarda bulunanlar araştırmacılar da mevcuttur.

Kadınlar ve terörle ilgili mevcut literatür genelde, kadın teröristlerin bireysel motivasyonlarına farklı bakış açıları sunulmaktadır. Miranda Alison⁴², Debra Zedalis⁴³, Robert Pape⁴⁴ ve Cindy Ness⁴⁵ gibi akademisyenler kadın teröristlerin yaşadıkları travmatik olaylar ve bu olayların kronolojik sırasını ve vaka tanımları aracılığıyla inceleyip analiz eden araştırmacılardan bazılarıdır.

Jacques ve Taylor çalışmalarında, İsrail-Filistin çatışmasında yer alan ve çok çeşitli coğrafi alanları ve çeşitli terörist gruplarını da kapsayan istatistiksel bir analiz sunmaktadır.⁴⁶ Jacques ve Taylor, araştırma analizleri için birincil verileri kullanmış ve El Kaide, El-Aksa Şehitleri Tugayı, Hamas ve El-Fetih gibi büyük bölgesel terör örgütlerindeki militanları incelemiştir. Jacques ve Taylor, 30 kadın ve 30 erkek intihar bombacısının biyografilerini inceleyerek, kadın intihar bombacılarının genellikle kişisel nedenlerle, erkeklerin ise dini ve milliyetçi nedenlerle terörist gruplara katılmayı tercih ettikleri sonucuna varmaktadır.⁴⁷ Jacques ve Taylor makalelerinde, cinsiyet eşitliği ile kadınların terörizme katılımı arasındaki ilişkiye dair daha önceki araştırmalarına da değinmektedir. Jacques ve Taylor bu iki değişkenin pozitif bir etkiye sahip olduğunu düşünürken, varsayımlarını motive edici bir faktör olarak görmediklerini ifade etmektedir.⁴⁸

Kadın terörizminde diğer bir öncü araştırmacı olan Karla J. Cunningham, çalışmasında terör örgütlerinin kadınları örgüt bünyelerine dâhil etmelerindeki ana nedenleri analiz etmektedir.⁴⁹ Terör örgütlerinin, güvenlik açıklarından

⁴² Miranda Alison, “Cogs in the Wheel? Women in the Liberation Tigers of Tamil Eelam”, *Civil Wars*, 6, No. 4 (2003): 44.

⁴³ Debra D. Zedalis, “Female Suicide Bombers”, *Strategic Studies Institute*, (U.S. Army War College, 2004): 1-24.

⁴⁴ Robert A. Pape, *Dying To Win: The Strategic Logic of Suicide Terror* (NY: Random House Books, 2005).

⁴⁵ Ness, *a.g.m.*, 353-373.

⁴⁶ Jacques ve Taylor, *a.g.m.*, 321.

⁴⁷ *a.g.m.*, 321.

⁴⁸ *a.g.m.*, 322.

⁴⁹ Karla J. Cunningham, “Cross-Regional Trends in Female Terrorism”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 26, No: 3 (2003): 171-195.

faydalanmak maksadıyla kadınları geçmişe oranla çok daha fazla örgütlerine dâhil etme eğiliminde oldukları bilinmektedir. Pek çok ülkedeki güvenlik güçleri toplumdaki geleneksel kadın algısından dolayı genellikle kadınları bir tehdit olarak görmemekte ve kadınlarını kontrol noktalarında aramayı gereksiz görebilmektedir. Ayrıca, terör örgütlerinin, gebelik izlenimi vermek için bol ve uzun elbiseler giyebilen ve el yapımı patlayıcıları karınlarına bağlayabilen kadın teröristlerin sağladıkları avantajın son derece farkında oldukları düşünülmektedir. Bu nedenlerden dolayı Cunningham, terör örgütlerinin düşmanlarına karşı stratejik avantaj elde etmek için kadınları kullandıkları sonucuna varmaktadır.⁵⁰

Mia Bloom'un konuyla ilgili bilgilendirici kitaplarından biri olan *Bombshell: Women and Terrorism*, kadın teröristlere yönelik araştırmalara aşina olmayan kişiler için önemli bir giriş niteliğindedir.⁵¹ Yazar kitabında, kadınların terör faaliyetlerine katılımının nedenlerini incelemekte ve daha detaylı bir analiz sunmaktadır. Bloom, kadın teröristlerin kişisel motivasyonlarını "intikam, özgürlük, ilişki ve saygı" olarak dört nedene ayırmaktadır. Bu nedenleri yakından anlamak için, daha önce terörist gruplarda yer alan kadın teröristlerle röportaj yaparak tezini desteklemeye çalışmıştır. Bloom kitabında, Sri Lanka, Almanya, Somali, Filistin, Çeçenya, Endonezya, İsrail, Irak ve Türkiye'de bulunan çatışma bölgelerinde yaşayan kadın teröristlerle ilgili örnek olayları analiz ederek hükümetlerin ve medyanın kadınların terör faaliyetlerindeki rolünü hafife aldığını sonucuna varmaktadır.⁵²

İntihar bombacılarına yönelik çalışmalarının öncülerinden biri olan Robert Pape, kitabında intihar bombacıları konusunda istatistiksel bir çalışma sunmaktadır.⁵³ Bu çalışmada Pape, farklı yer ve mekânlarda meydana gelen 315 intihar saldırısını analiz etmektedir. Pape'nin kitabı özellikle kadın intihar bombacılarına odaklanmasa da bu tür saldırıları gerçekleştiren bireylerin cinsiyetlerinden bazı çıkarımlar yapmaktadır. Yazar çalışmasında, El Kaide örgütü hariç olmak üzere, Filistinlilerin 6, Lübnanlıların 6, LTTE örgütünün 23, Çeçenlerin 14, PKK'nın ise 10 kadını intihar saldırılarında kullandığı sonucuna varmaktadır.⁵⁴ Pape'in 2005'te

⁵⁰ Cunningham, *a.g.m.*,190.

⁵¹ Bloom, 2011.

⁵² *a.g.e.*

⁵³ Pape, *a.g.e.*

⁵⁴ *a.g.e.*, 314-315.

yaptığı çalışmadan 2022 yılına gelindiğinde terör örgütlerinin kadınları intihar eylemlerinde daha sıklıkla kullandıkları görülmektedir.

Berko ve Erez çalışmalarında İsrail hapishanelerinde terör suçları nedeniyle hapsedilen 14 Filistinli kadınla röportaj yaparak Filistinli kadınların yer aldıkları terör eylemlerini ve kurtuluş hareketlerini analiz etmektedir.⁵⁵ Filistinli kadınların terörizme sosyal ve kişisel motivasyonlar çerçevesinde katıldıklarını ileri süren araştırmacılar, Filistinli kadın teröristlerin bir terörist grupta genel olarak destekleyici rollerde yer aldıklarını sonucuna varmaktadır. Çalışmada aynı zamanda, Filistinli kadınların ataerkil yapıya direnmek için çoğunlukla bu terörist faaliyetlere dâhil olduklarını ve Filistin'in kurtuluş mücadelesinin önemini ifade etmek için saygın bir araç olarak kullandıkları iddia edilmektedir.⁵⁶ Ayrıca kadın teröristlerle yapılan görüşmelerde, Filistinli erkek teröristlerin kadınları bu faaliyetlerde kilit roller üstlenmeye istekli olmalarına rağmen, onları daha zayıf cinsiyet olarak gördüklerini ve genellikle intihar saldırılarında yer almalarına izin vermedikleri ifade edilmektedir.⁵⁷

Kadının siyasal ve sosyal hakları kapsamının genişletilmesinin kadının kendi haklarını, demokratik ortam içerisinde aramasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. rağmen, bu görüşe karşı çıkan bazı araştırmacılar, kadınların ekonomik ve sosyal açıdan erkeklerin seviyesine yaklaştıkça suç oranlarının artışının aynı şekilde yükseleceğini ileri sürmektedir.⁵⁸ Kadınların erkekler ile hukuki, ekonomik ve sosyal alanlarda eşitlikçi bir pozisyonda olduğu toplumlarda kadınların suç işleme oranlarında da benzer ölçüde bir artışa rastlanmaktadır. Kadının kamusal hayata katılmasının batıdaki ülkelere göre çok daha az olduğu ülkelerdeki kadınlar tarafından işlenen suç oranları çok daha düşük, kadının kamusal ve sosyal hayat içerisinde çok daha fazla yer aldığı ülkelerde suç oranları daha yüksek olduğu görülmektedir.⁵⁹

Weinberg ve Eubank, 1970 ve 1984 yılları arasında İtalyan terör gruplarına katılan ve terör eylemlerine karışan 451 kadının biyografilerini inceleyerek kadın

⁵⁵ Anat Berko ve Edna Erez, "Gender Palestinian Women, and Terrorism: Women's Liberation or Oppression?", *Studies in Conflict and Terrorism*, 30, No. 6 (2007): 493-519.

⁵⁶ *a.g.m.*, 498.

⁵⁷ *a.g.m.*, 499.

⁵⁸ Şükrü Okyar Çebi, "Terörizm Olgusu İçerisinde Kadın Militanların Analizi" (Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, 2010), 93-94.

⁵⁹ Sulhi Dönmezer, *Kriminoloji* (İstanbul: Beta Yayınları, 1994), 29.

teröristlere ilişkin literatüre katkıda bulunmuşlardır.⁶⁰ Weinberg ve Eubank yaptıkları analizde terör örgütlerine katılan 244 İtalyan kadın teröristin daha önce farklı meslekleri olduğunu öne sürmektedir. Kadın teröristlerin %35'inin öğrenci, %23'ünün memur, sekreter, hemşire veya teknisyen ve %20'sinin öğretmen oldukları ifade edilmektedir.⁶¹ Bu çalışma aracılığıyla yazarlar, çoğu İtalyan kadın teröristin eğitilmiş olduğunu ve erkek teröristlerle hemen hemen aynı rolleri üstlendiklerini iddia etmektedir.⁶² Kitabın tamamı özellikle İtalyan kadın teröristlerin motive edici faktörlerine odaklanmasa da, Weinberg ve Eubank'ın çalışması, 1970'den 1984'e kadar terör faaliyetlerine karışan İtalyan teröristlerin sosyal profillerinin daha iyi anlaşılmasında önemli bir kaynak görevi görmektedir. Ayrıca çalışma, kadınları terör örgütlerine karşı korumanın tek yolunun eğitim olmadığı ve kadın teröristler arasında şiddet eylemine katılma oranına yönelik olarak eğitimsiz kadınların daha fazla, eğitilmiş kadınların daha az olacağı varsayımlarına ilişkin karşıt bir görüş belirtmektedir.⁶³

Ayrıca, Weinberg ve Eubank, *Women's Involvement in Terrorism*, adlı makalelerinde kadınların ve terörün tarihini ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadırlar.⁶⁴ Bu makale, çeşitli ülkelerde yaşamış farklı kadın terörist profilleri üzerine geniş bir inceleme sunmaktadır. Çalışmada yazarlar, kadınların terör örgütlerine katılma sürecini kronolojik olarak sıralarken, David Rapoport'un *Four Waves of Modern Terrorism* teorisi çerçevesinde olayları dört ayrı kategoride (anarşizm, anti-kolonyalizm, yeni sol ve din) incelemektedir. Weinberg ve Eubank'a göre, kadınlar ağırlıklı olarak sol ve devrimci görüşlü örgütlerde liderlik rollerine kadar yükselebilen, sağ veya muhafazakâr görüşlü örgütlerde çoğunlukla yardımcı roller üstlenmektedirler.⁶⁵ Ayrıca, dini terör örgütlerindeki kadın teröristlere de yalnızca destekleyici roller verildiği ve bunun sebebinin de kadın teröristlerin yalnızca evli veya kan bağı bulunduğu erkeklerle beraber terör kamplarında yaşadıklarından dolayı olduğu ifade edilmektedir.⁶⁶ Ancak, El-Kaide, Kara Dullar

⁶⁰ Leonard Weinberg ve William L. Eubank, "Italian Women Terrorists", *Terrorism*, 9, No. 3 (1987): 241-261.

⁶¹ *a.g.m.*, 255.

⁶² *a.g.m.*, 256.

⁶³ *a.g.m.*, 256-257.

⁶⁴ Leonard Weinberg ve William L. Eubank, "Women's Involvement in Terrorism", *Gender Issues*, 28, No. 2 (2011): 22-49.

⁶⁵ *a.g.m.*, 32.

⁶⁶ *a.g.m.*, 32.

ve DEAŞ gibi terör örgütlerinin kadın militanları şiddet içeren terör eylemlerinde kullanması nedeniyle, Weinberg ve Eubank'ın bu argümanı tamamen geçerli değildir.⁶⁷ Kadın teröristlerin öldürme oranları üzerine nicel bir analiz yapan Lindsey O'Rourke de kadın teröristlerin şiddet içeren terör eylemleri saldırılarında erkeklerden daha yüksek öldürme oranlarına sahip olduğu sonucuna varmaktadır.⁶⁸ Bu nedenle dini referans alan terör örgütlerindeki kadınların terör eylemlerinde yer almasındaki sebebin kadınların daha etkili ve ölümcül eylemler gerçekleştirebilme potansiyelinden dolayı olduğu düşünülmektedir.

Kadın ve terörizm üzerine mevcut çalışmalar, kadın teröristlerin kişisel motivasyonlarına ilişkin farklı bakış açıları sunmaktadır. Terör örgütlerine kadınların katılımının sağlanması amacıyla kullanılan motive yöntemlerinde, modern propaganda teknikleri kullanılmaktadır.

Sağ ve sol görüşlü terör örgütleri arasındaki ideolojik fark bu örgütlerin cinsiyet yapısı açısından anlamlı bir ayrım oluşturmaktadır. Antikomünist, faşist veya dini referans alan terör örgütlerinin çoğunu erkekler oluşturmaktadır. Ancak, radikal sol görüşlü ve devrimci gruplarda ise kadın nüfusu erkekler seviyesine oldukça yakın ve nadiren de olsa daha fazla olabilmektedir. Gerici örgütler çoğunlukla ataerkil değerler ve toplumdaki kadının manevi rolü üzerinde ısrarla durmakta ve siyasi şiddetin erkeksi yapısı içinde eşit katılımcılar olarak kadınları kabul etmemektedirler. Diğer taraftan, radikal sol görüşlü terör örgütlerindeki kadın teröristler çoğu zaman erkeklerle eşit seviyede faaliyet göstermektedir.⁶⁹

Kadın teröristler üzerinde çalışma yapan araştırmacılar, kadınları terör eylemlerine sürükleyen nedenler konusunda çeşitli fikir ve görüşler beyan etmektedirler. Berko ve Erez, Filistinli kadınların ataerkil yapıya direnmek için çoğunlukla bu terörist faaliyetlere dâhil olduğunu ileri sürmektedir.⁷⁰ Bu argümana katılmayan Jacques ve Taylor, cinsiyet eşitliği ile kadınların terörizme katılımı arasında bir ilişki olmadığını iddia etmektedir. Ayrıca, kadın intihar bombacılarının dini ve milliyetçi faktörlerden ziyade kişisel motivasyonlar nedeniyle bu eylemleri

⁶⁷ Jacques ve Taylor, *a.g.m.*, 322.

⁶⁸ Lindsey O'Rourke, "What's Special about Female Suicide Terrorism?", *Security Studies*, 18, No.4 (2009): 716.

⁶⁹ Mesut H. Caşın, *Uluslararası Terorizm* (Nobel Yayıncılık, İstanbul, 2008), 117.

⁷⁰ Berko ve Erez, *a.g.m.*, 506.

gerçekleştirdiklerini düşünmektedirler.⁷¹ Öte yandan, motive edici faktörlerin karmaşıklığı konusunda neredeyse benzer düşüncelere sahip olan Karla J. Cunningham ve Mia Bloom, kolektivist ve bireyci motivasyonların kadınlar ve terörizm üzerindeki etkilerine dikkat çekmeye çalışmaktadırlar.

Kadınların terör örgütlerine katılımı birkaç nedenden dolayı kafa karıştırıcı olabilmektedir. Hemen hemen çoğu toplumda tipik olarak, kadınlar anaç, şefkatli, yumuşak başlı gibi kavramlar ile tanınmakta, erkekler ise geleneksel olarak şiddete belirli bir aşinalığa sahip, kadınlara göre daha saldırgan ve şiddete yatkın olarak algılanmaktadırlar. Kadın ve erkek rolleri arasındaki bu kavramsal ayrım, kadın teröristlerin tehdidini anlamanın zorluğunu artırmaktadır. Sapkın davranışlarda bulunan kadınlar, tarihsel olarak bir bakımdan kusurlu bireyler olarak algılanmışlardır. 20. yüzyılın başlarında, kriminolog Cesare Lombroso ve psikiyatrist Sigmund Freud, kadınların sapkın davranışlarının altında yatan sebep olarak fiziksel veya zihinsel anlamda doğal olmayan bir durum olduğunu ifade etmektedirler.⁷²

Lombroso'nun kadın suçluluğu teorilerinin yayınlanmasıyla hemen hemen aynı dönemde ortaya çıkan Freud, kadın suçluluğunun özelliklerini değerlendirmek ve açıklamak için biyolojik ve anatomik bilgiler kullanmıştır. Freud'a göre, sosyal normlardan sapan kadınlar anatomik kusurlarını telafi etmeye çalışmaktadırlar.⁷³ Freud'un değerlendirmesindeki kilit unsurlarından biri, kadınların aşağılık kompleksi geliştirdiği ve bunu teşhirci ve narsistik hal ile telafi etmeye çalışma durumudur.⁷⁴ Her ne kadar bu teoriler çürütülmüş olsa da toplumun şiddet eylemlerinde bulunan kadınları anlamasının altında yatan zorluk devam etmektedir. İnsanlar terör eylemlerinden daha fazla haberdar olmaya başlasalar bile, kadınların neden terör eylemlerinde bulunduklarını ve terör örgütlerinin neden kadınları kullandıklarını idrak etme konusunda hâlihazırda bilgi ve farkındalık eksikliğinin mevcut olduğu düşünülmektedir.

Kadınların şiddetin öznesi olarak hareket etmesi fikri toplumdaki kadın davranışı beklentilerine tamamen ters düşmekte ve kadın teröristlerin görüntülerinin medya

⁷¹Jacques ve Taylor, *a.g.m.*, 322.

⁷² Jeremy R. Spindlove ve Clifford E. Simonsen, *Terrorism today: The past, the players, the future*, 5. bs. (Boston, MA: Pearson, 2013), 214.

⁷³ *a.g.e.*, 215.

⁷⁴ *a.g.e.*, 216.

tarafından daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayarak terör örgütün mesajını daha geniş bir kitleye yayılması sağlanabilmektedir. Bu tanıtım sayesinde terör örgütleri kadınları kendi çıkarları için kullanabilmektedir. Bu yaklaşım, örgütlerin hedeflerini etkin bir biçimde ilerletme ve ideolojilerini daha hızlı yayma yollarından biri olarak değerlendirilebilmektedir.

2.2. Motivasyon

Bireyleri terör örgütlerine katılmaları hususunda itici siyasi, kişisel, dini ve sosyal faktörlere ek olarak stratejik ve operasyonel başta olmak üzere çekici faktörler birçok motivasyon bulunmaktadır. Bu tür motivasyonlar, kişiye, kültüre, coğrafyaya ve terör örgütüne göre farklılık göstermektedir. Teröristlerin bir örgüt içinde başarılı bir şekilde uyum sağlamaları için motivasyonlarının örgütün ideolojileri ve eylemleriyle uyumlu olması gerekmektedir. Aksi halde, birey bulunduğu örgütten ayrılma veya kaçmaya daha yatkın bir duruma gelebilmektedir. Bu nedenle terör örgütleri, bulundukları coğrafyadaki kadınları cezbetmek ve kendi bünyelerine dâhil etmeye yönelik farklı yöntem ve araçlar kullanarak bu kişileri örgüte kazandırma ve örgüt içerisinde uyumlu hale getirmeyi amaçlamaktadırlar.

Spindlove ve Simonsen üç ana motivasyon kategorisi olarak rasyonel, psikolojik ve kültürel faktörleri öne sürmektedir.⁷⁵ Bu kategoriler içinde, bir bireyin terör eylemlerine katılma arzusunu etkileyen ve dikte eden bir dizi farklı faktör bulunmaktadır. Rasyonel terörist profilini destekleyen kavram, bireyin hem örgüte katılması hem de gerçekleştirmesi için talimat verilen operasyonların maliyetlerinin ve faydalarının karşılaştırmasıdır.⁷⁶ Psikolojik motivasyon, bireylerin benzer bir bakış açısına sahip bir örgüte ait olmayı arzulamaları durumuna dayanmaktadır. Bu ait olma ihtiyacı sadece psikolojik etkiyi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda örgüt içindeki militanlar arasındaki dinamiğe de katkıda bulunmaktadır. Kültür ise, bireyin içinde gömülü olanların uyandırdığı özdeşleşme ve birlik duygusu nedeniyle bireyleri motive etmede büyük bir rol oynamaktadır. Her toplumda belirli bir kültüre bağlı bir aidiyet duygusu bulunmakta ve fikir, kültürde kabul edilenler ile kabul edilmeyenler arasında bu bölünmeyi

⁷⁵ Spindlove ve Simonsen, *a.g.e.*, 216.

⁷⁶ Jerrold M. Post. "When hatred is bred in the bone: The social psychology of terrorism", *Annals of the New York Academy of Sciences*, No.1, 1208 (2010): 19.

sürdürmektir.⁷⁷

Kültürün bir parçası olarak din, genellikle terörist faaliyetler için güçlü bir motivasyon kaynağı olarak kullanılmaktadır. Bu büyük ölçüde, dinin köklü ve eski bir kültürel paradigmada köklü değerleri ve inançları kapsadığı gerçeğine dayanmaktadır.⁷⁸ Kişisel motivasyonlar ise genellikle birkaç faktörün birleşimidir; bireyler ve terör örgütleri motivasyonlarını nadiren yalnızca bir faktör üzerinden sınırlayabilmektedir. Radikalleşerek terör örgütlerine dahil olan çoğu birey, birden fazla motivasyon kaynağı aracılığıyla bu kararı vermektedir.

Kolektif kimlik olgusu, sosyologların bireyin terör örgütlerine katılma nedenleri arasında gördükleri sebepler arasındadır. Bu yaklaşım, teröristlerin motivasyonlarını anlamayı zorlaştıran herhangi bir şeyin olduğunu savunan herhangi bir teoriyi geçersiz kılmakta ve teröristleri genel nüfustan ayıran farklı bir psikolojik durum veya özelliğin bulunmadığını iddia etmektedir.⁷⁹ Her örgüt içinde farklı motivasyon kaynakları vardır. Kimi zaman siyasi ve dini başta olmak üzere çeşitli ideolojilerden etkilenerek, bazen de kendi çıkarları doğrultusunda terör örgütlerine katılan insanlar bulunmaktadır.⁸⁰

Sonuç olarak, her ne kadar teröristlerin motivasyonlarına yönelik genel bir sınıflandırma yapılabilse de çoğu teröristin örgüte katılım sürecinde birden fazla motivasyon kaynağından etkilenmektedirler. Bir terör örgütünün her militanı, kendi arzu veya inançlarını yerine getirmek veya devlet ya da diğer gruplar tarafından mağdur edildiğine inanarak şiddete başvurmaktadır; bu nedenle, belirli bir organizasyon içinde, terör eylemlerini etkileyen çok sayıda bireysel ve kolektif ideoloji ve motivasyon kaynağı bulunmaktadır.⁸¹

Bu çalışma ise, seçilen üç farklı ideolojiye sahip terör örgütü örneği üzerinden cinsiyete dayanan kadınların terör örgütlerine katılmalarını etkileyen faktörleri karşılaştırmalı olarak inceleyerek elde edilen bulgular üzerinden yapılan çıkarımlar sayesinde literatüre katkı sağlamayı amaçlamıştır.

⁷⁷ Spindlove ve Simonsen, *a.g.e.*, 219.

⁷⁸ *a.g.e.*, 220.

⁷⁹ Post, *a.g.m.*, 19-20.

⁸⁰ *a.g.m.*, 20.

⁸¹ *a.g.m.*, 22.

2.2.1. Kadınların Terör Örgütlerine Katılmalarındaki Motivasyon Faktörleri

Kadınları terörist örgütlerine katılmaya ve terör eylemleri gerçekleştirmeye motive eden şey nedir? Terör örgütleri neden kadınları kendi örgütlerinin bir parçası olmaya teşvik etmektedir? Kadın teröristlerin sayısı yıllar içinde neden dramatik bir şekilde artış göstermeye devam etmektedir? Bu soruların, terör örgütlerindeki kadın terörist olgusuna yönelik olarak literatürde tam olarak cevabı verilemese de kadın teröristlere ilişkin yapılan araştırmalarında en çok incelenen hususların başında gelmektedir.

Kadınlar ve terör eylemleri arasındaki ilişkileri anlamak, tüm dünyada terör olaylarının sayısını azaltmak için önemli bir faktördür. Araştırmacılar, travmatik yaşam olaylarına, aile ilişkilerine ve ideolojik geçmişlerine odaklanarak kadınların terör örgütlerine katılmalarının arkasındaki temel nedenlerini bulmaya çalışmaktadırlar. Bu alanda yapılan çalışmalar, kadınların başta kişisel, siyasi ve dini motivasyonlar da dâhil olmak üzere çeşitli nedenlerle terör örgütlerine katıldığını göstermektedir.

Terörizmin nedenleri, birçok bilim insanı tarafından geniş çapta araştırılmaya ve tartışılmaya devam etmektedir. Çok sayıda araştırma olmasına rağmen, terörizm kavramının çok yönlü, tanımlanamayan ve objektiflikten uzak olabilmesi nedeniyle bilgilerin çoğu birbiriyle çelişebilmekte veya tam olarak kesin bir sonuç çıkarılamamaktadır. Araştırmalar, çoğu zaman fazlasıyla politikleştirilmiş terör terimi nedeniyle çelişkili iddialar üretmektedir. Bilim insanları, bireylerin neden terör örgütlerine yöneldiğini anlamak için siyasi, dini, sosyal ve kişisel motivasyonları işaret etmektedir. Medya organları ise genelde nedenleri es geçip yalnızca saldırının şiddetine veya sonucundaki yıkım ve ölümlere odaklanırken, birçok bilim insanı bu engeli aşmaya ve terör saldırılarının arkasında yatan nedenleri görmeye çalışmaktadır.

İnsanları teröre iten nedenlerin fazla olması net olarak tespit edilmesini zorlaştırmaktadır. Bireyin teröre yönelmesindeki faktörlere ilişkin olarak yoksulluk, uyuşturucu veya alkol bağımlılığı, akıl hastalığı veya anti sosyal davranış geçmişi gibi bazı hatalı varsayımlar barındırmaktadır.⁸² Ancak terörizmin

⁸² Altun Altun, “Kadınlar Ve Terörizm: Çeçenya’nın Kara Dulları”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, c.9, s.29 (2021): 104.

nedenlerini anlamak, terörizmin arkasında yatan motivasyon unsurlarını anlamak için son derece önem arz etmektedir. Kadınların terör örgütlerinin hedefi olmasındaki ana nedenlerini anlamak, önleme çabaları için de kritik önem taşımaktadır. Toplum tarafından terör örgütlerindeki kadınlar bazen kurban gibi görünse de özünde durum genellikle tam tersi konumdadır. Terör örgütlerindeki kadınların hepsi terör eylemlerinde yer almamakla birlikte örgütün yapısına göre çoğunlukla destekçi ancak roller üstlenmektedirler. Bu örgütlerdeki bazı kadınlar çocuklarını bir sonraki nesil militanlar olarak yetiştirerek bağlı olduğu örgütü desteklerken, bazıları ise örgüt için propaganda yapmakta veya finansal destek sağlayabilmektedirler. Bu nedenle bu bölümde, çalışmada kullanılacak altı hipotez doğrultusunda hem kadınların terör örgütlerine katılmalarındaki motivasyon unsurlarını (itici faktörler) hem de terör örgütlerinin kadınları bünyelerine neden dahil etmeyi arzuladıklarına (çekici faktörler) ilişkin hususlar incelenmektedir.

2.2.2. İtici Motivasyonlar

Kadın ve terörizm üzerine yapılmış mevcut çalışmalar, kadınları siyasi şiddete başvurmaya iten motive edici faktörler hakkında çok fazla ve karmaşık nedenler sunmaktadır. Bazı kadın teröristler çeşitli siyasi ve dini ideolojilerden etkilenirken, bazıları intikam almak, cinsiyet eşitliği için mücadele etmek için bir örgüt katılmayı değerli bir neden olarak görebilmektedir.⁸³ Bunlara ek olarak din unsuru da aynı zamanda kadınları intihar bombacısı ve diğer şiddet içeren terör eylemlerinde yer almaya motive eden en güçlü nedenlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çeşitli terör örgütlerinde faaliyet gösteren kadın teröristler düşmanlarını ve kendi ideolojilerine veya dinlerine inanmayanlara karşı terör eylemleri düzenlemeyi amaçlamaktadır. Öte yandan tecavüz, zorla evlendirilme, eş veya bir aile bireyinin ölmesi gibi durumlarda kadınları terör olaylarına katılmaya iten kişisel motivasyonlardan bazıları arasında yer almaktadır. Dolayısıyla, kadın teröristlerin motivasyonları geniş bir yelpaze içerisinde çeşitlilik gösterse de bu araştırma en yaygın motivasyon kaynakları olan siyasi, kişisel, dini, sosyal ve ekonomik incelemeye ve detaylandırmaya çalışacaktır.

⁸³ Berko ve Erez, *a.g.m.*, 514.

2.2.2.1. Siyasi Motivasyon

Bilim insanları bireyin terör örgütlerine yönelmesindeki nedenler arasında en başta siyasi nedenlerin geldiğini ifade etmektedirler. Terörizmin önde gelen üç siyasi nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki, siyasi baskıdır.⁸⁴ Toplum içerisindeki bir grup yasal siyasi yollar ile temsil edilmediğini veya eşit temsil edildiğini hissetmiyorsa, terörizme yönelmeleri daha olasıdır. İkincisi, etnik veya milliyetçi nedenlerdir.⁸⁵ Birçok grup etnik veya milliyetçi nedenlerle teröre yönelmektedir. Bazı etnik gruplar kendilerinin toplumda daha fazla temsil edilmesini veya mevcut yönetimde bir rejim değişikliği isterken, bazıları ise yaşadıkları ülke içerisinde kendi ideolojileri doğrultusunda farklı bir ülke kurmaya çalışmaktadır. Birçok terör örgütü, milliyetçilik etrafında şekillenerek kendi ülkelerini kurmak istemektedir. Son olarak siyasi istikrarsızlık, güç boşluğu ve toplumda belirsizlikler yaratarak terör örgütlerinin ortaya çıkabilmesine sebep olabilmesi terörizmin bir nedeni olarak gösterilmektedir.⁸⁶

Terörizm literatüründe en önemli yaklaşımlarından birisi olan Rapoport'un argümanı, terörizmin tarihini dört farklı dalgaya ayırmaktadır. Bu dalgalar, anarşizm, anti-kolonyalizm ve nasyonalizm, yeni sol ve din olarak öne sürülmektedir.⁸⁷ Her biri ortalama 40 yıl süren bu akımların adından da anlaşılacağı gibi, bazı büyük ideolojiler ve dinler, erkekleri ve kadınları şiddet eylemlerine dâhil olmaları için terör örgütleri tarafından kullanılmış ve kullanılmaya da devam etmektedir.

Terörizmin ilk dalgası, anarşist figür Vera Zasulich ile başlamıştır.⁸⁸ Sonrasında anarşizm ve devrimci fikirlerle dünyanın çeşitli bölgelerine yayılmıştır. Kadınların siyasi motivasyonları terörizmin ikinci dalgasında da devam etmiş; 1920'li yıllardan 1960'a uzanan zaman diliminde, kadın teröristlerin örgütlere katılmalarında motive edici faktörlerden birisi anti-kolonyalizm olmuştur.⁸⁹ Bu dönemlerde kadınlar erkekler kadar siyasallaşsa da seküler olmayan terörist

⁸⁴ Edward Newman, "Exploring the Root Causes of Terrorism", *Studies in Conflict & Terrorism* (2006): 751.

⁸⁵ a.g.m., 763.

⁸⁶ Alberto Abadie, "Poverty, Political Freedom, and the Roots of Terrorism", *National Bureau of Economic Research* (2004): 53.

⁸⁷ Rapoport, a.g.m., 46-73.

⁸⁸ a.g.m., 51.

⁸⁹ a.g.m., 52.

gruplarda kadınların siyasi şiddete girişme şansı ataerkil toplum yapısından dolayı daha az görülmektedir. Sömürgecilik karşıtlığına dayanan ikinci dalga, Versay Antlaşması ile başlamıştır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra “Anarşist dalga” etkisini yitirmesine rağmen, terörist gruplar farklı bir isim altında kanlı eylemlerine devam etmişlerdir. İkinci dalgada ise “terörizm” kavramının olumsuz bir çağrışım yapması nedeniyle terör örgütleri, terörizm teriminin siyasi yükümlülüklerini ortadan kaldırmak için kendilerini “özgürlük savaşçısı” olarak tanımlamaya başlamışlardır.⁹⁰

Özünde Amerikan karşıtlığına dayanan “Yeni Sol” dalga Vietnam Savaşı ile başlamıştır. Üçüncü dalganın ana odak grupları olan üniversite öğrencileri ve gençler, ABD ve NATO müttefiklerine karşı çıkarak bu dalgaya yön vermişlerdir. Ayrıca adam ve uçak kaçırma, Yeni Sol dalganın en popüler terör saldırı yöntemleri olmuştur. Rapoport’a göre, birinci ve üçüncü dalgaların bazı çarpıcı benzerlikleri vardır. İkinci dalgadaki kadınlar haberci ve izci rolüyle sınırlandırılırken; kadınlar birinci dalgada olduğu gibi üçüncü dalga da bir kez daha savaşçı ve lider roller üstlenmişlerdir.⁹¹

1979 yılında İran Devrimi ile başlayan David Rapoport’a göre modern terörizmin dördüncü dalgası din olgusuna dayanmakta ve bu dalganın merkezinde de İslam dini olduğunu söylemektedir.⁹² Ayrıca bir terörist tarafından gerçekleştirilen intihar saldırıları da dalgada yeni terör saldırı yöntemi karşımıza çıkmaktadır. Erkek teröristler gibi radikal dinci terör örgütlerinde yer alan kadınlar da 1979’dan bu yana en ölümcül ve en çok ses getiren uluslararası saldırıları gerçekleştirmişlerdir. Bu saldırılar sırasında kadın teröristler masum insanları öldürürken bir yandan da tereddüt etmeden hayatlarını feda etmektedirler.

Sosyolojik araştırmalar genel olarak, terörizmin gruplar arası çatışmanın bir ürünü olduğunu söylemektedir.⁹³ Bu durum, bir “iç grup” ve bir “dış grup” olduğu anlamına gelmektedir. Dış grup, genellikle siyasi alanda ayrımcılığa uğradığını veya yeterince temsil edilmediğini hissetmektedir. Grup ya algılanan ya da gerçek bir siyasi baskı yaşamaktadır. Gus Martin’e göre, terörizmin siyasi baskı altında gerçekleşmesi için birçok koşul bulunmaktadır. İlk olarak, grup bir adaletsizlik

⁹⁰ Rapoport, *a.g.m.*, 52-53.

⁹¹ *a.g.m.*, 54.

⁹² *a.g.m.*, 54.

⁹³ Martin, *a.g.e.*, 59.

olduğunu ve toplumsal bir muhalefete dâhil olamayacaklarını hissetmektedir. Son olarak, grup sistemde değiştirilebilecek çelişkiler olduğunu düşünerek ayaklanmaya ve bu çelişkilere meydan okumaya başlamaktadır.⁹⁴

Martin'in çalışmasındaki ikinci teori, bu alanda yapılan araştırmalarda üzerinde en çok durulan husustur. Bu teori, bir grubun seslerinin barışçıl bir şekilde duyulamayacağını hissettiğinde, teröre başvurma olasılığının artması durumudur. Bir grubun mevcut yönetim ile ilgili memnuniyetsizliklerini ifade etmek için şiddet içermeyen çok az alternatif varsa veya hiç yoksa bu grubun terörist eylemlere girişme olasılığı yüksektir.⁹⁵ Bu duruma "başka çare yok teorisi" denmektedir.⁹⁶ Bir kişi hakkını aramak için başka çaresi kalmadığına inandığında, genellikle mücadele ettiği konuya dikkat çekmek ve hakkını aramak için şiddete başvurabilmektedir.

Çalışmalar, bir grubun sürekli olarak ayrımcılığa maruz kalması, dışlanması veya haksızlığa uğramasının terörizme yönelme ihtimalinin artmasına yol açtığını iddia etmektedir.⁹⁷ Bu, terörizmin etnik milliyetçi nedeni ile doğrudan ilgilidir. Birçok çalışma, bu durumu dünyadaki terörizmin önde gelen nedeni olarak göstermektedir. Bir grubun, genellikle siyasi olmak üzere toplu şikâyetleri ya da memnuniyetsizlikleri varsa, o grubun mevcut yönetime karşı şiddet içeren eylemlerde bulunması muhtemel bir durumdur.⁹⁸ Etnik milliyetçi gruplar genelde mevcut hükümetlerinden kopmak ve kendi devletlerini yaratmak isteyen bir nüfustan oluşmaktadır. Bu gruplar bazen de daha fazla özerklik veya temsil edilmeyi istemektedirler. Her iki durumda da etnik milliyetçi nedenlere odaklanan bir grubun şiddete başvurusu muhtemeldir. Bu durum özünde siyasi baskı nedenleriyle ilgili olsa da bir grubun siyasi görüşlerini ifade etmek istediğinde kendi devletleri tarafından görmezden gelindiğinde veya sesleri bastırılmak istendiğinde grup görüşlerini şiddet yoluyla ifade etmeyi seçebilmektedir. Terör örgütleri bu durumu genellikle eyleme geçmek için meşru bir sebep olarak

⁹⁴ Martin, *a.g.e.*, 60.

⁹⁵ Tim Krieger ve Daniel Meierrieks, "What Causes Terrorism?", *Public Choice*, (2011): 7.

⁹⁶ John Horgan, *The Psychology of Terrorism* (London: Routledge, 2005), 90.

⁹⁷ Neil J. Smelser, *The Faces of Terrorism: Social and Psychological Dimensions* (Princeton: Princeton University Press, 2007), 16.

⁹⁸ Kim Cragin ve Sara Daly, "The Dynamic Terrorist Threat: An Assessment of Group Motivations and Capabilities in a Changing World", *RAND Corporation*, (2004): 12.

görmekte ve içinde yaşadıkları toplumun bu fikri desteklemesi için şiddet içeren veya içermeyen çeşitli eylemler gerçekleştirmektedirler.⁹⁹

Edward Azar tarafından geliştirilen uzun süreli sosyal çatışma teorisi, bir grubun kimliği tehdit edildiğinde çatışmanın kaçınılmaz olduğunu iddia etmektedir.¹⁰⁰ Bu çatışma iki farklı ülke arasında değil, doğrudan ülkenin içinden kaynaklanmaktadır. Bu terim, temel ihtiyaçlar için uzun süreli ve şiddetli bir mücadele ile karakterize edilen çatışma durumlarını ifade etmektedir. Azar, temel ihtiyaçlara; güvenlik, devlet tarafından farkına varılma ve siyasi kurumlara erişimi de dâhil etmektedir.¹⁰¹ Toplumsal gruplar, etnik, dini veya kültürel bölünmeler yaşarlar.¹⁰² Bu bölünmeler devletler tarafından yanlış yöneltildiğinde toplumda uzun süreli çatışmalara ve şiddete yola açabilmektedir. Terör örgütleri içerisindeki benlik karmaşası, siyasal zulüm korkusunun ve devlet tarafından farkına varılma ihtiyacının bir sonucu olarak görülmektedir. Birçok terör örgütü devlet tarafından farkına varılma gayesiyle şiddet eylemlerine devam etmesi ve bu durumunda devlet ile örgüt arasında orta yol bulunmasını zorlaştırması nedeniyle, etnik milliyetçilik davasının uzun süreli sosyal çatışma teorisiyle ilgili olduğu değerlendirilmektedir.

Krieger ve Meierrieks terörizmin önemli bir nedeni olarak siyasi istikrarsızlığı işaret etmektedir.¹⁰³ Siyasi değişim, terörist grupların isteklerinin yerine getirilmesi için güç boşluğu yaratabilmektedir.¹⁰⁴ İktidarın düşmesi veya değişmesiyle oluşan güç boşluğunu, terörist gruplar kontrolü ele geçirerek doldurmaya çalışabilmektedir. Ancak bu durumla sık karşılaşılması olası bir durum olarak görülmemektedir. Nitekim Afganistan'daki Taliban örneği gibi bir terör örgütünün bir ülkeyi ele geçirmesiyle sonuçlanan çok az terör vakası bulunmaktadır.

İdeolojisini siyasi nedenlere dayandıran pek çok terör örgütü bulunmaktadır. Hamas ve Filistin İslami Cihat Örgütü, etnik milliyetçi nedenler dolayısıyla

⁹⁹ Horgan, *a.g.e.*, 89.

¹⁰⁰ Edward Azar, "Protracted international conflicts: Ten propositions", *International Interactions: Empirical and Theoretical Research in International Relations*, (1985).

¹⁰¹ *a.g.m.*, 69.

¹⁰² *a.g.m.*, 70-71.

¹⁰³ Krieger ve Meierrieks, *a.g.m.*, 7.

¹⁰⁴ *a.g.m.*, 7.

savaşmaktadır.¹⁰⁵ Çeçen terör örgütleri de siyasi haklar ve Rusya'dan bağımsızlık için savaşmaları ile tanınmaktadır.¹⁰⁶ Bu çalışmada örnek vaka olarak incelenen FARC örgütü Kolombiya'daki yönetim anlayışının değişmesi için, LTTE örgütü ise Tamiller adına bir devlet kurma gayesiyle verdikleri mücadeleler ile bilinmektedir. Bu örgütlerdeki militanların çoğu diplomatik ilişkilerin veya barışçıl çözümlerin bir seçenek olduğuna inanmamaktadırlar.

Siyasi motivasyon bir terör örgütünün tamamı için uygulanabilir görünebilir, ancak kadınların siyasi mücadelelere ilişkin daha özel motivasyonları olabilmektedir. Kadınların genellikle terörizme ve siyasi bir strateji olarak şiddete erkeklerden daha az toleranslı oldukları belirtilmektedir. Karar verici konumdaki kadınların barışçıl çabaları teşvik etme ve şiddet içeren aktivizm biçimlerini kullanmama olasılığı daha yüksektir.¹⁰⁷ Ancak, kadınlar meşru siyasi kurumlarda yer bulamadığında veya görüşlerini şiddet içermeyen yollarla ifade etmelerine rağmen bir sonuç alamadıklarında sorunları barışçıl bir şekilde çözmek için çaba gösteremezler. Kadınların siyasi kurumlarda eşitliğe sahip olmaması durumunda teröre yönelmeleri mümkündür. Kadınlara siyasi alanlarda daha fazla yer vermek bir ülkedeki terör ve şiddet eylemleri olaylarının azalmasına yardımcı olmaktadır.¹⁰⁸

Bu durumun tam aksine, İtalyan ve Alman kadın teröristler, ülkelerindeki cinsiyet eşitliği algısının daha yüksek olması nedeniyle büyük gruplar halinde siyasi hareketler içerisinde yer almak için daha fazla fırsata sahiptirler. Örneğin, modern terörizm algısının yayılmasıyla Batı dünyasının siyasal yaşamına kadınların katılımı artmış ve kadınlar devrimci sol topluluklarda egemen liderler haline gelmiştir.¹⁰⁹ Örneğin, İtalya'ya bakıldığında siyasi hareketler içerisinde yer alma gayretinde olan İtalyan kadınlar terörist gruplara katılmadan önce eğitilmiş ve saygın mesleklere sahip oldukları görülmektedir.¹¹⁰ Özetle, kadın teröristlerin kendilerini örgütlerine ve davalarına erkek teröristler kadar adayabildikleri ve

¹⁰⁵ Rosemarie Skaine, *Female Suicide Bombers* (North Carolina: McFarland & Company 2006), 36.

¹⁰⁶ Anne Nivat, "The Black Widows: Chechen Women Join the Fight for Independence- and Allah", *Studies in Conflict & Terrorism*, (2005): 413-414.

¹⁰⁷ Kristopher K. Robison, "Unpacking the Social Origins of Terrorism: The Role of Women's Empowerment in Reducing Terrorism", *Studies in Conflict & Terrorism*, (2010): 736.

¹⁰⁸ a.g.m. 737.

¹⁰⁹ Rapoport, a.g.m., 62.

¹¹⁰ Weinberg ve Eubank, 1987, 254.

siyasi nedenler doğrultusunda daha faydacı hareket etme suretiyle terör örgütlerine katıldıkları görülmektedir.¹¹¹ Bu nedenle kadınların daha iyi bir eğitim almasının terör örgütlerine katılım sağlamaları ile doğrudan bir ilişkisinin bulunmadığı değerlendirilmektedir.

Terörizmi körükleyen siyasi motivasyonlar, terörizmin açık ara en geniş kapsamlı ve yaygın nedenidir. Bir grup baskı altında hissediyorsa ve seslerini şiddet eylemleri dışında duyurmaktan başka çaresi yoksa terör olayı vuku bulabilmektedir. Etnik milliyetçi nedenler de terörün arkasındaki nedenlerin başında gelmektedir. Bu siyasi motivasyonlar, terör grupları arasında en yaygın olan neden olarak gösterilmektedir.

2.2.2.2. Dini Motivasyon

Terörizm dini ideolojinin bir sonucu mudur? Büyük kitlelere ulaşan dinlerin şiddet eylemlerini etkileme eğilimi daha yüksek midir? Bilim insanlarının bu sorularla ilgili farklı argümanları olmasına rağmen, dini ideolojileri motivasyon kaynağı olarak kullanan birçok terör örgütü bulunmaktadır.¹¹²

Din, terör örgütleri liderlerinin örgütlerinin amaçlarına ulaşmak için kullandıkları bir araç durumundadır.¹¹³ Semavi dinlerin evrensel bir ilke olarak insanlara “iyi bir kişi” olma öğüdünü vermesine rağmen; insanların kutsal kitaplarda geçen hükümleri farklı şekillerde yorumlama ve algılamalarından dolayı saldırganlığa ve korkunç davranışlara sürükleyebilmektedir.¹¹⁴ Bu açıdan din olgusu birçok dönemde insanları karşı taraf olarak belirledikleriyle savaşıma yönlendiren önemli bir unsur olmuştur. Doğrudan siyasal nitelikli ya da dinler gibi siyasetle ancak dolaylı olarak ilgilensin, tüm inanç sistemlerinin siyasal çatışmalara doğrudan ya da dolaylı olarak bir etkisi bulunmaktadır.¹¹⁵

Din, günümüzdeki terör örgütlerini de motive eden önemli bir faktördür. 1990’lı yıllardaki radikal dincilik anlayışının yükselişi, bu ideolojilerdeki örgütlerin inançları doğrultusunda kanlı eylemler gerçekleştirmesine neden olmuştur. Soğuk

¹¹¹ Swati Parashar, “Aatish-E-Chinar: In Kashmir, Where Women Keep Resistance Alive”, *In Women, Gender, and Terrorism*, ed. Laura Sjoborg and Caron E. Gentry, (University of Georgia Press, 2011): 104.

¹¹² Bloom, 2011, 112.

¹¹³ Muhittin Imil, “Terörizm ve Bir Meşruiyet Aracı Olarak Din”, *Yeni Nesil Terörizm*, ed. Muhittin Imil, (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020): 139.

¹¹⁴ Olcay Atar, “Terörizmin Felsefi Argümanları”, *Polis Dergisi*, s.40, (2004): 325.

¹¹⁵ Ahmet T. Kışlalı, *Siyasal Çatışma ve Uzlaşma* (Ankara: İmge Kitabevi, 1995), 47.

Savaş'ın bitimine denk gelen bu yükseliş dönemi, özellikle Orta Doğu'daki radikal İslamcı terör örgütleri nedeniyle din olgusunu terörizm ve çatışmalara yol açan en büyük nedenlerden birisi haline getirmiştir.¹¹⁶ Özellikle 2000 senesinden sonra Çeçen Savaşçılar, El-Kaide ve DEAŞ gibi radikal İslam esaslı terör örgütleri gerçekleştirdikleri kanlı saldırılar ile gündeme oturmuşlardır.

Terörizmin bir nedeni olarak din faktörü üzerinde birçok çalışma bulunmaktadır. Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra İslami radikalleşme fikri ile bütünleşen cihat anlayışına ilişkin araştırmaların sayısı oldukça fazladır. Bu durum, akademisyenlerin din ve terörizm arasında bir bağlantı aramaya yönlendirmekte ve yapılan araştırmalar bir birey veya grubun dindarlık seviyesi ile terörizme dâhil olacak kadar radikalleşmelerinin arasında bir ilişki olabileceğini göstermektedir.¹¹⁷

El-Kaide dini motivasyon ile hareket eden en önemli örgütlerdendir. El-Kaide'nin örgüt içindeki kadın militanlara yönelik tutumu öğrenen örgütler kapsamında zamanla değişikliğe uğramıştır. El-Kaide kadınların cinsiyetlerinin doğası gereği sağladıkları avantajları terör saldırılarında kullanmayı amaçlamış ve zaman içinde kadınların örgüte ve şiddet içeren terör saldırılarına katılmalarını desteklemiştir.¹¹⁸ El-Kaide ilk dönemlerinde örgütte faaliyet gösteren kadınların şiddet içeren terör saldırılarında yer almalarına resmi olarak tam anlamıyla yasaklamamış, başlangıçta kadınlara yalnızca destekleyici rollerin verilmesini uygun görmüştür.¹¹⁹ Bu süreçte örgüt tarafından kadınlara yüklenen roller cihatın gelecek nesillerde devamının sağlanması için çocuk doğurmak, erkek militanların yemek ve bakım ihtiyaçlarını gidermekten ibarettir.¹²⁰ Ancak ilerleyen dönemlerde El-Kaide'nin özellikle ABD karşısında ağır kayıplar vermesi kadınların da erkek militanlar gibi terör saldırılarına doğrudan katılmasının önünü açmıştır. El-Kaide tarafından kadın militanların terör eylemlerinde görev verilmesi, Müslüman toplumundaki kadına biçilen geleneksel roller (zayıf, narin) sayesinde örgütün

¹¹⁶ James A. Haught, *Kutsal Nefret: 90'ların Dinsel Çatışmaları*, çev. Aslı Açıkgöz (İstanbul: Aykırı Yayıncılık, 1999.), 15.

¹¹⁷ Robison, *a.g.m.*, 739.

¹¹⁸ Lori Poloni-Staundinger ve Candice D. Ortals, "Terrorism and Violent Conflict: Women's Agency, Leadership, and Responses", *Springer Science & Business Media*, Vol. 8, (2014): 170.

¹¹⁹ Cindy D. Ness, *Female Terrorism and Militancy: Agency, Utility, and Organization* (Routledge, 2007), 91.

¹²⁰ Katharina V. Knop, "The Female Jihad: Al Qaeda's Women", *Studies in Conflict & Terrorism*, (2007): 398.

saldırılarının başarısını ve ölüm oranını arttırarak örgütün kolluk kuvvetlerine karşı büyük bir avantaj kazanmasına yol açmıştır.¹²¹

El Kaide kadınları başlangıçta savaş alanında savaşmaktan uzak tutarken, DEAŞ kadınların cihatta yer almalarını desteklemekte ve kadınları savaş alanında tek başlarına veya kocalarıyla savaşmaya teşvik etmektedir.¹²² Örneğin, DEAŞ'ın intihar bombacılarından olan Muriel Dagauque, Müslüman bir erkekle evlenmiş ve Müslüman olmuştur. Kocasıyla birlikte savaşmak için Avrupa'dan Irak'a göç etmiş ve 9 Kasım 2005 tarihinde kendini havaya uçurmuştur.¹²³ Muriel Dagauque gibi Sajida Mubaraark al-Rishawi ve Zahro Holmuradova da dini inançları doğrultusunda kendi hayatlarını feda eden ünlü kadın intihar bombacılarından bazılarıdır. Bir başka örnek de Endonezya'nın ilk kadın intihar bombacısı olarak bilinen DEAŞ üyesi Puji Kuswati'dir. Kuswati, 15 Mayıs 2018 Pazar günü, iki kızı Fadhlila (12) ve Famela (9) ile Diponegoro Endonezya Kilisesi'nde saldırıyı gerçekleştirmiş, Kuswati'nin kocası ve iki oğlu Yusuf (18) ve Alif (16) da Surabaya'da ikinci bir saldırı düzenlemiştir. Bu iki saldırıda sırasında tüm aile fertleri ile Endonezya vatandaşı 13 kişi de hayatını kaybetmiş ve saldırıyı DEAŞ üstlenmiştir.¹²⁴

Birçok radikal İslamcı intihar bombacısı, kanlarının ilk damlası yere değmeden önce Allah'ın yanında olacaklarını, acı hissetmeyeceklerini ve sadece zevk alacaklarını iddia ettikleri ifade edilmektedir.¹²⁵

DEAŞ örgütü, kadınları destekleyici rollerden birisi olan örgüte eleman kazandırmaları için sıklıkla kullanmıştır. Örgütteki kadınlar genellikle çeşitli sosyal medya platformları vasıtasıyla örgüt propagandası yaparak örgüte yeni eleman kazandırmaya çalışmıştır.¹²⁶ Ancak, örgütteki kadınlar tarafından internet üzerinden yapılan propagandanın aksine DEAŞ, El-Kaide örgütü ile kıyaslandığında kadınların örgüt içerisindeki görev ve sorumluluklarını

¹²¹ Ness, 2007, 92.

¹²² Bloom, 2011, 141.

¹²³ Craig S. Smith, "Raised Catholic in Belgium, She Died a Muslim Bomber", *The New York Times*, 6 Aralık 2005. <https://www.nytimes.com/2005/12/06/world/europe/raised-as-catholic-in-belgium-she-died-as-a-muslim-bomber.html> [Erişim tarihi: 15 Şubat 2022].

¹²⁴ Surabaya Church Attacks, "Indonesian Family of Bombers Had Been to Syria", *BBC*, 14 Mayıs 2018, <https://www.bbc.com/news/world-asia-44101070> [Erişim tarihi: 08 Şubat 2022].

¹²⁵ Bloom, 2011, 143.

¹²⁶ Rafia Zakaria, "Women and Islamic Militancy", *Dissent*, 62, No. 1, (2015): 119.

destekleyici roller ile sınırlandırmıştır.¹²⁷ Bu durum DEAŞ'ın 2015 yılında yayınladığı kadınlara ilişkin manifestoda da net bir biçimde görülmektedir. Yayımlanan bu manifestoda DEAŞ, erkek ve kadının eşit olamayacağını ve kadınların örgüt içerisindeki görev ve sorumluluklarının çocuk doğurma, erkek militanlara hizmet etmekle sınırlı olduğunu belirtmektedir.¹²⁸

Margaret Gonzalez-Perez, dinin terörizmin bir nedeni olarak görülmesine ilişkin farklı fikirler ortaya koymaktadır. Gonzalez-Perez, din yoluyla bireyin radikalleşmesine odaklanırken, gündeme getirdiği faktörler birçok dini örgüte uygulanabilmektedir. Gonzalez-Perez, İslam'daki cihat anlayışının radikal terör örgütleri tarafından farklı yorumlanması nedeniyle kendilerine göre Müslüman olmayanlara savaş açma hakkına vurgu yapmaktadır.¹²⁹ Bu örgütler, Kuran'ın bireylere veya gruplara bulundukları devlete veya başka grup ya da devletlere savaşma hakkı verdiğine ve ihtiyaç duydukları her şekilde dinlerini yayma haklarına sahip olduklarına inanmaktadırlar.¹³⁰ Gonzalez-Perez, şehitlik kavramının da terör örgütleri tarafından manipüle edildiğini ifade etmektedir.¹³¹ Birçok intihar bombacısı, öldükten sonra ödüllendirileceğine inanarak eylemler gerçekleştirmektedir.¹³² Terör örgütleri, intihar saldırılarını düzenleyecek örgüt mensubu bulmak için şehitlik olgusunu sıklıkla gündeme getirmektedir. Bu örgütler ayrıca, savundukları dini yaymak için çalışan herkesin öldükten sonra ödüllendirileceği şeklinde propagandalar yaparak bünyesindeki bireyleri motive etmeyi ve yeni teröristler bulmayı amaçlamaktadır. Davası için şehit olarak saygınlık kazanma ve öldükten sonra çeşitli mükâfatlar verileceği gibi fikirler, pek çok kişinin teröre yönelmesinin temel nedenleri arasında gösterilmektedir.

Jacques ve Taylor, terörizmin nedenleri olarak özellikle şehitlik olgusunu ve radikal dinciliği işaret etmekte ve bir bireyin, topluluğunun geri kalanından ne kadar daha fazla dindarsa, teröre yönelme olasılığı da o kadar daha yüksek olacağını iddia etmektedir.¹³³ Teröristlerin gerçekleştirdikleri eylemlerden önceki

¹²⁷ Zakaria, *a.g.m.*, 120.

¹²⁸ Debangana Chatterjee, "Gendering ISIS and Mapping the Role of Women", *Contemporary Review of the Middle East*, 3, No. 2, (2016): 204.

¹²⁹ Margaret Gonzalez-Perez, "The False Islamization of Female Suicide Bombers", *Gender Issues* (2011): 51.

¹³⁰ *a.g.m.*, 51.

¹³¹ *a.g.m.*, 51.

¹³² Skaine, *a.g.e.*, 36.

¹³³ Jacques ve Taylor, *a.g.m.*, 315.

dönemde daha dindar olma eğiliminde oldukları da birçok bilim insanı tarafından belirtilmektedir.¹³⁴ Din ve terör saldırıları arasında güçlü bir nedensellik ilişkisi olmasa da yerine göre bireyler için ciddi bir motivasyon kaynağı olarak din sıklıkla kullanılmaktadır.

Din, batı kültürünün yayılmasında ve küreselleşme açısından da önemli bir faktördür. Başta radikal İslamcı örgütler olmak üzere birçok terör örgütü, toplumdaki Batı değerlerine ve etkilerine karşı güçlü bir tepki göstermektedir.¹³⁵ Terör örgütleri yaptıkları saldırıları, dinlerini savunduklarını söyleyerek haklı çıkarmaya çalışmaktadır. Özellikle bu teori, 11 Eylül saldırıları sonrasında daha güçlü ve yaygın bir hâle gelmeye başlamıştır.

Pek çok terör örgütünün dayandığı temel ideolojiler arasında din önemli bir yer kaplamakta ve bu örgütler tarafından din farklı şekillerde yorumlanarak kendi amaçları doğrultusunda kullanılmaktadır. Günümüzde, El Kaide örgütünün hedefi ise küresel bir halife devlet kurmaktır.¹³⁶ Bu örgüt hedef ve misyonları doğrultusunda terörü ve dini bir araç olarak kullanmakta ve bünyesindeki bireyleri din kisvesi altında manipüle ederek terör eylemleri gerçekleştirmeye itmektedir.

Birçok terör örgütü dine dayalı ideolojilerini yaymak için savaşmaktadır. Bu örgütlerin birçoğu dinleri kendi ideolojik yapılarına uydurarak güç elde etmeye çalışmaktadır. Ancak, her ne kadar dini motivasyon unsurları, bilim insanları tarafından sıklıkla terörizmin bir nedeni olarak tartışılrsa da bazı saldırıların arkasında din ile kişisel motivasyon unsurlarının karma bir etkisi olduğu görülmektedir.¹³⁷

Kadınların radikal dinci terör örgütlerine katılmak için olası nedenler arasında, macera arayışı, dini duygular, yeni bir kimlik arayışı gibi nedenler bulunmaktadır. Ancak bireyin dini motivasyonlar ekseninde terör örgütlerine katılım nedenleri arasında cinsiyet ayrımına ilişkin kesin bir ayrım bulunduğu söylenememektedir.¹³⁸ Sözde asil bir dava içerisinde yer almanın çekiciliği, din yolunda şehit olma gibi motivasyon faktörleri her iki cinsiyet içinde geçerli

¹³⁴ Marc Sageman, *Understanding Terror Networks* (Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2004), 141.

¹³⁵ Graham Bird, Brock Blomberg ve Gregory Hess, "International Terrorism: Causes, Consequences and Cures", *World Economy* (2008): 258.

¹³⁶ *a.g.m.*, 260.

¹³⁷ Sageman, *a.g.e.*, 144.

¹³⁸ Bird, *a.g.m.*, 264.

olduğundan radikal dinci terör örgütlerine katılmalarına yönelik dini motivasyonlar arasında cinsiyete özgü büyük bir fark bulunmamaktadır.¹³⁹

Özetle, kadınların dini motivasyonlar doğrultusunda terör örgütlerine katılmalarındaki en önemli iki nedenin şehitlik ve sözde inandıkları din için mücadele etme isteği ile sınırlı olduğu değerlendirilmektedir. Kadınların dini motivasyonu, terörü motive eden diğer faktörler kadar önemli olmakla beraber ve kadın teröristin dini motivasyonunu anlamak, terörle mücadele için tüm devletler için önemli bir husustur.

2.2.2.3. Kişisel Motivasyon

Kadınların terör örgütlerine katılmasındaki kişisel motivasyon faktörleri en yaygın nedenler arasındadır.¹⁴⁰ Kadın teröristlerin diğer motivasyon etkilerine bakıldığında erkeklerle hemen hemen benzer nedenlerden terör örgütlerine katılmalarına rağmen özellikle gelişmemiş toplumlarda sıkça görülen cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanan kuvvetli adaletsizlik, ümitsizlik ve yoksunluk duygusu, kadınlara ekstra bir motivasyon sağlamaktadır. Kadınlar, toplum ve aile içerisinde yaşadıkları çeşitli sorunlarına yönelik rasyonel ve barışçıl bir çözüm bulamadıklarında radikal çözümlere yönelebilmektedirler.¹⁴¹

Robert Pape, kadın teröristlerin kişisel motivasyon faktörlerini farklı bir perspektiften analiz ederek, kadınların terör örgütlerine kişisel nedenlerle katılma sebeplerinin çoğunlukla erkek teröristlerden farklı olduğunu öne sürmektedir.¹⁴² Ayrıca erkek teröristlerin, dini ve siyasi motivasyonlar doğrultusunda terör örgütlerine katıldıklarını fakat kadın teröristlerin daha çok kişisel ve duygusal faktörlerden ötürü terör örgütlerine katıldığını öne sürmektedir.¹⁴³

Kadınların terör örgütlerine katılmasındaki kişisel motivasyonların başında intikam duygusu gelmektedir.¹⁴⁴ Terör örgütlerinin çoğunluğunun erkeklerden

¹³⁹ Gulfer Ulas, “Female Radicalisation: Why Do Women Join ISIS?”, *London School of Economics*, 15 Ağustos 2019. <https://blogs.lse.ac.uk/mec/2019/08/15/female-radicalisation-why-do-women-join-isis/> [Erişim Tarihi: 09 Ocak 2023].

¹⁴⁰ Kate Stinson, “Freedom Fighters; Women Terrorists and the Battle for Female Liberation”, *McGill University, Montreal, Canada, 46th Annual International Studies Association Convention*, (2005): 5.

¹⁴¹ *a.g.m.*, 6.

¹⁴² Pape, *a.g.e.*, 304.

¹⁴³ *a.g.e.*, 305.

¹⁴⁴ Stinson, *a.g.m.*, 7.

oluşmasından dolayı silahlı çatışmalarda, bombalı intihar eylemlerinde ve terör örgütü tarafından gerçekleştirilen başarısız eylemlerde, genelde erkek teröristler ölmektedir. Aile içerisinde eş, kardeş, baba çocuk ve yakın bir akrabanın kaybının tecrübe edilmesi kadınlarda büyük bir intikam arzusu yaratabilmekte ve kadını intikamını alması için terör örgütlerine yöneltebilmektedir.¹⁴⁵ Örneğin Kara Dullar terör örgütü, Rusya'nın silahlı güçleri ile girişilen çatışmada ölen eşlerinin, kardeşlerinin veya intikamını almak üzere 90'lı yıllardan itibaren terör eylemleri düzenlemiştir.¹⁴⁶

Kadın ailesinin veya kendisinin onurunu ve şerefini korumak amacıyla da terör örgütlerine katılmaktadır. Özellikle geleneksel anlayışın hâkim olduğu ve dışarı nispeten kapalı toplumlarda gündelik yaşam, birtakım kültürel, dini ve sosyal kurallarla şekillenmekte ve kurallar kimi zaman kadın için baskıcı olabilmektedir. Bu durum, tecavüze veya utanç verici bir suçlamaya maruz kalarak ailesi ve/veya toplum tarafından dışlanan kadınların terör örgütlerine sığınma amaçlı katılmalarına yol açabilmektedir. Örgüte katılan bu kadınlar, terör örgütü tarafından çatışma sonrası öldürülmesi veya yaralanması durumunda ailesinin ve kendisinin şeref ve onurunu kurtarabileceğine inandırılmaktadır.¹⁴⁷

LTTE terör örgütü de cinsel saldırıya uğramış veya fuhuş sektöründe çalışan kadınları şeref ve onurlarını geri kazanma bahanesiyle bünyesine katmıştır.¹⁴⁸ Aileleri ve toplum tarafından dışlanan bu kadınlar örgüte dâhil olduklarında geçmiş yaşantılarından ötürü herhangi bir dışlanma veya kınama ile karşılaşmamakta, hatta kimi zaman aileleri tarafından LTTE örgütüne katılmalarına ilişkin teşvik edildikleri iddia edilmektedir.¹⁴⁹ Örgüte katılan bu kadınlar, ötekileştirildiği toplum içerisinde bulamayacağını düşündüğü normal bir yaşantıyı, evlenme ve çocuk sahibi olma gibi temel kadınsı duygularını yaşayabildikleri ileri sürülmektedir.¹⁵⁰ Kara Dullar örgütündeki kadınların bazılarının benzer nedenlerden dolayı bu örgüte dâhil oldukları bilinmektedir. Rus

¹⁴⁵ Knop, *a.g.m.*, 400.

¹⁴⁶ Stinson, *a.g.m.*, 8.

¹⁴⁷ Jessica Davis, "Women and Terrorism in Radical Islam: Planners, perpetrators, patrons?, Revolution or Evolution?", *Emerging Threats to Security in the 21st Century First Annual Graduate Symposium Dalhousie University*, (2006): 7.

¹⁴⁸ Peng Wang, "Women in the LTTE: Birds of Freedom or Cogs in the Wheel?", *Journal of Politics and Law* 4, No. 1 (2011): 103.

¹⁴⁹ *a.g.m.*, 103.

¹⁵⁰ Stinson, *a.g.m.*, 8-9.

askeri güçlerinin Çeçen kadınlarına cinsel saldırıda bulunmaları ve sonrasında bu olaydan dolayı ailesi ve toplum tarafından “kirlenmiş” olarak damgalanan bu kadınlar kendilerinin ve ailelerinin onurlarını kurtarabilme ve Rus askerlerinden intikam alabilme gayesiyle örgüte katılmaktadırlar.¹⁵¹

Kadın teröristlerin kişisel motivasyon faktörleri hakkında araştırmalar yapan Jacques ve Taylor, kadın teröristlerin terör örgütlerine katılmalarının nedenini anlamak için tutukluluk altında bulunan terör örgütü mensubu kadınlarla görüşmeler yapmış ve kadınların genellikle ilk giriş görüşmeleri (tutuklandıktan hemen sonra) ile hapishanede geçirdikleri sürenin ardından yapılan görüşmeler arasında farklı nedenler öne sürdüklerini iddia etmektedir.¹⁵² Jacques ve Taylor, 30 vaka çalışmasını karşılaştırarak, erkek teröristlerin dini veya milliyetçi motivasyonlar, kadınların ise çoğunlukla ailevi sorunlar, mutsuzluk ve intikam arzusu gibi kişisel motivasyonlar doğrultusunda terör örgütlerine katıldıkları sonucuna varmaktadırlar.¹⁵³

Özellikle ataerkil bir anlayışın egemen olduğu toplumlardaki kadınlar, çocuk yaşta evlendirilme, fiziksel, psikolojik veya cinsel şiddete maruz kalma gibi durumlar karşısında sığınacak resmi bir kurum bulamamaları durumunda çaresiz hissetmektedirler.¹⁵⁴ Yoram Schwitzer, Filistinli kadın intihar bombacılarının çoğunlukla hayatlarının bir döneminde yaşadıkları bir trajedi sonucunda yaşadıkları utanç nedeniyle terör örgütlerine katıldıklarını iddia etmektedir.¹⁵⁵ Schwitzer’ın hapishanede yaptığı görüşmelerdeki terör örgütü mensubu kadınlar, dini inançları doğrultusunda kendi hayatlarına son vererek şehit olmanın onlar için hayatta olmaktan daha onurlu olduğunu ifade etmektedir.¹⁵⁶ Örneğin, istenmeyen bir evlilikten pişmanlık duyan Filistinli kadın terörist düşüncelerini Patkin kitabında şu sözlerle paylaşmıştır: “Hayatımı sevmediğim bir kocaya hapsolarak geçirmektense, İsrail hapishanesinde geçirmeyi tercih ederim”.¹⁵⁷

¹⁵¹ Knop, *a.g.m.*, 400.

¹⁵² Jacques ve Taylor, *a.g.m.*, 313.

¹⁵³ *a.g.m.*, 314.

¹⁵⁴ Nergiz Erdem, “Kadın Terörist Kimliğinin Psiko-Sosyal Kökenleri ve Sosyal Politikalar”, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, c.19, s.3 (2017): 22.

¹⁵⁵ Yoram Schweitzer, “Palestinian Female Suicide Bombers: Reality vs Myth”, *In Female Suicide Bombers: Dying for Equality? Institute for National Security Studies*, (2006): 33.

¹⁵⁶ *a.g.m.*, 33-34.

¹⁵⁷ Toles Patkin, “Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers And The Rhetoric Of Emotion”, *Women and Language*, 27, No.2 (2005): 82.

Bir tür cinsel saldırı olan tecavüz, kadınları şiddete sürüklemektedir. Yaşadığı tecavüz sonrası kurbanı ailesi, yakın arkadaşları veya devletinin el uzatmaması, intiharın son çare olduğunu düşünmesine sebebiyet vermekte, bu durumda kadının intihar bombacısı olmasına yol açabilmektedir.¹⁵⁸ Kadın intihar bombacılarının annesi olarak bilinen Samira Ahmad Jassim, Irak'ta tecavüze uğrayan kadınları İslam için çalışmaya ve tecavüz kurbanlarını namuslarını temizleme bahanesiyle intihar saldırıları düzenlemeye ikna etmiştir. Jassim tutuklandıktan sonra tecavüze uğrayan kadınları kışkırtması sonucunda kadın teröristler tarafından düzenlenen 28 intihar saldırısından sorumlu olmakla suçlanmıştır.¹⁵⁹

Pek çok insan, savaş zamanında özellikle isyancı güçlerin yaşanan tecavüz olaylarının ana failleri olduğuna inanmaktadır. Ancak, kimi zaman silahlı devlet aktörlerinin de bu tür eylemleri gerçekleştirme olasılığı bulunmaktadır. 2000 ve 2009 yılları arasındaki Afrika çatışmalarıyla ilgili bir araştırma, devlet aktörlerinin isyancı gruplardan ve hükümet yanlısı milislerden daha yüksek cinsel saldırı oranına sahip olduğunu ifade etmektedir.¹⁶⁰ Bu durumun netlik kazanmasına yönelik olarak bazı insan hakları ve medya kuruluşları bu konuya işaret etmeye çalışsa da cinsel sömürü ve istismar ile ilgili mevcut çalışmalarda az sayıda görevler arası analiz ve vaka örnekleri incelemesi bulunmaktadır.

Bu duruma başka bir örnek olarak, Rus askerleri, Rus-Çeçen Savaşı sırasında bazı bölgeleri etnik olarak temizlemek için genç Çeçen kadınlara tecavüz etmiştir. Sınır Tanımayan Doktorlar kuruluşu Çeçen kadınlarının yüzde 85'inin Rus askerler ve polisler tarafından tecavüze uğradığını iddia etmektedir.¹⁶¹ Tecavüze uğrayan Çeçen kadınların Rus askerleri tarafından yapılan şantaj nedeniyle intihar etmekten başka seçeneği olmadığı da iddia edilmektedir. Nitekim o dönemlerde birçok Çeçen kadın tecavüze uğrarken filme alınmış veya fotoğrafları çekilmiştir.¹⁶² Rus askerleri tecavüz ettikleri kadınlara ait video veya fotoğraflarını

¹⁵⁸ Bloom, 2011, 54.

¹⁵⁹ Mary Chastain, "Women Volunteer for Sexual Jihad with Islamic State", *Breitbart*, 27 Ağustos 2014. <https://www.breitbart.com/national-security/2014/08/27/women-volunteer-for-sexual-jihad-with-islamic-state/> [Erişim tarihi: 20 Mart 2022].

¹⁶⁰ Dara Amelia ve Elizabeth Jean Wood, "Wartime Sexual Violence: Misconceptions, Implications, and Ways Forward", *United States Institute of Peace*, 12 Mart 2013. <http://www.tinyurl.com/ny5kda7> [Erişim tarihi: 21 Mart 2022].

¹⁶¹ Bloom, 2011, 6.

¹⁶² Viv Groskop, "Women At Heart Of The Terror Cells", *The Guardian*, 04 Eylül 2004. <https://www.theguardian.com/world/2004/sep/05/russia.chechnya1> [Erişim tarihi: 25 Mart 2022]

halkla paylaşmakla tehdit ederek şantaj yapmış, bu durumun sonucu olarak tecavüz mağduru Çeçen kadınları intihar bombacısı olmaya ittiği düşünülmektedir.¹⁶³

Özellikle terör örgütleri tarafından gerçekleştirilen intihar saldırıları sonucunda toplum, bireyin terör örgütüne katılması ve şiddet eylemleri gerçekleştirmesinde psikolojik rahatsızlıkların önemli bir etken olduğunu düşünmektedir. Ancak bilim insanları tarafından yapılan araştırmalar, depresyon, intihar meyilli olma veya akıl hastalığı ile terörizm arasında önemli bir ilişki olmadığı sonucunu işaret etmektedir.¹⁶⁴

Birçok kişi, aile bireylerini ve sevdiklerini çatışmalarda ya da saldırılarda kaybetmeleri nedeniyle terör örgütlerine katılmaktadır. Bu durum literatürde intikam teorisi olarak geçmektedir. Bir kişi, sevdiği birini veya arkadaşını bir grup ile girdiği çatışmada veya terör örgütünün bir eylemi neticesinde kaybettiyse, farklı terör örgütlerine katılma olasılığı daha yüksektir.¹⁶⁵ Jacques ve Taylor intikamın bireylerin terör örgütlerine katılma nedenleri arasında önemli bir faktör olarak nitelendirmektedir.¹⁶⁶ Terörist gruplar, aile üyelerini veya sevdiklerini kaybeden kişileri örgütlerine dâhil etmek için çaba göstermektedir.¹⁶⁷ Bu teori, sosyal ilişkiler teorisi ile de ilgilidir, nitekim bu insanlar, şiddete, işkenceye, tecavüze veya saldırıya maruz kalmış yakınlarına güçlü duygular besledikleri için intikam alma arzusu arayabilmektedirler.

Birçok araştırma, kadınların çeşitli kişisel motivasyonlar ekseninde terörizme yönelme konusunda erkeklerden daha yatkın olduğu iddia etmektedir.¹⁶⁸ Bu nedenle kadınların terör örgütlerine katılım sürecinde kişisel nedenlerin etkisinin erkeklerde olduğundan daha yüksek olabileceği değerlendirilmektedir. Bu durum, biraz da genelleme içeren kadınların erkeklere nazaran daha duygusal olmaları ve duygularıyla daha fazla hareket etmeleri fikrine dayanmaktadır.¹⁶⁹ Bununla birlikte, kadınların teröre yönelmelerine bir neden olarak psikolojik rahatsızlık

¹⁶³ Groskop, *a.g.m.*

¹⁶⁴ Ariel Merari, *Driven to Death: Psychological and Social Aspects of Suicide Terrorism* (New York: OxfordUniversity Press, 2010).

¹⁶⁵ O'Rourke, *a.g.m.*, 710.

¹⁶⁶ Jacques ve Taylor, *a.g.m.*, 322.

¹⁶⁷ O'Rourke, *a.g.m.*, 710.

¹⁶⁸ Jacques ve Taylor, *a.g.m.*, 313.

¹⁶⁹ Bloom, 2011, 4.

veya akıl hastalıkları gibi durumların geçerliğinin olmadığı da kıymetlendirilmektedir. Yapılan çalışmalar, kişisel motivasyonlar ile terör örgütlerine katılan kadınların hayatlarının diğer alanlarında yaşadıkları kişisel problemler nedeniyle bu tercihi yaptıkları göstermektedir.

Dünyada şiddet olaylarının ana kurbanları erkeklerdir. Bu nedenle, ölen kocalarının, oğullarının veya babalarının intikamını almak isteyen kadınların sayısı da oldukça fazladır. Kolluk kuvvetleri veya terör örgütleri tarafından öldürülen erkeklerin yakını olan kadınlar yaşadıkları bu trajik kayıp sonrası intikam arayışı içine girebilmektedir. Ayrıca, birçok toplumda tecavüz, bir kadın için yaşayabileceği en kötü tecrübe olmasının yanında, toplum içerisinde de dışlanmasına ve saygınlığını kaybetmesine neden olacak durumlardan biri olarak görülmektedir.

Dünyanın birçok bölgesinde, bir kadın tecavüze uğramışsa, toplumun saygın bir üyesi olarak görülmeyebilmekte ve eşleri, aileleri veya arkadaşları tarafından yalnız bırakılabilmektedir. Bu nedenle, bazı kadınların yaşadıkları tecavüz olayları sonrasında kocası, ailesi veya arkadaşları tarafından sahip çıkılmaması nedeniyle yaşadığı çaresizlikten dolayı terör örgütlerine katılmaları muhtemel bir durum olarak görülmektedir. Bir kadının tecrübe ettiği bu korkunç olayın sonrasında en yakınları tarafından da dışlanması veya bulunduğu ülkedeki devlet kurumlarının sahip çıkmaması sonucunda tek çare olarak kendisine kucak açan terör örgütüne katılmayı tercih edebilmektedir.

Bloom, kadın teröristlerin kişisel motivasyonlarını intikam, özgürlük, ilişki ve saygı olarak dört nedene ayırmaktadır.¹⁷⁰ Bloom intikamın, kadınları terör eylemlerine dâhil olmaya iten bir intikam alma arzusu olduğunu savunmaktadır. Kadınlar tecavüze uğradığında, sevdiklerini veya aile üyelerini kaybettiklerinde, terör eylemlerine karışarak ve intikam almak istemektedir. En çok tercih edilen iddialardan biri olan şehitlik, kadın teröristlerin yaşamış olduğu cinsel saldırıları ve bunun sonucunda oluşan utançtan kurtulmanın bir yolu olarak görülmektedir. Bu nedenle bazı kadın teröristler yaşadıkları utanç verici tecrübeler doğrultusunda intihar bombacısı olmayı onurlu bir eylem olarak görmektedir.¹⁷¹

¹⁷⁰ Bloom, 2011, 10.

¹⁷¹ *a.g.e.*, 11.

Toplumdan saygı görmek de kadınları terörizme katılmaya motive eden önemli bir faktör olarak görülmektedir. Bazı toplumlar, erkekleri kadınlardan daha üstün görmesi sebebiyle kimi kadın teröristler terör örgütlerine bulundukları toplumdan saygı görmek için katılmayı tercih etmektedir.¹⁷² Bu tarz ülkelerde doğan kadın teröristler, davaları için bombalı intihar eylemi gerçekleştirdiklerinde toplumun kendilerine olan saygısını ve memnuniyetini ismini bir sokağa veya parka vererek gösterebileceğini düşünmektedirler.¹⁷³ Dahası, kadın intihar bombacıları yaşadıkları toplum tarafından kahraman olarak adlandırılmak istemekte ve gelecek nesildeki kadın intihar bombacıları için bir rol model haline gelebilmeyi arzu etmektedirler.¹⁷⁴ Bazı akademisyenler, kadın teröristlerin toplumdan saygı duymak için terörist bir gruba katılmalarındaki nedenlerinden birisi olarak cinsiyet eşitsizliğine de vurgu yapmaktadır. Birçok ataerkil toplumda, kadınların ev işleriyle uğraşmalarını ve çocuklarına bakmasını beklenmektedir. Böylelikle kadın teröristler terör örgütlerine katılarak eşit statü kazanmaya çalışmaktadır.¹⁷⁵

2.2.2.4. Sosyal Motivasyon

Terörizme yönelmede bireysel nedenler arasında önde gelen fikirler genellikle sosyal etkilerdir. Bireylerin yakın arkadaşları ve aileleri tarafından oluşturulan etkiler nedeniyle terörizme yöneldiğini düşünülmektedir. Bir kişinin hâlihazırda bir terör örgütüne katılmış yakın arkadaşları veya aile bireyleri varsa, bu kişinin terörizme yönelmesinin daha olası olabileceği değerlendirilmektedir. Arkadaşların ve ailelerin yarattığı sosyal etkiler, bireylerin teröre yönelmelerde en önemli nedenler arasında gösterilmektedir.¹⁷⁶ Erkek ya da kadın fark etmeksizin birçok terör örgütü mensubunun yakın arkadaş ve aile bireylerinin yönlendirmeleri nedeniyle terör örgütlerine katıldıkları bilinmektedir. Teoriler, bireyin sahip olduğu terör örgütü ile bağlantılı arkadaşlarının veya aile bireylerinin kendisini de dâhil oldukları terör örgütlerine çekeceğini öne sürmektedir.¹⁷⁷

¹⁷² Bloom, 2011, 12

¹⁷³ Philip G. Zimbardo, "A Situationist Perspective On The Psychology Of Evil: Understanding How Good People Are Transformed Into Perpetrators", *The Social Psychology Of Good And Evil*, ed. Arthur Miller (New York: Guilford, 2004): 33.

¹⁷⁴ a.g.m., 34.

¹⁷⁵ Bloom, 2011, 13.

¹⁷⁶ Cragin ve Daly, a.g.m., 15.

¹⁷⁷ a.g.m., 15.

Sosyal ilişkiler aynı zamanda kadınları terör örgütlerine katılmaya motive eden önemli bir faktördür. Kadınların terör örgütlerine katılmasında kilit rol oynayan akraba ve aile üyeleri, kadınlarla terör örgütü arasında bir köprü görevi görmektedir. Bazı kadınlar erkek teröristlerle evlenerek, diğerleri ise aile üyeleri tarafından zorlanarak veya yönlendirilerek terör örgütlerine katılmaktadırlar.¹⁷⁸ Yapılan evlilikler ve sıkı aile bağları sayesinde kadınların terör örgütlerine katıldıktan sonra örgütten ayrılma durumu da önlenmektedir.

Sosyal motivasyona dayalı örgüte katılım örneklerinde bireylerin genellikle ailelerinin veya arkadaşlarının desteğini alarak bu örgütlere katıldıkları görülmektedir.¹⁷⁹ Bu tür bir aile veya akran etkisi, savunmasız bireylerin terörizme yönelmesine neden olmaktadır.¹⁸⁰ Bazı bilim insanları, sosyal ilişkiler yoluyla örgütlere katılanların, öncesinde yaşadıkları toplum içerisinde geri planda kalmış ve bir boşluk içinde hayattan fazla bir beklentisi olmayan kişilerden oluştuğunu iddia etmektedir.¹⁸¹ Marc Sageman'ın El Kaide'nin örgüte yeni üye toplama yöntemleri hakkında yaptığı araştırmadaki, sosyal yollarla örgüte alınan üyelere ilişkin teorisi üç ana hattan oluşmaktadır. Bunlardan ilki, örgüte alınan bireylerin bulundukları topluma bağlılık eksikliği ve bazen de yabancılaşma hissetmeleri sebebiyle örgüte katılmaları yönündedir.¹⁸² Sageman ayrıca, doğup büyüdüğü ülkeden başka bir ülkede bulunan bireylerde örgüte katılma yönünde daha belirgin bir akran baskısı olduğunu öne sürmektedir.¹⁸³ Bu iki öneri, arkadaşları ve aileleri tarafından örgüte katılma yönünde motive edilen bireylerin zaten savunmasız ve toplumlarından yabancılaşmış olduklarını ima etmektedir.

Sosyal yollarla örgüte dâhil olma süreci, organize şekilde örgüte alım teorisini ortaya çıkarmaktadır. Bireyi arkadaş ve aile çevresi aracılığıyla örgüte dâhil etmenin yanı sıra, terör örgütleri sosyal çevreleri kullanarak yeni üyeler bulmak için çeşitli yöntemler kullanmaktadır. Terör örgütlerinde katılan birçok birey, örgüt ile bağlantılı olan bir akran grubu ya da aile içinde genç yaşta radikalleşmeye

¹⁷⁸ Sidney Jones, "Inherited Jihadism, Like Father, Like Son", *International Crisis Group*, 04 Temmuz 2007. <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/indonesia/inherited-jihadism-father-son> [Erişim tarihi: 15 Ağustos 2022]

¹⁷⁹ Cunningham, *a.g.m.*, 180.

¹⁸⁰ Jacques ve Taylor, *a.g.m.*, 323.

¹⁸¹ Smelser, *a.g.e.*, 97.

¹⁸² Sageman, *a.g.e.*, 144.

¹⁸³ *a.g.e.*, 145.

başlamaktadır.¹⁸⁴ Ek olarak birçok örgüt üniversiteler, dini merkezler ve sivil toplum kuruluşlar gibi çeşitli yerleri bünyelerine yeni üye katmak için kullanmaktadır.¹⁸⁵ Terör örgütlerinin hâlihazırda sosyal ve psikolojik olarak savunmasız bireyleri örgüte alması da bireyin o örgüte olan bağlılığının artmasının kolaylaşmasına ve örgüt için bir saldırı gerçekleştirme ihtimalinin artmasını sağlamaktadır.¹⁸⁶ Grup dayanışması teorisi bu bağlamda önem taşımaktadır. Sosyal ve psikolojik açıdan savunmasız olan bir birey örgüte dâhil olduktan sonra örgüte bağlılığını ve desteğini kanıtlamak için bir eylem gerçekleştirmesi olası bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Yukarıda bahsi geçen sosyal teoriler, birçok yönden kadınlara da uygulanabilmektedir. Kadınların terör örgütlerine katılma nedenlerini incelerken, birçok bilim insanı, kadınların terör örgütlerine dâhil olmalarında bu sosyal teorilerin öneminden bahsetmektedir.¹⁸⁷ Ayrıca, kadınlar terör örgütü mensubu kocalarına barınak ve yiyecek sağlayarak, örgüt adına para toplayarak ya da propaganda yaparak da örgüte doğrudan ya da dolaylı olarak destekte bulunmaktadır. Kadınların terör örgütlerine katılımlarına ilişkin sosyal motivasyon unsurlarının en başında erkek aile üyelerinin (genelde kocaları tarafından) etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle, kadınların genellikle kocaları aracılığıyla terör örgütlere katıldığı düşünülmektedir.

Birçok terör örgütü, üye toplamak için bireyin sahip olduğu sosyal ilişkileri fazlasıyla kullanmaktadır. El Kaide sosyal motivasyonları kullanan örgütlerin en başında gelmektedir.¹⁸⁸ Bununla birlikte, LTTE örgütünün de bu yöntemleri fazlasıyla kullandığı bilinmektedir.¹⁸⁹ Aile ve arkadaş bağları sonucu bireyler terör örgütlerine katılabilmektedir. Özellikle birey psikolojik ve sosyal olarak savunmasız olduğunda veya dışlanmış hissettiğinde, örgüt ile bağı bulunan aile bireyleri veya yakın arkadaşları kişiyi terör örgütüne dâhil edebilmektedir.

¹⁸⁴ Cragin ve Daly, *a.g.m.*, 59.

¹⁸⁵ Smelser, *a.g.e.*, 97.

¹⁸⁶ O'Rourke, *a.g.m.*, 705.

¹⁸⁷ Bloom, 2011, 19.

¹⁸⁸ Sageman, *a.g.e.*, 145.

¹⁸⁹ Nivat, *a.g.m.*, 413.

2.2.2.5. Ekonomik Motivasyon

Bireylerin terörizme yönelmesinde ekonomik motivasyon unsurlarının etkili olduğunu öne süren çalışmalar bulunmaktadır. Bireyi terör örgütlerine iten bir neden olarak mutlak yoksunluğu gösterirken, diğerleri gelir dağılımı eşitsizliğine veya göreceli yoksunluğun önem arz ettiğini belirtmektedir.¹⁹⁰ Ekonomik koşulların bireyin terör örgütlerine katılmasına etkisi bilim insanları arasında netlik kazanmış bir durum olmasa da olumsuz ekonomik koşulların terör örgütlerinin ortaya çıkmasına yol açtığını gösteren birçok önemli çalışma bulunmaktadır.

Bireylerin hak ettiklerini düşündükleri ile ekonomik olarak elde ettikleri arasında bir tutarsızlık olduğunda şiddet olayları ortaya çıkabilmektedir.¹⁹¹ Bu durum literatürde göreceli yoksunluk teorisi olarak ifade edilmektedir. Toplumun bir kesiminin aşırı derecede yoksul olması veya çoğunluğun azınlığa göre ekonomik olarak çok daha kötü şartlarda yaşaması durumu şiddet olaylarının sıklıkla meydana gelmesine ve terör örgütlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Ekonomik yoksunluk, mutsuzluk, huzursuzluk, umutsuzluk ve öfke yaratabilmekte ve bu durum şiddet olaylarının toplumda daha sık yaşanmasına imkân verebilmektedir.

Küreselleşmenin olumsuz yanlarının yaşandığı fakir ülkelerde terörün ortaya çıkmasının daha muhtemel olduğu düşünülmektedir. Geçmişten günümüze terör örgütlerinin daha aktif ve kalıcı olduğu ülkelere bakıldığında genelde ekonomik olarak yoksun ülkeler öne çıkmaktadır.¹⁹²

Ekonomik motivasyonlar etkisiyle faaliyet gösteren çok sayıda terör örgütü bulunmasa da FARC bu örgütler arasında örnek teşkil etmektedir. Bu örgüt genellikle azınlık olan, ancak egemen konumdaki burjuva grubuna karşı ayaklanan bir gerilla grubu olarak anılmakta ve örgütün Kolombiya’da ekonomik eşitlik sağlanması için savaşıma yönelik ifadeleri de bulunmaktadır.¹⁹³

¹⁹⁰ Bird, *a.g.m.*, 254.

¹⁹¹ Krieger ve Meierrieks, *a.g.m.*, 6.

¹⁹² Bird, *a.g.m.*, 260.

¹⁹³ Marc Becker, “FARC, Shining Path, and Guerillas in Latin America”, *Oxford Research Encyclopedia of Latin American History*, (2019), 32.

Ekonomik koşullar, özellikle gelişmemiş ve yoksul ülkelerde kadınların yaşam biçimi ve kalitesini de yakından ilgilendirmektedir. Bu tür ülkelerde kadınlar genellikle erkeklerle aynı ekonomik fırsatlara sahip olamamakta, yönetici pozisyonlarında veya yüksek gelir getiren işlerde çalışmamaktadır. Özellikle gelişmemiş toplumlarda kadınlar genellikle ev hanımı, temizlik işçisi ya da bakıcılık gibi işlerde çalışmaktadır. Bu tür erkek egemen ve gelişmemiş ülkelerde kadınlara evin düzenini sağlama ve çocuk yetiştirme gibi görevler layık görüldüğünden, erkeklerle aynı ekonomik fırsatlara sahip olmaları mümkün görünmemektedir. Bu nedenle bu ülkelerdeki kadınların, toplumsal rollerinden rahatsız olma ve ekonomik olarak kısmen veya hiç özgür olamamaları nedeniyle terör örgütlerine katılmalarının daha olası olduğu düşünülmektedir. Eğitimdeki fırsat eşitsizliği de ekonomik eşitsizliğinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Gelişmemiş ülkelerdeki kadınlar genellikle ev işleriyle uğraşmaları veya çocuklarına ya da ailelerine bakmak için evde kalmaları nedeniyle erkeklerle aynı eğitim fırsatlarına sahip olamamaktadır. Ayrıca, birçok kültürde ailelerin bakımını üstlenenler kadınlar olduğu için, ekonomik yoksunluğu ve ekonomik eşitsizliği erkeklere göre daha fazla hissetmektedir. Özellikle yoksul bir ailedeki çocukların en temel ihtiyaçlarının karşılanamaması, açlık veya hastalık gibi olumsuz durumlar kadınları daha fazla etkilemektedir. Bu nedenle, terör örgütlerine ekonomik motivasyonlar ile katılan kadınların erkeklerden daha farklı şekilde tanımlanması durumunu ortaya çıkarmaktadır.

Sonuç olarak, terörizm çalışmaları kadın teröristleri daha detaylı olarak 20'nci yüzyılın ortalarından itibaren incelemesine rağmen, kadınlar özellikle son yüzyılda daha fazla terör eylemlerinde yer almaktadır.¹⁹⁴ Yaşadıkları ülkedeki ekonomik şartların iyileşmesi için mücadele etme durumu kadınları bir terörist gruba dâhil olarak kurtuluş hareketlerine katılmaya teşvik eden motive edici faktörlerden biri olarak görülmektedir. 1968'den beri kadınlar, Avrupa'daki Marksist gruplardan Orta Doğu'daki milliyetçi ve dini hareketlere kadar her türlü terör örgütünde faaliyet göstermektedir.¹⁹⁵ Buna ek olarak, din, kadınları terör örgütlerinde yer almaya teşvik eden en güçlü motive edici faktörlerden biri olmaya devam etmektedir. Bu kadınlar, kendilerini din uğruna feda etmek istemekte çünkü din

¹⁹⁴ O'Rourke, *a.g.m.*, 701.

¹⁹⁵ Bloom, 2011, 14.

adına öldüklerinde günahları ne olursa olsun cennete gideceklerini düşünmektedirler.¹⁹⁶ Kadınların kişisel sorunları da onları terörizm eylemlerine dâhil etmeye motive edebilmektedir. Tecavüze uğrama, sevdiği birisini veya aile bireyini kaybetme, zorla evlendirme, aile sorunları ve ataerkil yapıya direnme kadınları terör örgütlerine katılmaya iten ana faktörlerdendir, ancak farklı tecrübeler de bu kararı etkileyebilmektedir. Ek olarak, bir toplumda göreceli ekonomik yoksunluğun ortaya çıkardığı aşırı zengin bir grup ile aşırı yoksul bir grup var ise, şiddet olaylarının vuku bulma durumunu da daha olası bir hale gelebilmekte, ancak bu durumun kadınları doğrudan terör örgütlerine katılmaya motive eden bir faktör olarak değerlendirilmesinin uygun olmayacağı düşünülmektedir.

Kısaca, kadınları terör örgütlerine katılmasındaki itici faktörler çoğunlukla farklı toplumlarda ve bölgelerde kadınlara ilham veren siyasi, dini ve bireysel nedenlerin karmaşık bir bütünüdür. Ayrıca, kadınların terör örgütlerine katılarak toplumda kendilerine geleneksel yollarla biçilmiş cinsiyet rollerine de meydan okumayı amaçladıkları iddia edilmektedir. O'Rourke, kadın teröristlerin kendilerine atfedilen toplumsal cinsiyet rollerine kabul etmediklerini ve toplumlarındaki klişeleşmiş kadın kavramına karşı mücadele etme iddiasıyla terör örgütlerine katıldıklarını öne sürmektedir.¹⁹⁷ Bu nedenle, bazı kadınlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaçmak veya toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadele etmek için terör örgütlerine katılmaktadır. İntikam, aile içi sorunlar, tecavüz ve cinsiyet eşitsizliği gibi kişisel nedenler, kadınların terör örgütlerine katılması motivasyon unsurları arasında öne çıkanlar arasındadır.

2.2.2.6. Çekici Motivasyonlar

Özellikle geçtiğimiz 50 yılda terör örgütleri kadınları sıklıkla bünyelerine dâhil etmektedir. Kadınların terör örgütleri tarafından hedef alınmasının nedeni erkeklere nazaran daha farklı stratejik ve operasyonel motivasyon faktörleri taşımaktadır. Bu faktörler psikolojik savaş, gerçekleştirdikleri eylemlerdeki daha yüksek öldürme oranları, örgütün imajının daha yumuşak hale getirilmesi,

¹⁹⁶ Bloom, 2011,15.

¹⁹⁷ O'Rourke, *a.g.m.*, 702.

medyanın ilgisi ve gelecek nesilleri doğurabilme ve yetiştirme gibi unsurları içermektedir.

2.2.2.6.1. Stratejik ve Operasyonel Motivasyon

Terör örgütleri çoğunlukla, propaganda ve diğer psikolojik operasyonların planlı kullanımını içeren ve bir düşmanın veya rakibin moralini baltalayan psikolojik savaş için kadınları örgütlerine dâhil etmektedir.¹⁹⁸ PIRA örgütünün eski kadın üyelerinden bir kişi, bir erkek düşmanın, bir kadına karşı verdiği mücadeleyi kaybetmesinin motivasyon kaybına yol açtığını ileri sürmektedir.¹⁹⁹ El-Kaide ve DEAŞ kadınları kullanarak özellikle yeni örgüt mensubu edinmede stratejik ve operasyonel avantajlar elde etmeyi amaçlamaktadır. El-Kaide ve DEAŞ'daki kadın teröristler internet üzerinden erkekleri küresel cihada katılmaya ikna etmeye çalışarak yeni örgüt üyeleri toplayama çalışmaktadır.²⁰⁰ Bu iletişim taktikleri sayesinde bazı erkekler kadın teröristlerle duygusal veya cinsel ilişki kurma hayaliyle bu terör örgütlerine kendi istekleriyle katılmaktadır.²⁰¹

Muhafazakâr toplumlarda, erkek güvenlik güçleri personeli genellikle kültürel normlar nedeniyle üstünü detaylı aramak için kadınlara dokunmaya çekinebilmektedir. Bu durumun farkında olan terör örgütleri, saldırılarını mümkün olan en verimli ve göze batmayan şekilde gerçekleştirmek için kadınlarla birlikte çalışmayı tercih etmektedir. Bu toplumlarda bazen de kadın teröristler, güvenlik görevlilerinin dikkatini kendilerine çekmek için kasıtlı olarak daha açık kıyafetler giymekte ve böylece kontrol noktalarından erkek teröristlerin daha rahat geçmelerini sağlamaktadırlar. Ayrıca bazı kadın teröristler, gebe izlenimi vermek için bol elbiseler giyerek karınlarına el yapımı patlayıcılar bağlamaktadır.²⁰² Bu yöntemle, geçiş noktalarındaki güvenlik personeli kadın teröristleri hamile zannederek kontrollerini daha üstünkörü gerçekleştirmektedir.

1981 ile 2008 arasındaki intihar saldırılarını analiz eden Lindsey O'Rourke, kadın teröristlerin özellikle gerçekleştirilen intihar eylemlerinde erkeklerden daha fazla

¹⁹⁸ O'Rourke, *a.g.m.*, 711.

¹⁹⁹ *a.g.m.*, 711.

²⁰⁰ Leah Windsor, "The Language of Radicalization: Femal Internet Recruitment to Participation in ISIS Activities", *Terrorism and Political Violence*, 32, No. 3 (2020): 511.

²⁰¹ *a.g.m.*, 511.

²⁰² O'Rourke, *a.g.m.*, 698.

avantaja sahip oldukları sonucuna varmaktadır.²⁰³ Çalışmada, tek başına hareket eden bir erkeğin düzenlediği bir saldırı sonucu ölenlerin ortalama sayısı 5,3 iken bir kadının gerçekleştirdiği saldırıda ölenlerin sayısı 8,4 olarak ifade edilmektedir.²⁰⁴ Nitekim halka açık yerlere daha kolay erişebilen kadın teröristler erkek teröristlere göre daha kolay gizlenebilmekte ve terör örgütleri sivilleri hedef aldıkları eylemlerde güvenlik güçlerinin kadınları genelde tehdit olarak görmemesi sebebiyle kadınları tercih etmektedir.

Pek çok muhafazakâr toplumda, kadınlar çoğunlukla nüfusun duygusal ve şefkatli figürleri olarak görülmektedir. Bu nedenle, bir kadın bir terör eylemi gerçekleştirdiğinde, medyada erkek teröristlerden daha fazla dikkat çekmektedir. Bunun sebebi, insanların bir kadının bu türde bir eylem gerçekleştirmesinin asıl sebeplerin ne olduğunu bilmek istemesinden kaynaklanmaktadır.²⁰⁵ Ayrıca, medyanın büyük ilgisiyle terör örgütleri toplum üzerinde daha büyük bir etki ve korku yaratmaktadır. Bu nedenle pek çok terör örgütü medyanın dikkatini çekmek için de kadınları örgütlerine dâhil etmeye çalışmaktadır.

Radikal İslamcı bazı terör örgütleri, cihadın başarısının kadınlara da bağlı olduğuna inanmakta, çünkü kadınlar terör örgütlerinin gelecekteki potansiyel üyeleri olacak çocukları dünyaya getirmekte ve yetiştirmektedir.²⁰⁶ Usama Bin Ladin bir konuşmasında kadınlara minnettarlığını şu şekilde ifade etmiştir: “Erkekleri cihada katılmaya teşvik eden, Filistin, Lübnan, Afganistan ve Çeçenistan’da savaşan tüm erkekleri yetiştiren ve kahramanlık filosunu var eden kadınlarımızdır”.²⁰⁷

Yine benzer bir şekilde El-Kaide lideri Eymen ez-Zevahiri’nin eşi Umayma ez-Zevahiri de Müslüman kadınları çocuklarını Allah yolunda cihat yapma konusunda yetiştirmeye, kardeşlerini ve kocalarını Müslümanların topraklarını savunmaları ve cihatçılara dua ve parayla yardımcı olmak için teşvik etmiştir.²⁰⁸

²⁰³ O'Rourke, *a.g.m.*, 698

²⁰⁴ *a.g.m.*, 699.

²⁰⁵ Bloom, 2011, 29.

²⁰⁶ Nelly Lahoud, “Umayma Al-Zawahiri on Women’s Role in Jihad”, *Jihadica*, 26 Şubat 2010. <http://www.jihadica.com/umayma-al-zawahiri-on-women%E2%80%99s-role-in-jihad/> [Erişim tarihi: 20 Haziran 2022].

²⁰⁷ *a.g.m.*

²⁰⁸ *a.g.m.*

Sonuç olarak terör örgütleri, örgütün varlığını sürdürmek ve saldırılarını daha etkili kılmak için kadınları çeşitli nedenlerle örgütlerinde dâhil etmektedirler. Kadınlar örgütün maddi ve manevi olarak desteklenmesi ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynarken, terör olaylarında da erkek teröristlerin gerçekleştirdikleri saldırılardan daha ölümcül saldırılar gerçekleştirebilmeleri nedeniyle önemli operasyonel avantajlara sahip oldukları görülmektedir. Bu nedenle, dünyadaki pek çok terör örgütü kadınları bünyesinde katmaya veya onların desteğini almak için çalışmaya devam etmektedir.

2.3. Kadının Terör Örgütü İçerisindeki Rolü

Terör örgütleri, destekleyici rollerden kritik görevlere kadar bir dizi pozisyon ve rolden oluşmaktadır. Terör örgütüne bağlı olmakla birlikte, kadınlar terörizmin tarihi boyunca çeşitli örgütlerde farklı rollerde faaliyet göstermiş ve göstermeye de devam etmektedir. Terör örgütleri içerisindeki kadınlar başlangıçta destekleyici roller üstlenmiş olsalar da özellikle 20'nci yılların sonlarından itibaren daha aktif roller almaya başlamışlardır.²⁰⁹ Terör örgütleri içerisinde faaliyet gösteren kadınlar, savaşçı, işe alım görevlisi, bombalı intihar eylemcisi, muhbir, işbirlikçi ve kurye gibi çeşitli roller üstlenmektedir. ²¹⁰ Cinsiyet ayrımının daha yaygın olduğu bölgelerde bile, bu roller kadınları entegre etmek için zamanla değişikliğe uğramaktadır. Bu aynı zamanda hem orduya hem de terör örgütlerine katılan kadınlar için de geçerlidir. Toplum, kuralları, yapısı ve sayısız kurumu aracılığıyla, geleneksel olarak terör örgütleri içindeki kadınların rollerini belirlemektedir. Kadınların yardımcı rollerde yer almak istemesi terör örgütleri tarafından memnuniyetle karşılanmakta ve hatta teşvik edilmektedir. Ancak, yine de kadınlar tarih boyunca, cephe savaşları da dâhil olmak üzere savaşın tüm yönlerine uyum sağlama yönünde isteklerini göstermektedir.

Bu askeri rol, kadınların hem şiddet eylemlerine katılımına hem de tipik olarak erkek egemen olduğu düşünülen rollerde gösterdikleri performans ile doğru orantıda benzerlik göstermektedir. Terör örgütlerindeki kadınlar arka plandaki destekleyici rollerden aktif olan cephe hatlarında 50 yıldan fazladır mücadele

²⁰⁹ Zeynep Ekiz, “Sempatizan, Fail?: Dört Dalgada Kadın Teröristler”, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 9, No. 2 (2020): 571.

²¹⁰ İpek ve Yılmazlı, *a.g.m.*, 113.

etmektedir.²¹¹ Bir terör örgütünü oluşturan roller, geri hizmetten, destek pozisyonlarına, silahlı çatışmadan intihar bomba eylemlerine kadar çeşitli bölümlerden oluşmaktadır. Genellikle lojistik, örgüt için yeni üye temin etme ve yetiştirme, intihar bombacısı, savaşçı veya yöneticilik gibi çeşitli bölümler bir terör örgütünün yapı şemasında bulunan temel kısımları oluşturmaktadır.

2.3.1. Lojistik

Lojistik, Türk Dil Kurumu (2022) tarafından “kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün, hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasının etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması” olarak tanımlanmaktadır.²¹² Bir terör örgütü ile ilgili olarak, lojistik rolünü üstlenen üyeler terör örgütünün ihtiyaçları doğrultusunda bir noktadan başka bir yere silah, gerekli malzemeler (gıda, mühimmat vb.) ve para taşımakta ya da terör örgütü ile operasyonel hücreleri arasındaki iletişimi sağlamak için bir kurye olarak hareket etmektedir.²¹³ Terör örgütleri bu rolü üstlenecek kişileri seçerken genellikle en az dikkat çekecek kişileri tercih ederek lojistik faaliyetlerinin daha güvenli ve başarılı olmasını amaçlamaktadır. Lojistik görevleri tanımı altında destekleyici roller verilen bu kişiler bazen, hedef şaşırtıcı, istihbarat toplayıcı gibi görevlerde de yer almaktadır. Terör örgütleri, lojistik rolünün destekleyici bir rol olarak kabul edilmesinden ötürü kadınları bu tür rollerde sıklıkla kullanmakta, genellikle kadın teröristlerin örgüt üyeleri arasındaki paket ve mesajların bir noktadan diğerine taşınmasını sağlamaktadır.

Ayrıca, özellikle terör örgütü tarafından gerçekleştirilen bir saldırı veya operasyonun ardından kadın kuryelerin kullanılması, saldırıyı gerçekleştiren asıl teröristlere yönelik şüphenin azaltılmasına yardımcı olmakta ve kadınların kurye olarak kullanılması da daha az dikkat çekmektedir.²¹⁴ Terör örgütleri için esasında hayati önem arz eden kurye rolü sadece kadınlarla sınırlı olmamakla birlikte kadınların cinsiyetleri doğrultusunda özellikle orta doğu toplumundaki geleneksel rolleri sebebiyle bu tür görevleri daha rahat ve başarılı bir şekilde ve kolluk

²¹¹ Post, *a.g.m.*, 16.

²¹² Türk Dil Kurumu, “Lojistik”, <https://www.tdk.gov.tr/> [Erişim tarihi: 15 Mart 2022].

²¹³ R. Kim Cragin ve Sara A. Daly, *Women as Terrorists: Mothers, Recruiters, and Martyrs* (Santa Barbara, CA: Praeger Security International, 2009), 21.

²¹⁴ *a.g.e.*, 22.

kuvvetlerinin dikkatlerini fazla çekmeden icra edebilmektedirler.

Cragin ve Daly, terör örgütü üyesi kadınların koruyucu roller üstlendiklerini de ifade etmektedir.²¹⁵ Destekçi rol kategorisinde bulunan ve sıklıkla lojistikçi rolü altında sınıflandırılan bu roldeki kadın teröristler, aktif terör örgütü üyelerinin yetkililerden kaçmasına ya da saklanmasına yardımcı olmaktadır. Ek olarak, kadın teröristlerin örgüt için bağış, yiyecek ve eşya toplama ve bunları ilgili yerlere teslim etme gibi görevler de esasında lojistik rolünün bir parçasıdır.

Anat Berko, bir İsrail hapisanesinde yatan Sabiha isimli terörist ile yaptığı röportaj sonrasında Sabiha'nın işlediği suçları medyadan öğrendiğinde şoka uğradığını ve Sabiha'ya örgüt tarafından verilen "mühendis" lakabı ile hiç bir şekilde bağdaştıramadığını ifade etmiştir.²¹⁶ Sabiha'ya verilen "mühendis" lakabı, hamile olmasına rağmen İsrail vatandaşlarına yönelik bir dizi terörist saldırıda patlayıcı uzmanı olarak yer alması nedeniyle verilmiş ve patlayıcı kemer ve bomba hazırlamaktan dolayı işlediği suçlar nedeniyle hüküm giymiştir. Ek olarak Sabiha yalnızca patlayıcı hazırlamakla kalmamış bunun yanında bazı erkek ve kadın militanlara da patlayıcı hazırlama tekniklerini öğretmiştir.²¹⁷ Sabiha'nın örgütte üstlendiği rolün toplum tarafından anlaşılmasındaki zorluğun sebebi ise yalnızca evli bir kadın olmasından değil aynı zamanda hamile iken bu tür görevleri üstlenmiş olmasındandır. Birçok insan için hamile olan bir kadını bir terör örgütü için çalışan patlayıcı uzmanlar olarak değil görmek, hayal etmek bile çok gerçekçi bir yaklaşım değildir. Bu nedenle Sabiha örneğinde olduğu gibi pek çok terör örgütü kadınların toplumdaki uysal ve masum olduğu algısı üzerine kurulu önyargılardan faydalanarak daha başarılı eylemler gerçekleştirmek için kadınları kullanmaktadır.

2.3.2. Örgüte Yeni Üye Temini

Terör örgütlerinin büyümesi ve yayılması için yeni üyeler bulmaları elzemdir. Cragin & Daly (2009) tarafından tanımlandığı gibi, örgüte yeni üye bulmaktan sorumlu kişiler terör örgütleri liderleri tarafından yeni lojistikçiler, finansörler,

²¹⁵ Cragin ve Daly, 2009, 30.

²¹⁶ Anat Berko, *The smarter bomb: Women and children as suicide bombers* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, 2012), 46.

²¹⁷ *a.g.e.*, 46.

intihar bombacıları veya gerilla savaşçıları yaratmak maksadıyla diğer kişileri örgütlerine dâhil etmek için çeşitli yöntemler kullanan bireylerdir.²¹⁸

Örgüte yeni üye dâhil etme süreci, zor kullanma, çeşitli teşvik yöntemleri, aile veya akrabalık bağları, ilişkiler ve internet üzerinden propaganda da dâhil olmak üzere bir dizi farklı teknikle gerçekleştirilmektedir. Aile veya akrabalık bağları, yeni üyeleri örgüt bünyesine dâhil etmek için en sık kullanılan bir yöntemlerdendir. Aile bireyleri veya akrabalar genellikle örgüte dâhil etmek istedikleri bir bireyi, örgütün bir parçası oldukları veya örgütün genel olarak kendileri için daha iyi olacağına inandıkları için örgüte katılmaya ikna etmektedir. Ayrıca bireyler, evlilik yoluyla da terör örgütlerine dâhil edilmektedir. Muriel Degauque, kocasıyla evlendikten sonra Irak El Kaidesi'ne katılmış ve Irak'taki en kötü şöhretli kadın intihar bombacılarından biri olmuştur.²¹⁹ Degauque'nin bu örgüte katılma sürecine bakıldığında, bireylerin eşler, kardeşler, akrabalar gibi aile üyeleri tarafından nasıl örgüte dâhil edildiklerine dair önemli bir örnek teşkil etmektedir. Ek olarak, bazı terör örgütleri belirli özelliklere ve profile sahip kişileri bünyelerine dâhil etmektedir. Örgütün kendi ihtiyaçları doğrultusunda eğitim geçmişi, aile bağlantıları, belirli yerlere erişim sağlama imkânı, özel bir yetenek, dış görünüş veya cinsiyet gibi belirli özelliklere sahip bireyler örgüt tarafından bünyelerine dâhil edilmek üzere hedef olarak seçilmektedir.

Bireylerin terör örgütlerine katılma süreci hem doğrudan hem de dolaylı olarak yapılmaktadır. Kadınlar örgütlere dâhil olduktan sonra her iki şekilde de örgüte yeni üyeler kazandırmaktadır. Bu üyeleri genelde örgütün amacına inandırarak, örgütle ailevi bağlantıları olan bireyleri bularak veya örgüt içinde belirli bir role uyan belirli kişileri hedef alıp çeşitli metotlarla ikna ederek yapmaktadırlar. Erkeklerin kadınları evlilik dışında örgüt bünyesine dâhil etmeleri daha zor olsa da kadın teröristlerin hem kırsal hem de kentsel alanlarda erkekleri ve kadınları örgüte dâhil etmekte daha başarılı oldukları görülmektedir. Bireyler hem tehdit veya zor kullanılarak hem de dostane yollarla da örgütlere dâhil edilmektedir. Bu yöntemlerin hangisinin kullanılacağı çoğu zaman örgütün o anda neye ve ne kadar çabuk ihtiyacı olduğuna bağlıdır.

²¹⁸ Cragin ve Daly, 2009, 39.

²¹⁹ *a.g.e.*, 40.

Cragin ve Daly propagandacıları, örgüte dâhil ettikleri kişilerle hiçbir zaman şahsen tanışamayacak olsalar bile, bireyleri örgüte katılmaya teşvik edebilecekleri maksadıyla fikir aşıl原因an bireyler olarak tanımlamaktadır.²²⁰ Bu kişiler, broşürler de dâhil olmak üzere çeşitli yollarla, diğer kuruluşlar veya internet aracılığıyla bireyleri terör örgütlerine katılmaya ikna etmeye çalışmaktadır.

Terör örgütleri genellikle amaç ve propagandaları hakkında bilgi yaymak ve örgüte katılmaya istekli kişileri bulmak maksadıyla yayınladıkları broşür, dergi, gazete gibi yayın organları ile interneti sıklıkla kullanmaktadır. El Kaide, Inspire dergisini bireyleri bünyelerine katmak ve örgütün icra ettiği işler veya eylemler hakkında bilgi yaymak için kullanmaktadır.²²¹ 2011 yılında, El Kaide özellikle kadınları bünyelerine katmayı hedefleyen bir Al-Shamikha adında bir dergi yayınlamıştır.²²² Sadece kadınları örgüte katılmaya ikna etmeye odaklanan bu dergi Inspire'a ek olarak yayınlanmıştır.

Al-Shamikha kadınların örgüt içerisinde üstlenebilecekleri görevler hakkında kapsamlı makaleler de içermektedir. Ayrıca dini ideolojiyi kullanarak kadınların da çeşitli roller üstlenerek inançları doğrultusunda örgüte ve dinlerine daha iyi hizmet edebileceklerini iddia ettikleri yazılarda yayınlanmaktadır.²²³ Dergi, gazete ve broşürlerin örgütler için en büyük faydaları, örgütü daha iyi tanıtmak, örgüt içi işleyiş ve görevleri bireylere anlatmak ve bu vesileyle mevcut üyeleri bilgilendirirken aynı zamanda yeni üyeleri de bünyelerine katmayı sağlamaktır.

İnternet terör örgütleri tarafından hem erkekleri hem de kadınları örgüte dâhil etmek amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Terör örgütlerinin gerçekleştirdikleri eylemler neticesinde basın ve yayın organlarından gördükleri ilgi dolaylı veya direk olarak yeni üyeleri bünyelerine katmakta önemli bir faktördür. Ek olarak, örgütler bulundukları bölgede yaşamayan diğer bireyleri bünyelerine katmak için internette çeşitli propagandalar yapmaktadır. İnternet terör örgütleri için, özellikle son on yılda hem erkekler hem de kadınlar için inanılmaz derecede önemli yeni

²²⁰ Cragin ve Daly, 2009, 45.

²²¹ Adam Rose, "Inspire: Al Qaeda's First English Language Magazine, Is Here", HuffPost, 01 Temmuz 2010. https://www.huffpost.com/entry/inspire-al-qaedas-first-e_n_631954 [Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2022].

²²² Caitlin Dickson, "Al Qaeda's New Women's Magazine", *The Atlantic*, 14 Mart 2011. <https://tinyurl.com/5yryrvhx> [Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2022].

²²³ Esther Solis Al-Tabaa, "Targeting a female audience: american muslim women's perceptions of Al-Qaida propaganda", *Journal of Strategic Security*, 6, No. 3 (2013): 14.

üye bulma aracı haline dönüşmektedir. Kadın terör örgütü üyeleri internet üzerinden kendi sohbet gruplarını veya forumlarını oluşturarak yeni üye bulma amacıyla örgütleri adına çeşitli propagandalar yapmakta ve temas kurdukları kadınları örgüte dâhil etmeye çalışmaktadır.²²⁴ Teknolojinin gelişmesiyle dünyanın her yerinde internete olan erişimin kolaylaşması terör örgütlerinin kendi propagandalarını daha kolay yapmalarına ve başkalarını örgüte katılmaya teşvik etmelerini büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, çeşitli örgütlere ait dergi, gazete ve broşür gibi tanıtıcı materyallerin de genellikle internet üzerinden daha kolay erişilmesi nedeniyle örgütler kendi bölgeleri dışına da rahatlıkla ulaşabilmektedir.

El Kaide interneti bireylerle etkili bir şekilde iletişim kurmak için kullanarak kendisi için bir avantaj sağlayan örgütlerdendir. El Kaide takipçilerine ve aktif üyelerine hem açık hem de dolaylı olarak mesaj iletmek için interneti sıkça kullanmakta, bunu yaparken davalarını desteklemek için çeşitli propagandalar yapmaktadır.²²⁵ Örneğin cihatçı kadınlar için bir rol model haline gelen Malika, kadınların örgüt için şiddet eylemlerine karışmamaları gerektiğini ancak bu konuda internet üzerinden yazı yazmanın veya propaganda yapmanın da bir saldırıya katılmanın dolaylı bir yolu olduğunu ileri sürmüştür.²²⁶ Malika'ya göre cihatçı kadınların en önemli görevin yazmak ve konuşmak olduğunu bunun da kadınların cihadı olduğunu ve etkili bir yazı yazmanın bir bomba ile eşdeğer etki yaratabileceğini iddia etmektedir.²²⁷ İnternet üzerinden yazılı veya sözlü iletişim yoluyla örgütler, güncel olaylarla ilgili görüşlerini belirtebilir, propaganda yapabilir, diğer üyeleri eylem gerçekleştirmeye yönlendirebilir ve aynı zamanda örgüte yeni üye temini sağlamak için girişimlerde bulunabilmektedirler.

Bir terör örgütü, internet kullanımı yoluyla örgüt içindeki iletişimi yüksek düzeyde kontrol edebilmektedir. Belirli gruplara ve bölgelere belirli bilgileri yayma ve aynı zamanda açık kaynakta bulunan bilgileri sahip olma ve kontrol etme yeteneği bir örgüte önemli bir avantaj sağlamaktadır. Özellikle internetin sunduğu şifreli iletişim olanağı terörizmle mücadeledeki en büyük zorluklardan birisidir. Bu

²²⁴ Cragin ve Daly, 2009, 47.

²²⁵ Timothy L. Thomas, "Al Qaeda and the Internet: The danger of cyberplanning", *Army War College Quarterly*, 33, No. 1 (2003): 119.

²²⁶ Bloom, 2011, 204.

²²⁷ a.g.e., 204.

olanak sayesinde örgüt üyeleri daha güvenli bir şekilde haberleşebilir ya da şifreli iletişim ağı çözülene kadar büyük ölçüde zaman kazanabilmektedirler. El Kaide, üyelerinin gizli sohbet gruplarını ve açık kaynakta bulunan internet sitelerini kullanmalarına olanak sağlayarak örgüt içi haberleşme ve propaganda için önemli bir avantaj elde etmektedir. Bu sohbet odaları ve forumlar, üyelerin hem bilgi toplamasını hem de birbirleriyle iletişim kurmasına olanak tanımaktadır. Bu tür platformlarda örgüt içindeki fikirler, kavramlar, belirli bir eylemle ilgili beklentiler veya sorunlar gibi hususlar tartışılmakta ve fikir alışverişleri yapılmaktadır. Forumlarda ve internet sitelerinde mevcut olan bilgilerin seviyesi değişmekte, ancak daha açık veya kişisel olanlar sıklıkla takipçilerin sempatisini kazanmayı amaçlamaktadır.²²⁸

Çeşitli terör örgütlerinde pek çok farklı rollerde görev alan kadınların neden terör örgütleri tarafından hedef alındıklarına neden olarak Berko, kadınların örgüte sağlayacakları faydalara ek olarak kimi zaman erkeklerden daha kolay örgüte katılmaları ve bunun sebebi olarak da örgütler tarafından özellikle orta doğu gibi erkek egemen toplumlardaki savunmasız bireyler olarak kabul edildikleri tezini savunmaktadır.²²⁹ Berko, yaptığı çalışmada terör örgütlerine katılan birçok kadının ya babasını ya da eşlerini kaybettiklerini ya da ilgisiz babalarının bulunduklarını ve bu durumda örgütler için kadınları kolay bir hedef haline getirdiklerini ileri sürmektedir.²³⁰

Bu durum, özellikle kadınların rollerinin hem kısıtlandığı hem de hayatlarında erkeklere bağımlı olduğu aşırı geleneksel toplumlarda daha da yaygın olarak görülmekte hem finansal hem de duygusal olarak istikrarsız olan kadınların radikalleşme ve örgüte katılım süreçlerini daha kolay bir hale getirmektedir. Ayrıca, bazı kadınlar örgüte zor kullanılarak veya tehdit edilerek de dâhil edilmektedir. Kullanılan zorlama taktiklerinden bazıları uyuşturucuya alıştırma, kaçırma, cinsel saldırıya bağlı tehdit ve şantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. Terör örgütlerinin uyuşturucuya alıştırdıkları kadın bombacıları eyleme göndermeden önce uyuşturucu vererek bu tür eylemleri de gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Bu taktikler hem görevlerini yerine getirecek istekli bireyler yaratmakta hem de kolluk

²²⁸ Thomas, *a.g.m.*, 117.

²²⁹ Berko, 2012, 19.

²³⁰ *a.g.e.*, 19.

kuvvetleri bu kadınların eylem öncesi tespit etmesi durumunda verebilecekleri bilgi düzeyini büyük ölçüde azaltmaktadır.²³¹

2.3.3. İntihar Bombacısı

ICT Direktörü Dr. Boaz Ganor, intihar saldırısını failin ölümüne bağlı olduğu operasyonel bir yöntem olarak tanımlamakta, terörist, kendini öldürmediği takdirde planlanan saldırının gerçekleşmeyeceğinin tamamen farkında olduğunu ifade etmektedir.²³² M.S. 1'inci yüzyıldan itibaren intihar saldırıları çeşitli terör örgütleri tarafından kullanılmaktadır.²³³ Bu erken dönem terör örgütleri için din, büyük ölçüde intihar saldırılarının arkasındaki motivasyon olarak kullanılmıştır. Bu tür eylemleri gerçekleştiren bireylerin motivasyonları her ne kadar siyasi veya sosyal unsurları içerse de bu tür eylemlerin esas motivasyon unsuru çoğunlukla bir dinden doğan ilahi amaçlar olmaktadır.²³⁴ Ayrıca, bombalı kadın intihar eylemcilerinin motivasyonlarına yönelik yapılan çalışmalarda özellikle kişisel nedenler olan nefret, intikam ve tecavüz gibi nedenler başta gelmektedir.²³⁵

Bir intihar bombacısı, hareket edebilen, yön değiştirebilen veya duruma göre farklı kararlar verebilen ve düşünebilen bir silahtır. Failin kaçış yolunu planlamaya gerek olmadığı için en zor kısım hedefe ulaşmaktır. İntihar bombacısı, hedefleri arasında geçiş yapabilme veya patlatıcı başarısız olursa, patlayıcıyı harekete geçirmek için alternatif bir yol bulabilmesi nedeniyle diğer terör saldırılarından daha ölümcül bir saldırı yöntemidir.²³⁶ Bombalı intihar saldırıları, maliyetinin az ve icrasının nispeten kolay olması, faalin hareket edebilmesi nedeniyle daha kalabalık ortamlara girerek daha fazla zayıat verebilmesi ve eylemin gerçekleşmesini ardından hem toplumda hem de medyada daha fazla olumsuz bir etki yaratması gibi nedenlerden dolayı sıklıkla terör örgütleri tarafından kullanılmaktadır.²³⁷

²³¹ Bloom, 2011, 174.

²³² Boaz Ganor, "Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter?", *Policy Practice and Research*, 3, No. 4 (2002): 289.

²³³ Pape, a.g.e., 141.

²³⁴ Mia Bloom, *Dying to kill: The allure of suicide terror* (New York, NY: Columbia University Press, 2005), 56.

²³⁵ Hülya Savut Şimşek, "Etnik Terör ve Kadın İntihar Saldırganları: Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları" (Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2019), 168.

²³⁶ Bloom, 2011, 204.

²³⁷ Enes Bayraklı ve Aslıhan Alkanat, "PKK'da Kadın Teröristlerin Rolü ve Örgüt İçi Cinsel İstismar", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17, No. 37 (2021): 126.

İntihar bombacısının rotasını, hedefini veya patlatma yöntemini değiştirebilmesi, güvenlik güçlerinin tehditle mücadele etmesini zorlaştırmaktadır.²³⁸ İntihar bombacısını tehlikeli yapan unsur yalnızca taşıdığı bomba değil, aynı zamanda hızlı bir şekilde eylem planını değiştirebilmesi, güvenlik önlemlerini atlatabilmek için düşünerek yeni planlamalar yapabilmesidir. Günümüzde terör örgütleri tarafından kadın intihar bombacıları çok daha avantajlı bir araç haline gelmektedir. Çünkü araştırmalar kadın teröristlerin gerçekleştirdikleri intihar eylemlerinin taktiksel olarak daha avantajlı, daha ölümcül ve medyada daha geniş yankı bulmasına yol açmakta ve toplumu psikolojik olarak daha derinden etkilediğini ifade etmektedir.²³⁹

Kadın intihar bombacıları erkeklere nazaran medyada daha büyük etkiler yaratmaktadır. İntihar saldırıları sadece bir grup insana korku salmak ve zarar vermek için değil, aynı zamanda eylemi gerçekleştiren örgüte ait belirli bir nedene dikkat çekmek için yapılmaktadır. Bu nedenle, intihar eylemleriyle kadınların yan yana gelmesi, toplum üzerinde daha derin bir etki yaratmaktadır.²⁴⁰ Şiddet içeren terör eylemleriyle birleşen geleneksel toplumsal cinsiyet rollerindeki bu sapma, bir topluma getirilen korku düzeyini büyütmede, kadın intihar bombacılarının medyada yer alması kimi zaman diğer kadınları davaya katılmaya teşvik edebilmektedir.

Birçok intihar bombacısı gerçekleştirdikleri saldırılar neticesinde örgüt içerisinde davaları için bir şehit olarak görülmekte ve erkek intihar bombacılarından daha ölümcül ve daha kararlı, ancak garip bir şekilde aynı zamanda romantik karakterler olarak da görülmektedir.²⁴¹ Terör örgütleri çatışma esnasında veya intihar eylemi sonucunda hayatını kaybeden örgüt mensuplarını şehitlik kavramı ile bağdaştırarak kutsallaştırmayı amaçlamaktadır. Terör örgütü bünyesine dâhil edilmek istenen genç bireylere, örgütün icra ettiği eylemler veya saldırılar neticesinde hayatını kaybeden kişileri örnek alınması ve hayran olunması gereken kahramanlar olarak göstermekte ve özendirmektedir. Örgütler tarafından hem erkek hem de kadın intihar bombacılarının posterleri veya fotoğrafları basılarak

²³⁸ Pape, *a.g.e.*, 142.

²³⁹ Debra Zedalis, “Analyzing female suicide bombers”, in C. D. Ness (Ed.), *Female terrorism and militancy: Agency, utility, and organization* (49-68). London: Routledge, (2008): 50.

²⁴⁰ Bloom, 2005, 144.

²⁴¹ Cragin ve Daly, 2009, 49.

internette paylaşılmakta, kimi zaman gençlerin, hatta çocukların odalarında bu posterler ve fotoğraflar asılmaktadır.

Filistinli genç kızlar için örnek gösterilen en önemli ve popüler kadın terörist El Aksa Şehitleri Tugayı'nı temsil eden ilk Filistinli intihar bombacısı Wafa İdris, erkekler için ise 2007 Londra bombalamalarından sorumlu Mohammad Sidique Khan'dır.²⁴² Genç bireylerin çok erken yaşta bu türlü bir propagandaya maruz bırakma, şehitlik kisvesi altında korkunç eylemler gerçekleştirmelerini veya örgüte katılma sürecini kolaylaştırmaktadır.

Kadın intihar bombacısının medyada yer alması örgüt için önemli avantajlar sağlamaktadır. Medyada haber olan bu tür eylemleri gerçekleştiren kadın teröristler örgüt için adeta bir reklam niteliği taşıdığı ve daha fazla yeni üye katılmasını sağlayabildiği için terör örgütleri özellikle kadın intihar bombacılarının kullanmasındaki stratejik nedenlerinden biridir.²⁴³ Kadınların terör örgütlerinde yer alması ve şiddet eylemleri gerçekleştirmesi medyada her zaman daha büyük yankı bulduğu için terör örgütlerinde yer alan kadın sayısının ve üstlendikleri rol çeşitliliğinin de potansiyel olarak artması beklenmektedir. Medyada yer alan haberler, kimi zaman gerçeği tam anlamıyla yansıtmadığı için aldatıcı olabilmekte ve özellikle örgüt içerisindeki kadınları gerilla veya savaşçı rollerde olmadıkları halde bu şekilde tasvir ederek terör örgütlerine kadınların katılmasına yönelik istemeden fayda sağlayabilmektedir. Bu durum, özellikle kadın haklarının ve kadının toplumdaki yerinin erkeğe nazaran daha aşağıda kaldığı toplumlarda daha sık görülmekte, örgütler tarafından kadınlara daha özgür ve eşit bir ortam sağlamayı vaat eden bir propaganda malzemesi olarak kullanılmaktadır.

Perez (2008), Orta Amerika'da bulunan bir terör örgütüne destek toplamak için kullanılan bir kadın gerilla fotoğrafı için, bahse konu fotoğrafın dünyanın diğer ucundaki bir savaşı süslemek ve kadını aslında savaşmadığı bir savaştaymış gibi göstermek için ödünç alındığı ifade etmektedir.²⁴⁴ Bu durum, kadınların örgütlerde aktif roller alıyormuş gibi göstermekte ancak bu durum kısmen doğru olsa da terör örgütlerinde yer alan kadınların büyük çoğunluğunun destekleyici rollerde yer

²⁴² Bloom, 2011, 211.

²⁴³ Zedalis, 2008, 50.

²⁴⁴ Margaret Gonzalez-Perez, "From Freedom Birds to Water Buffaloes", *Female Terrorism and Militancy: Agency, Utility, and Organization*, ed. Cindy D. Ness, (Oxon: Routledge, 2008): 191.

aldığı gerçeği ile ters düşmektedir. Örgütler kadınları özgürlük veya eşitlik söylemleriyle bünyelerine katmayı amaçlar, ancak pek çok örgütte kadınlar erkeklerle aynı derecede özgür ve eşit olamamakta ve önemli roller üstlenememektedir.

Kadın intihar bombacılarının toplumda yarattığı psikolojik etki unsuru, saldırıyı gerçekleştirecekleri bölgede daha rahat ve daha az şüphe çekerek erişim sağlamaları terör örgütlerinin kadınları bu tür eylemlerde sıklıkla kullanmasına yol açmaktadır. Temelde bir intihar eylemi, hedefin yok edilme olasılığını en üst düzeye çıkaran ve toplumda korku yaratan, düşük maliyetli, düşük teknoloji, düşük riskli bir silah olmakla beraber, kadınların da bu tür eylemlerde yer alması eylemin başarı oranını arttırarak aynı zamanda eylemin medyada daha geniş bir yankı bulmasını sağlamaktadır.²⁴⁵

Zedalis, 2004'te yürüttüğü bir çalışmada bulunan üç temel unsura dikkat çekmektedir. Bu çalışma, kadın intihar bombacılarının terör örgütlerinde yer almaya devam edip etmeyeceklerine ilişkin stratejik bir bakış açısı ortaya koymaktadır. Zedalis çalışmasında terör örgütlerinin kadınları intihar bombacısı olarak kullanmaya devam edeceklerini ve kadın intihar bombacısı sayısında gelecekte bir artış olacağı sonucuna varmaktadır.²⁴⁶

2.3.4. Savaşçı ve Yönetici

Geçmişten bugüne terör örgütleri yapılarına bakıldığında kadınların bu örgütler içerisinde nadiren operasyonel lider/yönetici veya savaşçı rollerini üstlenmektedir. Özellikle, “radikal sol örgütlerin, toplumların genel olarak kadınlardan beklentilerinin bir yansıması olarak kadınların savaşmasına ve operasyonel roller üstlenmesine daha fazla izin vermektedir.”²⁴⁷ Ülkemizde uzun yıllardır faaliyet gösteren PKK ve DHKP-C terör örgütlerine bakıldığında da kadınların savaşçı veya lider roller üstlendikleri görülmektedir. Ek olarak 1960'ların sonlarında kurulan Baader-Meinhof Çetesi olarak da bilinen Rote Armee Fraktion (RAF) terör örgütü içerisinde kadınlar çeşitli liderlik rollerinde görevler almıştır.²⁴⁸ Kadınların savaşçı ve lider roller üstlendikleri bir diğer örgüt de 1970'te Mara

²⁴⁵ Zedalis, 2004, 8.

²⁴⁶ Zedalis, 2008, 51.

²⁴⁷ Cragin ve Daly, 2009, 73.

²⁴⁸ a.g.e., 75.

Cagol, kocası Renato Curcio ve Alberto Franceschini tarafından kurulan radikal sol görüşlü Red Brigades (RB) terör örgütüdür. Cagol sadece örgütün genel liderliğine dâhil olmakla kalmamış, aynı zamanda bir üyeyi hapishaneden kurtarmak için gerçekleştirilen operasyona da liderlik etmiştir.²⁴⁹ Bu tür radikal solcu örgütlerde genel olarak, kadın üyelerle erkekler arasında cinsiyet eşitliğinin korunduğunu bildirmektedir.²⁵⁰ Ancak radikal dinci örgütlere bakıldığında kadınların erkek teröristlerden sayıları çok daha az olmakla beraber, kadın üyeler nadiren savaşçı veya liderlik rolleri üstlenmektedir.

²⁴⁹ Cragin ve Daly, 2009, 79.

²⁵⁰ Alison Jamieson, “Mafiosi and terrorists: Italian women in violent organizations”, *SAIS Review*, 20, No. 2 (2000), 56.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SEÇİLEN VAKA ÖRNEKLERİNİN ANALİZİ

3.1. Chernyye Vdovy (Kara Dullar)

23 Ekim 2002’de, ağır silahlar ve patlayıcılarla donatılmış 22 erkek ve 19 kadın teröristten oluşan bir grup, Moskova’daki Dubrovka Tiyatrosu’na girerek izleyicileri, oyuncularını ve teknik ekibi rehin alarak ve taleplerinin karşılanmaması durumunda herkesi öldürmekle tehdit etmiştir. Yaklaşık 850 rehinenin tutulduğu tiyatroya aradan geçen iki buçuk günün ardından Rus Özel Kuvvetlerinin tiyatroya verdiği gaz sonrası 115 sivil ve 41 Çeçen terörist öldürülmüştür.²⁵¹

Bu saldırıda öldürülen Yesira adlı Çeçen kadının yeğeni olan Milana Vitaliyeva CNN Türk adlı televizyon kanalına 30 Mart 2010 tarihinde bir röportaj vermiştir. Bu röportajda örgüte ilişkin çeşitli sorulara cevap veren Vitaliyeva, halası olan Yesira’nın eşini, kardeşlerini ve babasının Rus ordusu tarafından öldürülmesi üzerine bu örgüte katıldığını söylemiştir.²⁵² Vitaliyeva resmi olarak örgüt üyesi olmamakla birlikte, Rusların ülkelerini işgal etmeleri ve kadın, çocuk, yaşlı demeden herkesi öldürmeleri nedeniyle Dubrovka Tiyatrosu eyleminin haklı bir eylem olduğunu ifade etmektedir.²⁵³ Çeçenistan’dan kaçarak 2008 yılında Türkiye’ye geldiğini belirten Vitaliyeva, “Rusların bizim topraklarımızdan gitmesini istiyoruz. Çok zulüm gördük. Çocuklar, yaşlılar... her yerden kan akıyordu. Bize acıyacak kimse çıkmadı ama onlara (Ruslar) bir şey olunca bütün

²⁵¹ Gilligan, Emma, *Terror in Chechnya: Russia and the Tragedy of Civilians in War* (Princeton: Princeton University Press, 2010), 132.

²⁵² CNN Türk, “Kara Dullar’a yakın isim CNN TÜRK’e anlattı”, 11 Aralık 2018. <https://www.cnnturk.com/turkiye/kara-dullara-yakin-isim-cnn-turke-anlatti> [Erişim Tarihi: 17 Eylül 2022].

²⁵³ a.g.r.

dünya ayağa kalkıyor”²⁵⁴ şeklinde söylemde bulunarak Çeçenistan’ın dünya arenasında yapayalnız ve çaresiz bırakıldığını iddia etmektedir.

Ülkelerinin bağımsızlığı ve özgürlükleri için savaştığını iddia eden Çeçen teröristler tarafından gerçekleştirilen Dubrovka Tiyatrosu terör eylemi, Rusya’nın terör tarihindeki en önemli olaylardan biri olarak tarihe geçmiş ve Rus-Çeçen çatışmasının ciddiyetinin Rusya için daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Bu olay aynı zamanda, Rus ve dünya medyasının eylemdeki kadın teröristleri “Kara Dullar” adlandırdığı ilk olay olarak bilinmektedir.²⁵⁵ Neredeyse tamamını kadınların oluşturduğu Kara Dullar terör örgütünün ortaya çıkışı, kadın terörizmi tarihinde önemli bir yapı taşı olarak sayılmaktadır.

Çeçenistan uzun bir savaş ve çatışma geçmişine sahiptir. SSCB’nin 1991’de dağılmasından bu yana, Çeçenistan bağımsızlığını yeniden kazanmak için Rusya ile iki kez savaşmıştır.²⁵⁶ 1994’te, Çeçenistan’daki isyanı bastırmak için Rusya bu bölgeye askeri birlikler göndermiştir. Ancak, yapılan bu girişim Rusya’nın önemli kayıplar vermesine ve iki yılın sonunda geri çekilmesiyle sonuçlanmıştır. Bunun sonucunda Rusya bu özerk hükümeti tanımış ve yeni kurulan bu ulusla barış görüşmelerine başlamıştır.

Fakat çatışmalar, Çeçenistan’ın 1999 yılında bir dizi sınır ötesi saldırı gerçekleştirmesinden sonra tekrardan başlamıştır. Rusya, birliklerini Çeçenistan’a geri göndermiş ve çıkan çatışmalar sonucunda yaklaşık 25.000 sivilin hayatını kaybetmiştir.²⁵⁷ Çatışmalar bir süre sonra sona ermiş, ancak 300.000 insan can ve mal güvenliği nedeniyle bu dönemde evlerini terk etmek zorunda kalmıştır.²⁵⁸ Rusya, çatışmaların tam olarak sona erdiği 2017 yılına kadar, bu bölgeyi yeniden ele geçirmek ve Çeçenistan’ın bağımsızlık hareketini engellemek için bölgeye sürekli yeni birlikler göndermeye devam etmiştir. Bu bölgede Rusya’nın artan baskısı ve çatışmalar, ayrılıkçı hareketlere odaklanan terörizmin artmasına neden olurken kadınların da bu örgütte katılmasına neden olmuştur.²⁵⁹

²⁵⁴ CNN Türk, *a.g.r.*

²⁵⁵ Nivat, *a.g.m.*, 13.

²⁵⁶ Gilligan, *a.g.e.*, 2.

²⁵⁷ Al Jazeera, “Chechnya’s Battle for Independence”, 16 Nisan 2009. <https://www.aljazeera.com/news/2009/4/16/chechnyas-battle-for-independence>, [Erişim Tarihi: 13 Temmuz 2022].

²⁵⁸ *a.g.m.*, 2009.

²⁵⁹ Knop, *a.g.m.*, 399.

Bazı bilim insanları Kara Dulların terör örgütünün ilk ortaya çıkışını Dubrovka Tiyatrosu saldırısı ile olduğunu ifade etmektedir.²⁶⁰ Bazıları ise bu örgütün oluşumunu 7 Haziran 2000’de iki kadın intihar bombacısının patlayıcılarla dolu bir kamyonu bir Rus Özel Kuvvetler Birimi’nin karargâhına sürdüğü eylem ile başladığını iddia etmektedir.²⁶¹ Bu örgüt, uluslararası terör çalışmalarında kadınların yüksek katılım oranı nedeniyle ilgi görmektedir. Örgütün genelinin kocalarının, oğullarının, babalarının veya kardeşlerinin ölümlerinin intikamını almayı amaçlayan kadınlardan oluşması ve üyelerinin başta aşağı siyah kıyafet giymesi nedeniyle ismi literatüre Kara Dullar olarak geçmiştir.²⁶² Kadın teröristlerin Çeçenistan’daki terör örgütlerine ve intihar saldırılarına katılımını analiz eden bir çalışma, Haziran 2000 ile Mayıs 2005 arasında, Çeçen isyancılara atfedilen intihar saldırılarının %81’i ve bu bölgedeki tüm terör eylemlerinin %47’si kadınlar tarafından yapıldığı sonucuna varmaktadır.²⁶³ Kadınların Kara Dullar örgütüne katılmalarında siyasi, dini, kişisel ve sosyal motivasyon faktörlerinin tümünün etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Kara Dullar örgütü ismi, çatışmalar sonucunda kocalarını kaybeden kadınlardan oluşmasından dolayı verilmiştir.²⁶⁴ Bu örgütün adı, terör örgütüne katılan kadınların kişisel motivasyonlar doğrultusunda bu örgüte dâhil olduklarını da işaret etmektedir. Kadın teröristlere yönelik, kadınların duygusal veya kişisel nedenlerle örgütlere katıldığına dair yaygın bir görüş bulunmaktadır.²⁶⁵ Kara Dullar vakası, örgütün adı ve üyelerinin erkek aile bireylerinin ölümlerinin intikamını almak için örgüte dâhil olmaları yönündeki yaygın görüş nedeniyle kişisel motivasyonlara ilişkin teorilerin en etkin uygulanabileceği vaka olarak bu çalışmada kullanılmaktadır.

Kara Dullar terör örgütündeki kadınların, kocalarının, babaların, erkek kardeşlerin ve oğulların ölümlerinin intikamını almak için örgüte katıldıkları iddia

²⁶⁰ Nivat, *a.g.m.*, 413.

²⁶¹ Anne Speckhard ve Khapta Akhmedova, “Black Widows: The Chechen Female Suicide Terrorists”, *In Female Suicide Bombers: Dying for Equality?*, (Tel Aviv: National Security Studies Institute, 2006): 62.

²⁶² Steven Lee Myers, “Female Suicide Bombers Unnerve Russians”, *New York Times*, 07 Ağustos 2003. <https://www.nytimes.com/2003/08/07/world/female-suicide-bombers-unnerve-russians.html> [Erişim Tarihi: 17 Haziran 2022].

²⁶³ Speckhard ve Akhmedova, *a.g.m.*, 3.

²⁶⁴ O'Rourke, *a.g.m.*, 696.

²⁶⁵ Cunningham, *a.g.m.*, 171.

edilmektedir.²⁶⁶ Terör örgütlerindeki kadınların, hâlihazırda terör örgütü üyesi olan bir erkekle olan bağlantısı nedeniyle örgütlere katılma durumlarının yaygın olduğu bilinmektedir. Erkek ve kadın otuz dört Çeçen intihar bombacısı üzerinde yapılan bir çalışma, bu kişilerin %80'inin Rus-Çeçen çatışması nedeniyle yakın bir aile bireyini kaybettiklerini iddia etmektedir.²⁶⁷ Bu durum, her iki cinsiyetten insanların terör örgütlerine katılmak için etken bir kişisel motivasyon unsuru olduğunu göstermektedir. Rus-Çeçen çatışması sonucu ölen sivil ve askerlerin çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu değerlendirilmektedir. Bu durum, kadınların kaybettikleri erkek aile bireylerinin intikamını alma umuduyla örgüte katılma oranlarının erkeklere oranla daha yüksek olmasına neden olmaktadır. Kişisel bir motivasyon unsuru olarak intikam, her iki cinsiyetle de ilgili olsa da çatışmada öldürülen insanların çoğunluğu erkeklerin oluşturması kadınların bu faktörden daha fazla etkilendiğini göstermektedir.

Kara Dullardaki kadın teröristler için bir başka kişisel neden de Rus askeri tarafından tecavüze uğramaları sonucu ortaya çıkan intikam arzusu durumudur.²⁶⁸ Bu saldırıların gerçekleştiğine dair çok sayıda vaka ve raporlar bulunmaktadır. Bu tecavüz olaylarının çoğu kanıtlanamamış olsa da tecavüze uğrayan Çeçen kadınlar bunu Kara Dullar örgütüne katılmak için bir neden olarak görmektedir. Yaşadıkları tecavüz sonrası örgüte katılan Çeçen kadınlar, namuslarını kirleten askerlerden intikam aldıklarını ifade etmektedir.²⁶⁹ Tecavüze uğrayan muhafazakâr toplumlardaki kadınlar, kişisel ya da ailevi onurlarını geri kazanmak için ve kendilerine tecavüz eden kişiden veya temsil ettiği unsurdan intikamını almak için terör örgütlerine katılabilmektedir. Çeçenistan'da tecavüze uğrayan kadınlar bunun sonucunda genellikle aileleri, arkadaşları ve toplum tarafından reddedilmekten korkmaktadır.²⁷⁰ Çeçenistan'da tecavüze veya cinsel istismara uğrayan kadınların toplumdan dışlandıklarına dair kanıtlar bulunmaktadır.²⁷¹ Ailesi veya toplum tarafından dışlanan kadınlar genellikle yaşamdaki amaçlarını ve onurlarını kaybettiklerini hissetmekte, yapayalnız ve savunmasız bırakılan bu

²⁶⁶ Myers, *a.g.m.*

²⁶⁷ O'Rourke, *a.g.m.*, 711.

²⁶⁸ O'Rourke, *a.g.m.*, 712.

²⁶⁹ Knop, *a.g.m.*, 400.

²⁷⁰ Tom Parfitt, "Chechnya's Peace Is Built on Murder", *The Guardian*, 16 Temmuz 2009. <https://www.theguardian.com/commentisfree/libertycentral/2009/jul/16/estemirova-murder-russia-chechnya> [Erişim Tarihi: 11 Haziran 2022].

²⁷¹ Bloom, 2011, 96.

kadınlar son çare olarak teröre yönelebilmektedir. Rus askerleri tarafından kirletilmiş bu kadınlar onurlarını geri kazanmak için Kara Dullar örgütüne dâhil olmaktadır.

Kara Dullar örgütü üzerine yaptığı araştırmada Hoffman, örgütteki kadın teröristlerin küçük yaştan itibaren Rus askerler tarafından yapılan cinsel istismar, tecavüz ve çeşitli şiddet olaylarını bizzat yaşadıklarını veya olaylara şahit olduklarını ifade etmektedir.²⁷² Ayrıca bu örgüte katılan çoğu kadının kocalarının, kardeşlerinin, oğullarının veya babalarının Rus güçleri tarafından işkence gördüğünü, kaçırıldığını veya öldürüldüğünü bu nedenle bu kadınların örgüte katılmalarındaki ana motivasyon unsurunun ideolojik bir faktörden öte çaresizlik olduğunu öne sürmektedir.²⁷³

Kara Dullar örgütündeki kadınların örgüte katılımları ve terör eylemleri gerçekleştirmelerinde kişisel motivasyonlara ilişkin birçok neden bulunmaktadır. Kara Dullara katılan kadınlar genellikle yakın bir aile bireyinin ölümünün intikamını almak veya Rus askerleri tarafından tecavüze uğramaları sonucu onurlarını geri kazanmak için terörizme yönelebilmektedir.

Çeçenistan'daki durum terör grupları içerisindeki siyasi motivasyon unsurları hakkında önemli örnekler taşımaktadır. Özellikle etnik ayrılıkçı hareketleri içeren siyasi motivasyonlar, sıklıkla insanların terörizme yönelme nedenleri olarak gösterilmektedir.²⁷⁴ SSCB'nin 1991'de dağılmasından bu yana, Çeçen halkı bağımsızlıkları için mücadele vermektedir. Bir terör örgütüne katılan herkes için en çok vurgulanan siyasi motivasyonlardan biri etnik ayrılıkçı ve milliyetçi nedenlerdir. Ancak Çeçenistan söz konusu olduğunda, bu motivasyon faktörünün Kara Dullar örgütündeki kadınlar için de aynı önemi taşıdığını söylemek zordur.

Dünya çapında terör örgütlerinde yer alan birçok kişi için siyasi motivasyon olarak milliyetçilik unsuru terör saldırıları gerçekleştirmelerinin bir nedeni olarak belirtilmektedir.²⁷⁵ Çeşitli milliyetçi veya ayrılıkçı hareket ideolojileri ekseninde birçok terörist grup oluşmaktadır. Bu milliyetçi ve ayrılıkçı nedenler,

²⁷² Christiane Hoffmann, “Çeçenistan'da Kara Dullar”. *Deutsche Welle*. 06 Eylül 2004. <https://www.dw.com/tr/%C3%A7e%C3%A7enistanda-kara-dullar/a-2526067> [Erişim Tarihi: 02 Ağustos 2022].

²⁷³ *a.g.m.*

²⁷⁴ Weinberg ve Eubank, 2011, 34.

²⁷⁵ *a.g.m.*, 34.

Çeçenistan'da da en öne çıkan nedenler arasındadır. Çeçen halkı Rusya'dan bağımsız bir ülke kurmak için diplomatik bir yol olduğunu düşünmemektedir.²⁷⁶

Çeçen halkı, Rusya'daki insanların çoğunluğunun aksine, ağırlıklı olarak İslam dinine mensuptur. Ayrıca, Çeçenistan sosyal ve kültürel olarak Rusya'dan farklı ve Çeçen halkının kendine ait bir dili vardır. Bu sebeplerden ötürü Çeçen halkı kendi ülkelerini kurmak ve bağımsız olarak yaşamak için Rusya'ya karşı mücadele verdiklerini iddia etmektedir. Fakat siyasi motivasyonların kadınların Kara Dullar örgütüne katılmalarında etkisi olsa da yalnızca kadınlara özgü bir motivasyon kaynağı olmadığı değerlendirilmektedir.

SSCB'nin dağılmasından sonra, İslam dini Çeçen topraklarında önceki dönemlere göre daha da güç kazanmıştır. Çeçen terör örgütlerinin ve özellikle de gerçekleştirilen intihar eylemlerinin kökünün, Vehhabîliğin anlayışını hâkim olduğu terör ideolojisine bağlı olduğu ifade edilmektedir.²⁷⁷ Vehhabîlik mezhebi, El-Kaide, DEAŞ gibi örgütler de dâhil olmak üzere Ortadoğu'daki diğer terör örgütleri aracılığıyla Çeçen topraklarına ulaşmıştır.²⁷⁸ İslam dinindeki cihat anlayışının farklı yorumlanmasından doğan Vehhabîlik ideolojisi, din için saldırı düzenlemeyi, intikam almayı ve ulusal ayrılıkçı bir hareket adına hareket etmeyi meşrulaştırmaktadır. Bu ideoloji aynı zamanda, dava uğrunda ölen kişilere verilen şehitlik kavramını da manipüle ederek küresel bir Müslüman halifeliği yaratmak adına cihadı teşvik etmektedir.²⁷⁹

Dini motivasyon unsurları, kadınların Kara Dulları örgütüne katılmaları için temel neden olmasa da özellikle intihar saldırıları gibi eylem gerçekleştirecek bireylerin manipüle edilmesi ve şehit olacağına inandırılması hususunda önemli bir motivasyon faktörü olarak terör örgütleri tarafından kullanılmaktadır. Bir motivasyon aracı olarak din, yeni üye bulma, intihar saldırıları da dahil bireyi şiddet eylemlerine yönlendirme gibi birçok farklı durumda terör örgütleri tarafından faydalanılan bir kaynaktır. Küresel cihat anlayışı olan terör örgütleri, dünyada kendi ideolojilerine benzer fikirlere sahip her birey, kurum ve diğer terör örgütlerinden destek bulabilmektedir. Bu durum, daha fazla örgüt üyesine ve

²⁷⁶ O'Rourke, *a.g.m.*, 693.

²⁷⁷ W. Andy Knight ve Tanya Narozhna, "Social Contagion and the Female Face of Terror: New Trends in the Culture of Political Violence", *Canadian Foreign Policy*, (2005): 155.

²⁷⁸ *a.g.m.*, 156.

²⁷⁹ *a.g.m.*, 156.

maddi desteğe sahip olma olanağı ve daha güçlü bir örgütün ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Kadının toplumdaki rol ve görevleri İslam dininin egemen olduğu ülkelerin çoğunda farklılıklar göstermektedir. Özellikle Suudi Arabistan gibi İslam ülkelerinde, kadınlara erkeklerle aynı siyasi veya ekonomik fırsatlar verilmemektedir. Ek olarak kadınlar, radikal İslamcı terör örgütlerinde de genelde destekçi görevlerde yer almaktadır. Ancak, Vehhabîlik ideolojisinin baskın olduğu örgütler gerçekleştirmek istedikleri terör eylemlerinde zaman zaman kadınların stratejik konumundan fayda sağlamak için kadınların da şehit olabileceği ve erkekler gibi aynı şekilde cihat yapabileceğini ifade etmektedir.²⁸⁰ Bu tür terör örgütlerinin liderleri, kadınları silahlanmaya ve davaları için intihar eylemi de dâhil her türlü yola başvurmaları için teşvik etmektedir. Benzer durum Kara Dullar terör örgütündeki Çeçen kadınlara davaları için savaşmak ve terörü bir silah olarak kullanmak için bir gerekçe ve motivasyon sağlamaktadır.

Kadınlar, Çeçenistan'daki terör olaylarına örgütlerin stratejik ve operasyonel motivasyonları nedeniyle çekilmektedir.²⁸¹ Dünya'nın çeşitli bölgelerinde gerçekleşen terör eylemlerinde, özellikle de intihar saldırılarında kadınların kullanılması hem saldırının daha kolay gerçekleşmesini sağlarken hem de medyada daha geniş bir yankı bulmasının önünü açmaktadır. Çeçenistan'da da benzer durum söz konusudur. Kara Dullar'daki kadın teröristler, Rusya-Çeçenistan savaşlarının başlamasından bu yana çeşitli terör eylemlerine katılmaktadır.

Rusya'ya karşı verilen mücadelede görev alan Çeçen kadınların yarattığı etki dünya basınında geniş çapta etki yaratmaktadır.²⁸² Daha önce farklı terör örgütlerinde birçok sayıda kadın yer almış olsa da Kara Dullar örgütündeki kadınlar medyada daha fazla ilgi görmektedir. Bu durum, Çeçen terör örgütlerini kadını stratejik ve operasyonel anlamda kullanmasının bir sonucu olarak görülmektedir. Nitekim kadın teröristler sayesinde medyanın Rus-Çeçen savaşına yönelik artan ilgisi, Çeçen tarafına yarar sağlamış, basın ve yayın organları Çeçenlerin Rusya'ya karşı verdikleri mücadelelerine ve Rusların Çeçenlere yaptıkları sert muamelenin gün yüzüne çıkmasını olanak vermiştir.²⁸³ Medya

²⁸⁰ Knight ve Narozhna, *a.g.m.*, 76.

²⁸¹ *a.g.m.*, 79.

²⁸² *a.g.m.*, 142.

²⁸³ Nivat, *a.g.m.*, 418.

organlarının, Çeçen kadınların davaları uğruna intihar saldırıları gerçekleştirdiğini açıklaması uluslararası mecrada da ses getirmiştir. Bu haberler sayesinde, dünyanın dört bir yanından Çeçenistan'daki duruma ilişkin samimi ve duygusal bir destek sağlanmıştır. Rusya-Çeçenistan savaşındaki münferit olaylar dışında, erkekler savaşın başrolündeysen, bir anda kadınlar gerçekleştirdikleri terör eylemleri sonucunda ilgi odağı haline gelmiştir. Medyanın artan ilgisi, Çeçenistan'daki olayların dünya çapında daha iyi anlaşılmasını sağlamakta ve kadınların terörizme stratejik ve operasyonel motivasyonlar ile çekilmesi hususunda önemli bir örnek teşkil etmektedir.²⁸⁴

Çoğu toplumda bir kadının şiddet içeren eylemlere karışması olağan dışı olarak nitelendirilmektedir. İslam ülkelerinde de kadınların genelde kocalarının veya ailelerine tabi olması ve şiddet olaylarına karışmaması daha olağan bir durum olarak bilinmektedir. Bu durum, kadınların terör örgütlerinin eylemlerini daha etkili ve başarılı olarak gerçekleştirmesinde operasyonel anlamda bir avantaj sağlamaktadır.

Bir Rus haber dergisi tarafından yapılan bir sosyal deney bu durumun doğruluğunu kanıtlar yönde sonuçlara ulaşmıştır. Deneyde, geleneksel Müslüman kıyafetleriyle uyumlu başörtüsü ve uzun bir siyah elbise giymiş, büyük bir çanta taşıyarak Moskova sokaklarında gergin ve panikle dolaşan kadın bir gazeteci gözlemlenmiştir. Deneyin sonucunda kadın, tüm şüpheli hareketlerine rağmen Moskova polisi tarafından bir kez bile durdurulmamış hatta temas dahi kurulmamıştır.²⁸⁵ Çeçen erkekler Rus kolluk kuvvetleri tarafından sıklıkla sorgulanmakta, gözaltına alınmakta iken kadınlar toplumdaki algı doğrultusunda genellikle bu durumdan muaf tutulmaktadır.²⁸⁶

Kadın teröristlerin örgütlere sağladıkları stratejik ve operasyonel faydalara ek olarak kıyafet faktörü de önem taşımaktadır. Çeçenistan'daki baskın İslam dini nedeniyle, Çeçen kadınlar genelde tüm vücudu örten “cılbab” adlı elbiselerden ya da başörtüsü ve yine tüm vücudu saran siyah elbiseler giymektedir. Bu tür kıyafetler her ne kadar dini nedenlerden dolayı tercih edilse de terör örgütleri için kadın üyelerin silahları ve patlayıcıları daha rahat gizleyebilmelerine olanak

²⁸⁴ Nivat, *a.g.m.*, 414.

²⁸⁵ John Reuter, “Chechnya's Suicide Bombers: Desperate, Devout, or Deceived?”, *Jamestown Organization* (2004): 25.

²⁸⁶ Knight ve Narozhna, *a.g.m.*, 149.

vermektedir. Bazı durumlarda, bu tür kıyafetleri giyen kadınlar bombaları ve silahları daha iyi saklamak için kendilerine hamile görüntüsü de vermektedir.²⁸⁷

Medyanın kadın teröristlere olan ilgisi, cinsiyetlerinin toplumdaki algılarının ve kıyafetlerinin sağladığı stratejik ve operasyonel avantajlar terör örgütlerinin kadınları bünyelerine dâhil etme aruzunu arttırmaktadır. Bu durum, terör örgütlerinin kadınları neden üye olarak tercih etmek istemelerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Çeçenistan'da yaşanan terör olaylarına karışan kadınların motivasyonlarına yönelik inceleme, gelecekte benzer özellikler taşıyan örgütlerle mücadelede önem arz etmektedir. Bu bölgede vuku bulan terör olaylarına ve özellikle intihar saldırılarına kadınlar yüksek oranda katılım sağlamaktadır. Bu durum diğer terör örgütlerindeki kadın profilleri ile karşılaştırıldığında önem arz etmektedir. Bazı istisnalar dışında birçok terör örgütünde kadınlar daha çok destekleyici roller üstlenmekte, ancak Kara Dullar örgütünde bu durumun tam aksi bir davranış biçimi görülmektedir. Öte yandan, kadınların terör örgütlerine sağladıkları avantajlar göz önünde bulunduğunda gelecekte terör örgütlerine daha fazla kadının katılım sağlayabileceği de değerlendirilmektedir.

Kara Dullar örgütünde, kadınların terör örgütlerine katılmalarında çeşitli motivasyon unsurlarının etkili olduğu görünmektedir. İntikam duygusu gibi kişisel motivasyonlar bu örgütteki kadınlar için büyük önem arz etmektedir. Şehitlik kavramı doğrultusunda dini ve bağımsız bir ülke kurma ümidiyle siyasi motivasyonların da kadınların bu örgüte dâhil olma süreçlerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Örgütün stratejik ve operasyonel motivasyonlar ile kadınları teröre çekme durumunun da önemli bir faktör olarak görülmesi gerektiği kıymetlendirilmektedir. Kara Dullar örneğinde, yukarıda bahsi geçen kişisel motivasyonlar başta olmak üzere diğer motivasyon unsurlarının bir karışımı sonucu kadınların bu örgütte yer aldıkları düşünülmektedir.

²⁸⁷ O'Rourke, *a.g.m.*, 690.

3.2. Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC-EP)

9 Nisan 1948’de Kolombiya Liberal Partisi başkan adayı Jorge Eliécer Gaitán’ın suikast sonucu öldürülmesi, Liberal ve Muhafazakâr partiler arasında on yıldan fazla sürecek bir iç savaş dönemi olan “La Violencia”nın başlamasına neden olmuştur.²⁸⁸ Ülkedeki ekonomik gelir dağılımındaki eşitsizlik, siyasi iktidarsızlık ve Soğuk Savaş döneminin yarattığı gergin dönem, köylülerin ve destekçilerinin geniş topraklara sahip zengin kesime karşı mücadele başlatmasına neden olmuştur. Bu dönemde, toprak sahipleri ve Katolik Kilisesi’ne bağlı müttefikleri Muhafazakâr Parti, daha iyi yaşam koşulları, mülkiyet hakları ve toprak erişimi isteyen Kolombiyalı köylüler ve müttefikleri ise kendilerini Liberal Parti altında örgütlemişlerdir. Bu mücadele on yıl içerisinde 200.000’e yakın insanın ölmesine ve birçok kişinin evlerini ve ülkeyi terk etmesine yol açmıştır.²⁸⁹

Bu mücadele, FARC terör örgütünün ortaya çıkmasındaki temellerin atıldığı dönemi de kapsamaktadır. 1964’te Kolombiya hükümetinin güçlü Liberal bağları olan bir köye saldırı düzenlemesinden sonra, FARC terör örgütü teşkilatlanmaya başlamıştır.²⁹⁰ Devamında örgüt kendisini, Kolombiya Komünist Partisi’nin silahlı kanadı ilan etmiştir.²⁹¹ Ancak, FARC kurulduktan sonra uzun bir süre küçük ve izole bir örgüt olarak kalmıştır. 1982’de Jacob Arenas, FARC örgütünü yeniden yapılandırarak örgüt içerisinde daha düzenli bir teşkilatlanma yaratmıştır.²⁹²

1985’te FARC örgütü üyeleri, siyasete daha meşru bir yaklaşım oluşturmak için Yurtseverler Birliği (Union Patrioca) partisini kurmuştur.²⁹³ UP kısa sürede ülkede popüler olmuş ve seçimlerde başarı göstererek ülke meclisinde birçok vekil çıkarmıştır. Ancak, Kolombiya hükümetine yakın radikal grupların, 6 yıl içerisinde 3000’e yakın UP üyesini çeşitli suikastlar sonucu öldürmesi UP partisinin sonunu getirmiştir.²⁹⁴ 1990’larda Kolombiya hükümeti, FARC örgütü ile barış görüşmeleri yapılabilmesi adına Kolombiya’nın güneyindeki bir bölgeden askerlerini geri

²⁸⁸ Alfredo M. Bravo, “The Evolution of the FARC: A Guerilla Group’s Long History”, *NACLA Report on the Americas* (2000): 23.

²⁸⁹ “FARC”, *InSight Crime* (2022), <https://insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/farc-profile/> [Erişim Tarihi: 27 Eylül 2022].

²⁹⁰ *a.g.m.*

²⁹¹ Natalia Herrera ve Douglas Porch, “Like Going to A Fiesta- the Role of Female Fighters in Colombia’s FARC- EP”, *Small Wars & Insurgences*, No.19 (2008): 613.

²⁹² *a.g.m.*, 613.

²⁹³ Chris Lee, “The FARC and the Colombian Left: Time for a Political Solution?”, *Latin American Perspectives* (2012): 30.

²⁹⁴ *InSight Crime, a.g.m.*

çekmiştir.²⁹⁵ Ancak, FARC örgütü bu bölgeleri hızla ele geçirmiş ve bölgedeki insanları örgüte katılmaya zorlamış, bünyesindeki üyeleri eğitmek için bu bölgede yoğun bir şekilde faaliyet göstermiştir. Kimileri, Kolombiya hükümetinin bu tavizinin FARC örgütünün hükümete karşı kazandığı diplomatik bir zafer olarak nitelendirmekte ve örgütün istediğinde hükümetin iç politikalarını değiştirme gücü olduğunu gösterdiğini iddia etmiştir.²⁹⁶ Fakat bu barış görüşmeleri, FARC örgütünün 2002 yılında sivil havayoluna ait bir uçağı kaçırap rehin almasıyla sona ermiş, Kolombiya hükümeti düzenlediği bir dizi operasyon ile ülkenin güneyindeki bu bölgeyi örgütün kontrolünden geri almıştır.²⁹⁷

ABD ve Kolombiya hükümetleri uzun yıllar FARC örgütüne karşı birlikte çalışmıştır.²⁹⁸ Kolombiya, 1970-2004 yılları arasında dünyadaki en yüksek terör olaylarına oranına sahip ülke konumundadır.²⁹⁹ 4 milyondan fazla Kolombiyalı, bu süre içerisinde ülkedeki terör olaylarından uzaklaşmak için evlerini ve ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır.³⁰⁰ FARC örgütünün yaklaşık 10.000 silahlı askere ve çoğunlukla Kolombiya'nın kırsal alanlarından olmak üzere daha birçok destekçiye sahip olduğu bilinmektedir.³⁰¹ Örgüt, Başkan Alvaro Uribe'nin 2002'de göreve gelmesinden bu yana çok fazla güç kaybetse de, 2015 yılına kadar ülke içerisinde fazlasıyla güce ve etkiye sahip olmuştur.³⁰²

1964 yılında kurulan FARC örgütünün misyonu yıllar içerisinde değişime uğrasa da, özünde ülke gelirlerinin eşit bir şekilde ve daha komünist-tarımsal bir hükümet kurulması için mücadele etmek olarak özetlenebilmektedir.³⁰³ Ancak, örgüt özellikle son yıllarında, uyuşturucu kaçakçılığı ve adam kaçırmaya odaklanarak gündeme gelmiş, petrol ve gaz boru hatlarına, güvenlik güçlerine, hükümet binalarına ve askerlere çeşitli saldırılar da düzenlemiştir.³⁰⁴ Tüm bu şiddet

²⁹⁵ Lee, *a.g.m.*, 31.

²⁹⁶ *a.g.m.*, 31.

²⁹⁷ Insight Crime, *a.g.m.*

²⁹⁸ Lee, *a.g.m.*, 31.

²⁹⁹ Andreas Feldmann ve Victor Hinojosa, "Terrorism in Colombia: Logic and Sources of a Multidimensional and Ubiquitous Phenomenon", *Terrorism and Political Violence* 21 (2009): 42.

³⁰⁰ *a.g.m.*, 43.

³⁰¹ Encyclopedia Britannica, "FARC". <https://www.britannica.com/topic/FARC> [Erişim Tarihi: 16 Ekim 2022].

³⁰² John Otis, "How the World's Longest-Running Civil War Ended", *TIME*, <https://time.com/4380917/colombia-ceasefire-farc-rebels/> [Erişim Tarihi: 11 Ocak 2023].

³⁰³ Encyclopedia Britannica, *a.g.a.*

³⁰⁴ InSight Crime, *a.g.m.*

eylemlerine rağmen aktif olduğu dönemde örgütün, özellikle kırsal alanlarda yaşayan insanlar olmak üzere ülkede geniş çapta destekçisi bulunmaktaydı.

FARC tarihi boyunca birçok kadını bünyesine dâhil etmiştir. Kuruluşundan bu yana, örgütteki kadınlar FARC'ın misyonlarının gerçekleştirilmesinde ve örgüte her türlü desteğin sağlanmasında önemli rol oynamıştır. Yapılan çalışmalar, FARC'ın çeşitli dönemlerde %20 ila %40 arasında kadın üye oranına sahip olduğunu ifade etmektedir.³⁰⁵ FARC örgütü bünyesindeki toplam üyenin ve orta seviye yöneticilik pozisyonlarındaki kişilerin %40'ının kadın olduğunu ifade etmektedir.³⁰⁶ Ancak genel öngörü FARC örgütündeki kadın üye sayısının ortalama %30 civarı olduğudur.³⁰⁷ Örgüt içinde cinsiyet eşitliği önemini vurgulamak ve bünyesine daha fazla kadın çekebilmek için FARC, 1985 yılında yayınladığı bir bildiride, kadınları ve erkekleri örgüt içerisindeki tüm rollerde eşit olduğunu ifade etmiştir.³⁰⁸

Christine Balling, 2012 yılında, FARC terör örgütüne 13 yaşında katılmış ve uzun bir süre bu örgütte yer almış “Athena” kod adlı bir kadınla röportaj yapmıştır.³⁰⁹ Kolombiya'nın kırsal, gelişmemiş, zengin ekonomik olanaklara sahip olmayan, insanların okullara ve hastanelere kolaylıkla erişim sağlayamadığı bir bölgesinde yaşayan Athena, bir akrabası tarafından cinsel istismara uğradıktan sonra evini terk etmiş, komşu köylerde bir süre yaşadıktan sonra daha önce hiç tanımadığı bir adamın kendisine “koruma ve eğlence” vaadi üzerine FARC terör örgütüne katılmıştır.³¹⁰

Athena FARC örgütüne ait bir kampta birkaç hafta geçirdikten sonra örgütün kendisine cinsiyet eşitliği, koruma ve başka hiçbir yerde sahip olmadığı fırsatlar sunacağına inanmıştır.³¹¹ Athena örgüt içinde hızla yükselmiş ve kendisine broşür hazırlama ve örgüte yeni üye bulmak için yerel topluluklarla temasa geçme

³⁰⁵ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 612.

³⁰⁶ Garry Leech, *The FARC: the Longest Insurgency* (Halifax: Fernwood, 2011), 52.

³⁰⁷ Francisco G. Sanin ve Francy C. Franco, “Organizing women for combat: The experience of the FARC in the Colombian war”, *Journal of Agrarian Change*, 17, No. 4 (2017): 770

³⁰⁸ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 613.

³⁰⁹ Christine Balling, “Fighting Mad: Why Women Turn to the FARC and How the FARC Turns on Them”, *Foreign Affairs*, 02 Mayıs 2012. <https://www.foreignaffairs.com/articles/colombia/2012-06-01/fighting-mad> [Erişim Tarihi: 02 Mayıs 2022].

³¹⁰ *a.g.m.*

³¹¹ *a.g.m.*

görevleri verilmiştir.³¹² Athena örgüte ilk katıldığında, örgütün siyasi ideolojisine ya da misyonuna ilişkin bir fikri bulunmasa da kısa sürede FARC örgütünün doktrinini benimsemeye başlamıştır. Athena röportajda örgüt içinde cinsiyet eşitliği, terfi fırsatları ve bir aile bulduğunu ifade etmiştir.³¹³

Athena'nın verdiği bu röportaj, kadınların FARC örgütüne katılmasındaki ana motivasyon unsurlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Athena'nın cinsiyet eşitliği istemesi nedeniyle kişisel motivasyon, kırsal ve fakir bir topluluktan gelmesi, ekonomik fırsatlara ve eğitime erişiminin olmaması nedeniyle de ekonomik motivasyonlar nedeniyle örgüte katıldığı görülmektedir. FARC örgütü ise Athena'yı, diğer insanları örgüte katılmaya ikna etmesi için bünyesine dâhil etmesi ve bu yönde eğitmesi nedeniyle stratejik/operasyonel motivasyonlardan faydalandığı anlaşılmaktadır. Son olarak, Athena örgüte katıldıktan sonra örgütün siyasi ideolojini benimsemesi bu ekseninde icra edilen faaliyetlerde yer alması nedeniyle siyasi motivasyonların da etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle, Athena'nın FARC örgütüne katılmasında kişisel, ekonomik, politik ve stratejik nedenlerin etkin olduğu değerlendirilmektedir.

FARC örgütü geleneksel olarak evlilik dışı hamilelik ve cinsel ilişkin gibi konularda daha tutucu ve karşıt bir görüş sergilemiştir.³¹⁴ Athena, örgüt içerisinde yaşadığı cinsel ilişkinin ardından hamile kaldıktan sonra bebeğini örgüt tarafından kürtaja zorlanması sonucu kaybedince FARC örgütünü terk etmiştir.³¹⁵ Bu ayrılışın nedeninin, örgütün ilk etapta kendisine vaat ettiği fırsat ve cinsiyet eşitliği fikrinin gerçek olmaması kaynaklandığını ifade etmiştir.³¹⁶

Athena'nın hikâyesi FARC örgütündeki birçok kadının hikâyesi ile benzerlik taşımaktadır. Örgüt tarafından kadınlara ekonomik ve bireysel özgürlük, kadın erkek eşitliği gibi haklar vaat edilmektedir. Ancak, kadınlar FARC örgütüne katılmalarına müteakiben bu vaatlerin tam olarak yerine getirilmediklerine tanık olmaktadır. Özellikle kadınların örgüt içerisinde yaşadıkları cinsel ilişkiler sonucunda yaşanan istenmeyen gebelikler ve örgüt tarafından kürtaja

³¹² Balling, *a.g.m.*

³¹³ *a.g.m.*

³¹⁴ Alexandra Phelan ve Jacqui True, "Navigating gender in elite bargains: Women's movements and the quest for inclusive peace in Colombia", *Review of International Studies*, 48, No. 1 (2022): 187.

³¹⁵ Balling, *a.g.m.*

³¹⁶ *a.g.m.*

zorlanmaları, kadınların FARC'tan ayrılmasının ana nedenleri arasında gösterilmektedir.³¹⁷ Bununla birlikte, Athena'nın FARC örgütünde katılmasındaki motivasyon faktörleri, bu örgüte katılan Kolombiyalı kadınlar için de genel olarak geçerli konumda olduğu düşünülmektedir.

FARC terör örgütü bazı Kolombiyalı kadınlar için, çok az hakka sahip oldukları ataerkil bir toplumun sert gerçeklerinden bir kaçışı temsil etmektedir.³¹⁸ Kadınlar ayrıca bu örgüt için stratejik ve operasyonel bir güç olarak kullanılması nedeniyle kadınların aktif olarak örgüte katılması FARC'ın genişleme stratejisinde bir odak noktası haline gelmiştir.³¹⁹ Hatta örgüt tarafından kadınların bünyelerine katılımını teşvik eden bir internet sitesi de kurmuştur.³²⁰ "Farianas" olarak bilinen ve halen aktif olan bu internet sitesi, FARC'ın kadın üyelerinin birer kurban değil kahraman olduğu düşüncesini teşvik etmek için kullanılmıştır. Yalnızca kadınlara ilişkin içerik yayınlayan bu site, FARC örgütü için kadınların önemini göstermektedir.

Araştırmalar, FARC terör örgütünün kadın üye oranının yüzde 20 ila 40 arasında olduğunu ifade etmektedir.³²¹ Hatta bazı çalışmalar bu oranın yüzde 50 olduğunu iddia etmektedir.³²² Örgütün faaliyette olduğunu dönemlerde birçok kadının örgüt içerisinde liderlik pozisyonlarında görev yaptığı ve hatta bazı kadınlara örgüt üyelerine verilen en üst unvan olan "Commandante" unvanı verildiği bilinmektedir.³²³ Felipe kod adlı eski bir üst düzey FARC üyesi, kadınlar da dâhil olmak üzere toplumun her kesiminin örgüt içerisinde temsil edilmesi gerektiğini ve kadınların örgütün başarısı ve devamı için hayati önem taşıdığını ifade etmektedir.³²⁴

Kadınların FARC örgütüne katılmasının birçok nedeni kişisel motivasyon unsurları ile ilgilidir. Bu örgüt, birçok araştırmaya göre, kadınların yaşadıkları çeşitli kişisel sorunlardan kaçmaları için güvenli bir sığınak görevi görmektedir.³²⁵

³¹⁷ Balling, *a.g.m.*

³¹⁸ James Brittain, *Revolutionary Social Change in Colombia: The Origin and Direction of the FARC-EP* (London: Pluto Press, 2009), 191.

³¹⁹ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 612.

³²⁰ Victoria Sandino, "Colombia's FARC Rebels Launch Website of the Female Rebel", *BBC News*, 13 Ekim 2013. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-24510335> [Erişim Tarihi: 04 Mayıs 2022].

³²¹ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 612.

³²² Jeremy McDermott, "Colombia's Female Fighting Force", *BBC News*, 04 Ocak 2002. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1742217.stm> [Erişim Tarihi: 11 Mayıs 2022].

³²³ Cunningham, *a.g.m.*, 179.

³²⁴ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 613.

³²⁵ *a.g.m.*, 614.

Kolombiya, erkeklerin yaşamın birçok yönüne hükmettiği ataerkil bir toplum olarak bilinmektedir.³²⁶ Bu duruma karşın örgüt, kadın hakları, cinsel ve bireysel özgürlük, cinsiyet eşitliği gibi unsurları öne sürerek genellikle kadınların daha az fırsata sahip olduğu Kolombiya'nın kırsal bölgelerinden üye toplamaktadır.³²⁷ Bu propagandalar, bazı kadınların ise çocuk yaştan itibaren FARC örgütüne katılmayı istemesine de yol açmaktadır.³²⁸

Kolombiya'da, toplumda erkekleri daha baskın rolleri üstlenme fikrini benimseyen "machismo" (maçoluk) düşüncesi yaygındır.³²⁹ Her ne kadar küreselleşmenin etkisiyle büyük şehirlerde bu fikir zayıflamış olsa da, kırsal bölgelerde bu düşünce biçimi etkisini korumaktadır.³³⁰ Toplumdaki erkek egemenliğini savunan bu gelenek, kadınların özellikle sosyal ve ekonomik olarak ulaşabilecekleri fırsatları kısıtlamakta ve genellikle ev işleri, çocukla ilgilenme gibi işlerin sorumluluğunu kadınlara yüklemektedir. Kolombiya'daki kadınlar siyasette ve karar verici pozisyonlarda erkeklerle genellikle eşit seviyede temsil edilmemektedir.³³¹ Kolombiya Parlamentosu'ndaki kadın milletvekili sayısı erkeklere nazaran oldukça azdır.³³² Kadınlar milletvekilliği, belediye başkanlığı veya meclis üyeliği gibi pozisyonlarda genelde azınlık konumdadır.³³³ Kadınların hükümetin yargı ve yürütme organlarında da çok az temsilcisi bulunmaktadır.³³⁴ Kolombiya'da kadınlar 1954'te seçme ve seçilme hakkını elde etmiş olsalar da, oy kullanma düzeyleri hala erkeklere kıyasla daha düşük bir seviyededir.³³⁵

Birçok kadın örgüt içerisinde yükselme fırsatı ve önemli pozisyonlar görev alabilme düşüncesi ile FARC örgütüne katılmaktadır.³³⁶ Örgüt, kadınlara cinsiyet ve fırsat eşitliği vaat ederek, kadınların Kolombiya toplumunda egemen olan

³²⁶ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 611.

³²⁷ Keith Stanski, "Terrorism, Gender, and Ideology: A Case Study of Women who Join the Revolutionary Armed Forces of Colombia", *The Making of a Terrorist*, (Westport: Praeger Sec. Int., 2005): 139.

³²⁸ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 614.

³²⁹ *a.g.m.*, 615.

³³⁰ *a.g.m.*, 615.

³³¹ Piedad C. Ruiz, "Women in the Colombian Congress", *International IDEA* (2002): 1. <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/chapters/women-in-parliament/mujeres-en-el-parlamento-mas-alla-de-los-numeros-2002-EN-case-study-colombia.pdf> [Erişim Tarihi: 04.09.2022].

³³² *a.g.m.*, 2

³³³ *a.g.m.*, 2

³³⁴ *a.g.m.*, 3.

³³⁵ *a.g.m.*, 3.

³³⁶ McDermott, *a.g.m.*

“machismo” düşüncesinin yarattığı kısıtlamalarından kurtulmalarını ve toplumda saygın bireyler olmalarını sağladığını iddia etmektedir. Örgütteki birçok kadın aldıkları eğitimler doğrultusunda belirli bir alanda uzmanlık kazanabilmekte ve bu da örgüt içerisindeki saygınlık seviyesini arttırabilmektedir.³³⁷ FARC örgütünde yer alan yönetici konumundaki birçok kişi, cinsiyet ve fırsat eşitliği kavramlarının kendileri için son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır.³³⁸ Bu örgüt kadınların, erkeklerin doğuştan sahip oldukları tüm bireysel özgürlüklere sahip olmalarına ve örgütteki erkeklerle eşit şartlarda görev almalarına müsaade ettiğini öne sürmektedir. Kadınlar için bu örgütte yer almak erkek egemen toplumdaki kısıtlamalara karşı bir başarı hissi yaratmaktadır. Nitekim Kolombiya’daki birçok kadın ekonomik, sosyal ve siyasi haklarının kısıtlanması sebebiyle bu örgüte katılmaktadır.

FARC’a katılan kadınların kişisel motivasyon kaynaklarından birisi de örgütün genellikle Kolombiya toplumunda izin verilmeyen ve hoş görülmeeyen cinsel özgürlükleri sağlamasıdır.³³⁹ Bu duruma karşı farklı düşünceler de olsa da Herrera ve Porch, kadınların örgüt içerisinde istedikleri erkeklerle evlenmelerine veya ilişki yaşamalarına müsaade edilmesinin kadınlar için önemli bir motivasyon kaynağı olduğunu savunmaktadır. FARC örgütü kadınlara cinsel anlamda güvenli bir ortam da sağlamaktadır çünkü örgüt içerisinde tecavüz büyük bir suç olarak görülmekte ve örgüt üyesi kadınlar cinsel ilişki yaşama hususunda tamamen özgür bırakılmaktadır.³⁴⁰ Kadın ve erkek arasındaki romantik ilişkiler, örgüt üyeleri arasında güçlü bağlar oluşturmaları, moral ve motivasyona olumlu etki sağlaması nedeniyle örgüt içerisinde faydalı olarak görülmektedir.³⁴¹ Kolombiya toplumundaki geleneksel kadınların erkekler olmadan hiçbir şey yapamayacakları düşüncesinin aksine, FARC örgütü kadınları sağladıkları cinsel faydalar dışında örgütün içerisindeki cinsiyet ile ilgili bariyerleri yıkmaya çalışmıştır.³⁴² Tüm bu nedenlerden dolayı, Kolombiya toplumunda izin verilmeyen veya hoş görülmeeyen

³³⁷ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 620.

³³⁸ Stanski, *a.g.m.*, 140.

³³⁹ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 611.

³⁴⁰ *a.g.m.*, 622.

³⁴¹ *a.g.m.*, 628.

³⁴² Ellaheh Tamina Kermanshahchi, *Women And Farc: Another Oppressor Or An Unlikely Liberator?* (BA Thesis, Utrecht University, 2020), 31.

bir durum olan cinsel özgürlük kavramının kadınların örgüte katılmalarında motive edici bir faktör olabileceği değerlendirilmektedir.

Öte yandan, FARC'taki kadınların cinsel özgürlüklerine ilişkin olarak aksi görüş bildiren bilim insanları da bulunmaktadır. Örgüt kadınları geleneksel ev hanımı ve bakıcı rollerinden kurtarıp normalde erkeklere özgü rolleri üstlenme fırsatı sunarken, aynı zamanda kadınlara örgüt içerisinde bazı kısıtlamalar ve ayrımcılıklar da dayatmıştır.³⁴³ Bu duruma ilişkin olarak yapılan bir çalışmada, FARC örgütündeki kadınların hamile kalmalarına izin verilmediği ve hamile kalan kadınlara zorla kürtaj yapıldığı ifade edilmektedir.³⁴⁴ Ayrıca, cinsel yolla bulaşan bir enfeksiyon veya HIV hastalığı kapamayan kadınların tedavi edilmek yerine intihar eylemlerine zorlandıkları da bildirilmektedir.³⁴⁵ Yine örgüt içerisindeki birçok kadının örgütteki diğer erkekler tarafından tecavüze uğradığına veya cinsel ilişkiye zorlandıklarına dair raporlar da bulunmaktadır.³⁴⁶ Bu durum, örgütün iddia ettiği cinsel özgürlük kavramının tam aksini temsil etmekte ve kadınların örgütten uzak durmalarında önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Nitekim FARC'taki üyeler tarafından kadınlara cinsel özgürlüğe sahip olabilecekleri söylenerek örgüte katılma yönünde ikna edildikleri bilinmektedir. Ancak bu kadınlar örgüte katıldığında, kimi zaman örgütün vaat ettiği bireysel özgürlüklere sahip olamayacakları gerçeği ile yüzleşmektedir. Ancak yine de örgütteki birçok kadın, kendilerine vaat edilen özgürlüklere sahip olduklarını ve örgütteki erkeklerin de bu konuda hassas davrandıklarını ifade etmektedir.³⁴⁷

Yukarıda bahsi geçen kişisel motivasyon unsurları kadınların FARC örgütüne katılımında en önemli etkenlerden biri konumundadır. Esasında bu kişisel motivasyonlar kadınların yaşadıkları toplumdaki bariyerleri aşma mücadelesi ekseninde şekillenmektedir. Örgüte katılan kadınlar, yaşadıkları ataerkil toplumdan kaçmak, daha fazla bireysel ve cinsel özgürlüğe sahip olmak gibi kişisel motivasyonlar çerçevesinde bu örgüte katıldıkları görülmektedir.

³⁴³ Laura C.B. Sabogal ve Solveig Richter, "Las Farianas: Reintegration of former female FARC fighters as a driver for peace in Colombia", *Cuadernos de Economía*, 38, No. 78 (2019): 761.

³⁴⁴ Stanski, *a.g.m.*, 147.

³⁴⁵ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 625.

³⁴⁶ Brittain, *a.g.e.*, 193.

³⁴⁷ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 622.

FARC örgütünün adalet, daha iyi ekonomik koşullar ve eşitlik gibi vaatleri, özellikle sosyal, politik ve ekonomik olarak dışlanmış kadınların ilgisini çekebilmektedir.³⁴⁸ FARC örgütüne katılımın yüksek olduğu Kolombiya'nın kırsal bölgeleri, sosyal ve ekonomik olarak az gelişmiş olması nedeniyle kadınların eğitim ve iş imkânlarına erişimi kısıtlıdır. Kolombiya'nın özellikle de şehirleşmiş ve nispeten daha modern bölgeleri, erkekler ve kadınlar için genellikle eşit fırsatlar sağlayabilirken, kırsal bölgeler için aynı şey söylenemez. Günümüzde, Kolombiya özellikle toplumsal cinsiyet konularında hiç olmadığı kadar eşitlikçi konumdadır. Ancak bu durum, pek çok ülkede olduğu gibi kırsal bölgelerde bu geçerli olduğu söylenemez. Kolombiya'nın kırsal bölgelerindeki kadınların, erkeklere nazaran çok daha azı iyi bir eğitime veya işe erişebilmektedir.

Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar, Kolombiya'daki cinsiyet ayrımına dayalı fırsat eşitsizliğinden de olumsuz olarak etkilenmektedir. Kolombiya'nın gelişmemiş bölgelerindeki iş imkânlarının daha kısıtlı olması nedeniyle bu bölgedeki kadınların işsizlik oranları erkeklerden çok daha yüksektir.³⁴⁹ Bu bölgelerdeki kadınlar iyi işlerden genelde yoksundur ve genellikle erkek meslektaşlarından daha az ücret almaktadır. Bu durum, kırsal bölgelerdeki birçok kadının geçimini sağlamak için fuhuş batağına yönelmesine de neden olmaktadır.³⁵⁰ Bu seçime alternatif olarak ise, birçok kadın düzenli gelir sağlaması nedeniyle FARC örgütüne katılmaktadır. Bu kadınlar, erkeklerle genellikle eşit şekilde geçimlerini sağlayarak hayatlarını idame ettirmeye çalışmaktadır.

İyi bir eğitim alan bireyin daha iyi işlerde çalışma olasılığı artmaktadır. Bu nedenle, ekonomik motivasyonlarla alakalı olarak, eğitimde fırsat eşitliği de önem arz etmektedir. Kolombiya hükümeti, kadınlar için eğitime erişim hususunda birçok program başlatmış olsa da kırsal alanlarda yaşayan kadınların, erkeklere göre eğitime çok daha az erişim sağlayabildiği görülmektedir.³⁵¹ Öte yandan FARC örgütü, kadın veya erkek fark etmeksizin tüm üyeleri için eşit şartlarda eğitimler sağlamaktadır. Bu eğitimler, kırsal bölgelerde yaşayan insanlara devlet

³⁴⁸ Alexandra Mary Welsh, "Women of the Jungle: Guerrillas on the Front Lines of the FARC-EP", *Glendon Journal of International Studies*, 8, No. 1-2 (2015): 7.

³⁴⁹ Terry Gibbs, "Women and the struggle for social change in Colombia", *Colombia Journal*, 2007, <https://reliefweb.int/report/colombia/women-and-struggle-social-change-colombia> [Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2022].

³⁵⁰ a.g.m.

³⁵¹ a.g.m.

tarafından sunulandan nispeten daha iyidir ve bu nedenle de kadınların örgüte katılmaları için bir motivasyon kaynağı olarak kabul edilebilir bir durum oluşturmaktadır.

Özellikle kırsal ve gelişmemiş bölgelerde yaşayan kadınlar, daha düzgün ekonomik ve eğitim fırsatları nedeniyle FARC örgütüne katılmaktadır. Aynı zamanda örgüt, kadınlar ve erkekler arasında daha fazla eşitlik sağladığını iddia ederek örgüte daha fazla kadın dâhil etmeyi amaçlamaktadır. Kadınlar bu örgüte katıldıklarında istikrarlı bir gelire ve daha iyi bir eğitime erişebilmekte ve bu durum da kadınlar için örgüte katılım sürecinde önemli bir motivasyon unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Tarihsel olarak Latin Amerika'da yaşayan kadınlar, erkekler kadar olmasa da bu coğrafyadaki özellikle sol görüşe dayalı devrimci hareketlere katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, FARC örgütüne katılan kadın sayısının fazla olması şaşırtıcı bir durum değildir. FARC örgütünün en temel hedefi, daha solcu bir hükümet kurmak ve sosyoekonomik sınıflar arasında daha fazla eşitlik yaratmaktır. Örgütün misyonu genellikle "Bolivarcılık" olarak adlandırılır. Bu terim, FARC'ın sınıfsal eşitlik, tarımsal reform ve yerel özerklik hedeflerini kapsamaktadır.³⁵² FARC'ın bu kapsayıcı misyonu da birçok kadının örgüte katılmasındaki motivasyonlar arasında gösterilmektedir.

FARC örgütü bünyesindeki üyelerin büyük kısmını Kolombiya'nın kırsal ve fakir bölgelerinden katılan insanlardan oluşmaktadır. Bu bölgelerdeki insanlara, örgütün siyasi hedefleri umut vaat edici ve çekici gelmekte, toplumsal eşitliği ve yerel özerkliği teşvik eden bir hükümetin kendileri için daha faydalı olacağını düşünmektedir. Bununla birlikte, siyasi motivasyonlar nedeniyle örgüte katılma örneklerinde yalnızca kadınlara özgü bir nitelendirme yapılamamaktadır. Bunun nedeni Kolombiya'nın kırsal ve fakir bölgelerinde yaşayan erkeklerin de daha iyi bir hayata sahip olabilme hayaliyle örgüte katılma durumlarının olmasından kaynaklanmaktadır. Yine de FARC örgütüne ait yayın organları, Kolombiyalı kadınları fazlasıyla etkileyen şiddet, yerinden edilme ve yoksulluk gibi olaylara ilişkin hususlarda veriler paylaşmaktadır.³⁵³ Örgüt aynı zamanda bünyesine daha fazla insan çekmek için, ülke içinde yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal

³⁵² Stanski, *a.g.m.*, 139.

³⁵³ Stanski, *a.g.m.*, 147.

problemlere karşın kendisini bir çözüm olarak sunmaktadır. Hem erkeklerin hem de kadınların bu örgüte katılmalarında siyasi motivasyonların etkisi olsa da örgüt özellikle kadın erkek eşitliği, daha fazla bireysel ve ekonomik özgürlük gibi vaatler ile kadınlara ilişkin daha fazla propaganda yapmaktadır.³⁵⁴ Cinsiyet ve gelir eşitliği, daha adil bir hükümet, daha fazla siyasi haklar için mücadele etme gibi fikirler nedeniyle FARC örgütü özellikle Kolombiya'nın kırsal bölgelerindeki kadınlar arasında daha fazla sempati kazanmıştır.

FARC örgütünün amaçları bir devrim ile Kolombiya siyasi sisteminde köklü bir değişiklik yapılması ekseninde şekillenmektedir. Bu durum, ülke siyasetinde etkin olmaya çalışan ve ülkenin gidişatından memnun olmayan birçok kadın için örgüte katılma sürecinde siyasi bir motivasyon unsuru haline gelmektedir. Bununla birlikte, kırsal ve fakir bölgede yaşayan kadınların yaşadıkları sosyal ve ekonomik sorunlara çözümler vaat eden FARC örgütü kadınlar için çekici bir kuruluş olarak görülebilmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı, kadınların siyasi motivasyonlar doğrultusunda FARC örgütüne katılmalarının mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

FARC örgütü, kadınların sağlayabileceği stratejik veya operasyonel avantajlar bünyesine kadınları dâhil etmeyi amaçlamaktadır. Örgüt bölgesel ve demografik bir genişlemeyi gerçekleştirmek için bir ordu haline gelmesi gerektiğini anlamış ve bu doğrultuda çok sayıda kadını bünyesine katarak daha kapsayıcı bir yapı haline gelmiştir.³⁵⁵ Örgüt bünyesindeki kadınları, özellikle intihar saldırıları başta olmak üzere çeşitli şiddet eylemleri, istihbarat toplama, kurye görevleri ve medyanın daha fazla ilgisini çekebilmek gibi farklı amaçlar için kullanmaktadır. Kolombiya'nın özellikle kırsal ve fakir bölgesinde yaşayan kadınların örgüte yüksek katılım sağlaması nedeniyle, bu örgüt kadınları en iyi şekilde nasıl kullanabileceğine dair farklı yöntemler geliştirmiştir.

Örgütün kadınları bünyesine dâhil etme arzusunun altında yatan stratejik motivasyonlardan biri olarak, kadınların bu terör örgütünün toplumdaki ve medyadaki imajını yumuşatmaya ve daha fazla sempati kazanmaya yardımcı oldukları düşüncesidir.³⁵⁶ Örgütün basın ve yayın organları örgütteki kadınların

³⁵⁴ Stanski, *a.g.m.*, 147.

³⁵⁵ Sanin ve Franco, *a.g.m.*, 776.

³⁵⁶ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 614.

fotoğraflarını yayınladıkları dergi veya gazetelerde sıklıkla kullanarak daha masumane bir profil yaratmayı amaçlamaktadır. Ayrıca örgüt kadınları kontrolü altındaki bölgelerdeki sivil vatandaşla etkileşime geçmek ve daha fazla üye toplamak amacıyla propaganda yapmaları için de kullanmaktadır.³⁵⁷ Örgütteki kadınlar toplum ile örgüt arasında arabuluculuk yapmak, örgüte yeni üyeler kazandırmak ve hatta çatışmalar nedeniyle öksüz ve yetim çocuklara bakmak gibi görevler üstlenmektedir. Bu durum, FARC örgütünün imajının olumlu yönde gelişmesinde katkı yapmakta ve örgütün kadınları kullanmasındaki stratejik motivasyonun daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Kadınlar örgütün imajını yumuşattığı için hem ülke içindeki hem de diğer ülkedeki insanlar örgütün davasına daha duyarlı ve destekleyici bir tutum gösterebilmekte ve örgütün daha fazla üye, maddi destek ve sempatizan bulmasına olanak sağlamaktadır.

FARC örgütündeki kadınların sağladığı bir diğer operasyonel avantaj ise kadınların Kolombiya ordusunun moral ve motivasyonunu düşürebilme ve orduyu itibarsızlaştırma konusunda başarı göstermeleridir.³⁵⁸ Örgüt ile Kolombiya ordusu arasında çıkan çatışmalarda, askerler örgüt için savaşı kadınlarla ateş açmak zorunda kalmaktadır. Çoğu toplumda kadınların savaşın bir parçası olamayacağı ve masumiyet algısı sonucunda kadınların bu tür çatışmalarda öldürülmeleri Kolombiya ordusunun toplumda ve medyadaki imajının olumsuz etkilenmesine ve askerlerin morallerinin kırılmasına neden olabilmektedir. Özellikle medya organları bir kadının veya kadınların öldüğü çatışmalar ve eylemlere ilişkin çok daha fazla haber yapmaktadır. Ordunun örgüt mensubu kadınları öldürdüğü hadiselerde Kolombiya halkı kimi zaman öldürülen kadınlara karşı sempati duymakta ve bu durum halkın orduya karşı öfke veya nefret kazanmasına yol açabilmektedir.

FARC örgütündeki kadınlar istihbarat toplama faaliyetlerinde son derece önemli rol oynamaktadır.³⁵⁹ Kolombiya'nın Neiva kentinde meydana gelen 15 kişinin örgüt tarafından kaçırılması olayında kadınlar istihbarat toplama görevinde büyük roller üstlenmiştir. Kentin zengin bir mahallesinde yaşanan olayda, binaya nasıl girileceği ve kimin kaçırılacağı hakkında bilgi toplamak için hizmetçi kılığındaki

³⁵⁷ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 614.

³⁵⁸ *a.g.m.*, 612.

³⁵⁹ McDermott, *a.g.m.*

kadınlar kullanılmıştır. Örgüt üyesi kadınların icra ettiği istihbarat toplama faaliyetinin ardından, polis kılığındaki birçok örgüt üyesi binayı ele geçirerek 15 kişiyi kaçırmıştır.³⁶⁰ Birçok olayda da görülen kadınların istihbarat toplamadaki bu rolü yıllar içinde örgüt için daha da önemli hale gelmiştir. Örgütteki kadınlar istihbarat toplama yöntemlerini zaman içerisinde geliştirmiştir. Örgüt üyesi kadınlar, ordu mensubu askerlerle veya yerel polisle duygusal ya da cinsel ilişki kurarak istihbarat toplamak için görevlendirilmiştir.³⁶¹ Ek olarak, kadınlar toplumdaki masumane oldukları algısı nedeniyle erkeklere göre çok daha az şüphe çekmekte ve istihbarat toplama ya da kuryelik gibi görevlerde örgüte daha fazla avantaj sağlamaktadır.

FARC örgütü kadınları genellikle stratejik ve operasyonel motivasyonlar doğrultusunda bünyesinde almaktadır. Bu örgütteki kadınlar, örgütün toplumdaki ve medyadaki imajını olumlu yönde etkileyebilirken Kolombiya ordusunun imajını zedelemekte ve istihbarat toplama ve kuryelik gibi görevler örgüte önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu durum, FARC örgütünün aktif olduğu dönem süresince kadınları devamlı olarak bünyesine dâhil etmeye motive etmiştir.

FARC örgütüne bakıldığında kadın terörist sayısı erkeklerden az olsa da oran azımsanmayacak kadar fazladır. Bu konuyla ilgili yapılan birçok akademik çalışma, örgütün en az %20, en fazla %40'ının kadınlardan oluştuğunu iddia etmektedir.³⁶² Kadınları FARC örgütüne çeken kişisel, ekonomik, stratejik ve siyasi dâhil olmak üzere birçok motivasyon faktörü bulunmaktadır. Bu faktörler özellikle, örgüte yoğun katılımın olduğu Kolombiya'nın kırsal ve yoksul bölgelerinde çok daha belirgin olduğunu görülmektedir. Kadınlar, Kolombiya'daki sosyal, ekonomik ve diğer olumsuz durumlardan erkeklere göre daha fazla etkilendikleri için örgüte katılım konusunda daha yatkın oldukları da kıymetlendirilmektedir.

³⁶⁰ McDermott, *a.g.m.*

³⁶¹ Herrera ve Porch, *a.g.m.*, 621.

³⁶² Cunningham, *a.g.m.*, 181.

3.3. Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları (LTTE)

Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları, 26 Kasım 1954’de dünyaya gelen Velupillai Prabhakaran tarafından ilk olarak 1972 yılında Tamil New Tigers (TNT) adıyla ortaya çıkmış, 1976 yılında Tigers of Tamil Eelam (LTTE) adını almıştır.³⁶³ Örgüt faaliyetlerine kısmen son verildiği 2009 yılına kadar, Sri Lanka devletine karşı savaşmıştır. Örgütü temel amacı ve kuruluş nedeninin, Sri Lanka’da azınlık konumunda olan Tamillere karşı yapılan etnik ayrımcılığa karşı verilen mücadele olarak ifade edilmektedir.³⁶⁴ Güney Hindistan’dan Sri Lanka’ya göç eden Tamiller, Sri Lanka nüfusunun yaklaşık %10’unu oluşturmaktadır.³⁶⁵ Kuruluşlarından itibaren LTTE terör örgütü, Sri Lanka’daki etnik çoğunluk olan Sinhalalar tarafından ayrımcılığa uğramaları nedeniyle kendi ülkelerini kurmak için mücadele etmiştir.³⁶⁶

1972 yılında Sinhalaların kontrolündeki hükümet Sinhala dilini ülkenin resmi dili ve Budizm inancını devletin resmi dini olarak ilan etmiş ve bu durum karşısında azınlık durumda olan Tamillerin LTTE örgütünü faaliyete geçirmesine neden olduğu ifade edilmektedir.³⁶⁷ Nitekim Hinduizm’e inanan ve Tamilce dilini konuşan bu azınlık grup hükümetteki bu değişimi kendilerine yapılan bir saldırı olarak görmüş ve olaydan kısa bir süre sonra, Vellupillai Prabhakaran’ın önderliğinde LTTE örgütü ortaya çıkmıştır.³⁶⁸ Başlangıçta, LTTE, ülkede etnik çoğunluğa sahip Sinhalalar’a karşı savaşan birçok silahlı örgütten biri olarak bilinmekteydi.³⁶⁹ Ancak, LTTE örgütünün hızla üye nüfusunu arttırması ve diğer örgütlerin liderlerini öldürmesi sonucu bölgede egemen bir güç haline gelmiştir.³⁷⁰

³⁶³ Tamara Herath, “Women combatants and gender identity in contemporary conflicts: the case of the LTTE”, *London School of Economics and Political Science* (United Kingdom, 2007): 29.

³⁶⁴ Wang, *a.g.m.*, 100.

³⁶⁵ Pretti Bhattachargi, “Liberation Tigers of Tamil Eelam (aka Tamil Tigers)”, *Council on FR*, 20 Mayıs 2009. <https://www.cfr.org/backgrounder/liberation-tigers-tamil-eelam-aka-tamil-tigers-sri-lanka-separatists> [Erişim Tarihi: 02 Eylül 2022].

³⁶⁶ Bhattachargi, *a.g.m.*

³⁶⁷ Kate Pickert, “A Brief History of the Tamil Tigers”, *Time: World*, 04 Ocak 2009. <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1869501,00.html> [Erişim Tarihi: 01 Eylül 2022].

³⁶⁸ Pickert, *a.g.m.*

³⁶⁹ Al Jazeera, “The History of the Tamil Tigers”, 29 Nisan 2009. <https://www.aljazeera.com/news/2009/4/28/the-history-of-the-tamil-tigers> [Erişim Tarihi: 02 Eylül 2022].

³⁷⁰ Al Jazeera, *a.g.m.*

Örgütün, faaliyetlerini tamamen sonlandırdığı 2009 yılına kadar 5.000 ila 10.000 arasında üyeye sahip olduğu düşünülmektedir.³⁷¹ Örgüt, kamu binalarına, Budist tapınaklarına ve diğer kamusal alanlara yönelik 200'den fazla intihar saldırısından sorumlu olduğu ifade edilmektedir.³⁷² LTTE örgütü, terör örgütleri tarafından intihar eylemlerinde sıkça kullanılan bomba yeleğinin mucidi olarak da bilinmektedir.³⁷³ FBI bu örgütün, dünya üzerinde iki farklı devlet yöneticisine suikast düzenleyen ve başarılı olan tek örgüt olduğunu ifade etmekte ve 1993'te Sri Lanka Devlet Başkanı Ranasinghe Premadasa ve 1991'de eski Hindistan Başbakanı Rajiv Gandhi'ye düzenlenen saldırıların önemini de vurgulamaktadır.³⁷⁴ Örgütün ana misyonu kendilerine etnik ayrımcılık yaptıklarını iddia ettikleri Sinhala toplumundan ayrılarak Sri Lanka'nın doğu ve kuzey bölgelerini içine alan bir devlet kurmaktır. Birçok devlet tarafından terör örgütü olarak kabul edilen LTTE örgütü, bu etiketi reddetmiş ve Sri Lanka'da yaşayan Tamillerin tek meşru temsilcisi olduğunu iddia etmiştir.³⁷⁵ Örgüt, birçok yerde gerçekleştirdikleri terör eylemlerini Tamillere yapılan ayrımcılık ve baskıya karşı gösterilen bir tepki olarak nitelendirmiştir.³⁷⁶ Bu nedenle bu örgüte katılan birçok kişi ayrı bir ülke kurmayı da kapsayan siyasi motivasyonlar doğrultusunda bu tercihi yaptıkları değerlendirilmektedir.

1970'li yıllardan 2009 yılına kadar Tamiller ve Sinhalalar arasındaki çatışmaların sonlandırılması için birçok girişimde bulunulmuştur. İlk olarak 1980'lerde Hindistan hükümeti, ülke çapında yayılan çatışmaları durdurmaya çalışmak için Sri Lanka'ya Barış Koruma Gücü birliklerini göndermiştir.³⁷⁷ Ancak, çatışmalar tüm şiddetiyle devam etmiş ve birlikler 1990 yılında Sri Lanka'yı terk etmek zorunda kalmıştır.³⁷⁸ Ayrıca, Sri Lanka hükümeti, 1995'te ve 2002'de LTTE örgütü ile iki kez barış anlaşması yapmış, ancak her iki anlaşma da kısa süre içinde bozulmuştur.³⁷⁹ Uzun ve kanlı çatışmalar, Mayıs 2009'da Sri Lanka hükümetinin LTTE örgütünün kontrolündeki bölgelerin büyük çoğunluğunu almasının ardından

³⁷¹ Pickert, *a.g.m.*

³⁷² Pickert, *a.g.m.*

³⁷³ Bhattachargi, *a.g.m.*

³⁷⁴ Pickert, *a.g.m.*

³⁷⁵ Stack, *a.g.m.*, 57.

³⁷⁶ *a.g.m.*, 57

³⁷⁷ Pickert, *a.g.m.*

³⁷⁸ *a.g.m.*

³⁷⁹ Wang, *a.g.m.*, 101.

sona ermiştir.³⁸⁰ O zamandan bu yana, LTTE örgütünün faaliyetleri tamamen sonlandırılmış ve hâlihazırda rapor edilen çatışma veya terör olayları da bulunmamaktadır. 30 yıldan fazla süren bu çatışmalar ve terör olayları bazı kaynaklara göre 40.000, bazılarına göre ise 100.000 insanın ölümüne, yaralanmasına veya evlerini terk etmelerine yol açmıştır.³⁸¹

LTTE örgütü bünyesinde çok sayıda kadın terörist bulundurması ve bu kadınları intihar saldırılarında da kullanmaları ile ün kazanmıştır.³⁸² Bu örgütteki kadınların sayısına ilişkin yapılan bazı çalışmalar, örgütteki kadın terörist oranının %20 ila %30 arasında olduğunu, ancak bazı kaynaklar da ise bu sayının kimi zaman %50'lere kadar çıktığını iddia etmektedir.³⁸³ LTTE örgütü, kadınları çatışmalarda ve intihar eylemleri gibi aktif rollerde kullanan ilk terör örgütlerinden birisidir.³⁸⁴ Örgütteki kadınlar, giydikleri kaplan çizgileri desenli koyu yeşil pantolon, uzun gömlek ve üstüne sıkı bir şekilde taktıkları kemerden oluşan uniformaları sayesinde Sri Lanka'nın her yerinde tanınabilmekteydi.³⁸⁵ Bu örgüt kadınların sağladığı stratejik ve operasyonel avantajlar nedeniyle, kadın üye sayısını arttırabilmek için "Özgürlük Kuşları" adında tamamının kadınlardan oluştuğu bir ek bir örgüt daha kurmuştur. İlk kez 1985 yılında Hindistan'da askeri eğitim alan kadınlardan oluşan bu örgüt her ne kadar popülerlik kazanmış olsa da, isim ve kuruluş olarak gayri resmi kalmıştır.³⁸⁶

21 Mayıs 1991'de Hindistan'ın en genç Başbakanı olan Rajiv Gandhi, güney Hindistan'daki bir kasabada düzenlenen bir seçim mitingi sırasında LTTE örgütü üyesi Dhanu kod adlı kadın teröristin düzenlediği intihar eylemi sonucunda on dört kişiyle beraber öldürülmüştür. Bu terör eylemini gerçekleştiren Dhanu'nun hikâyesi ve geçmişi, kadınların LTTE örgütüne katılımlarına ilişkin motivasyonların anlaşılmasında son derece önem arz etmektedir. Dhanu'nun, Hindistan Barış Koruma Gücü askerleri tarafından tecavüze uğradıktan sonra

³⁸⁰ Bhattachargi, *a.g.m.*

³⁸¹ Krista Mahr, "Sri Lanka to Start Tally of Civil-War Dead", *Time: World*, 28 Kasım 2013. <https://world.time.com/2013/11/28/sri-lanka-to-start-tally-of-civil-war-dead/> [Erişim Tarihi: 09 Eylül 2022].

³⁸² Pickert, *a.g.m.*

³⁸³ Cunningham, *a.g.m.*, 180.

³⁸⁴ Dagmar Hellmann-Rajanaygam, "Female Warriors, Martyrs and Suicide Attackers: Women in the LTTE", *International Review of Modern Sociology* (2008): 6.

³⁸⁵ *a.g.m.*, 10.

³⁸⁶ Peter Schalk, "Women Fighters of the Liberation Tigers in Tamil Ilam. the Martial Feminism of Atel Palacinkam", *South Asia Research*, 14, No. 2 (1994): 163.

LTTE örgütüne katıldığı iddia edilmektedir.³⁸⁷ Ayrıca, yine aynı askerlerin Dhanu'nun kardeşlerini de öldürdüğü ifade edilmektedir.³⁸⁸ LTTE kadınlarıyla yapılan röportajlarda, tecavüz ve yakın bir aile üyesinin ölümünün intikamı gibi kişisel motivasyonlar kadınların bu örgüte katılmalarında önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Hindistan Başbakanının ölümü ile sonuçlanan bu eylemin bilinen faillerinden üçü kadındır.³⁸⁹ Bu üç kadın diğer erkek üyelerle birlikte saldırının planlanması ve icrasında yer almıştır.³⁹⁰

Kadınların LTTE örgütüne katılmasının bir diğer kişisel motivasyon unsuru ise toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması yönündeki istekleridir. Yaşadıkları erkek egemen toplumdaki sosyal baskılardan ve cinsiyet ayrımcılıklarından kaçmak ve bu sorunlarla mücadele etmek için bu örgüte katılmıştır. Ek olarak Dhanu'nun örgüt tarafından bu eylemi gerçekleştirmek için özel olarak seçildiği, kadın olması nedeniyle kalabalıkta daha az dikkat çektiği ve güvenlik noktalarında aranmadığı ifade edilmektedir.³⁹¹ Bu nedenle LTTE örgütü, kadınları örgüte çekmek için güçlü operasyonel ve stratejik motivasyonlar ile hareket etmiştir.

Gerçekleştirdiği bu korkunç terör eylemi sonrasında Dhanu, kadın terörizm tarihindeki en önemli teröristlerden biri olmuş ve Dhanu ile benzer tecrübeler yaşayan kadınların da bu örgüte katılmasında motive edici faktör haline gelmiştir. Başbakanın ölümü ile sonuçlanan bu saldırı, eylemi gerçekleştiren kişinin kadın olması nedeniyle LTTE örgütünün medyada daha geniş bir ilgi görmesini de sağlamıştır. Dhanu'nun hayat hikâyesi Sri Lanka'da neredeyse tüm kadınların bildiği bir efsane haline dönüşmüştür. Nitekim bu olay kadınların LTTE örgütüne katılmalarındaki ana motivasyon unsurlarının kişisel, sosyal ve stratejik ve operasyonel unsurlar olduğunun anlaşılmasını sağlamaktadır.

Kişisel motivasyonlar, LTTE örgütüne katılan kadınlar için büyük etkisi olan bir faktördür. Örgütteki kadınlarla yapılan görüşmeler, bu kadınların sivil yaşamlarını bırakıp örgüte katılma süreçlerinde kişisel motivasyonların son derece etkili olduğunu ifade etmektedir. Yapılan görüşmelerde birçok kadın, örgüte katılım sürecinde yaşadıkları tecavüz olayları sonrasında dışlanmalarının, baskıcı ve

³⁸⁷ Cunningham, *a.g.m.*, 180.

³⁸⁸ *a.g.m.*, 180.

³⁸⁹ Stack, *a.g.m.*, 54.

³⁹⁰ *a.g.m.*, 54.

³⁹¹ *a.g.m.*, 54.

ataerkil toplum yapısının veya yaşadıkları ailevi sorunların etkisi olduğunu belirtmektedir.³⁹² Yapılan çalışmalarda, bu veya buna benzer durumların tamamı kadınların terörizme yönelmelerinde etkili olduğu değerlendirilen kişisel motivasyonlar içerisinde yer almaktadır.

Kadınların yaşadıkları tecavüz vakaları, Tamil kadınlarının LTTE örgütüne katılmasında en önemli nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir.³⁹³ Sri Lanka’da ve özellikle Tamil toplumunda, iffet, namus ve bekâret kavramları önem verilen konulardır.³⁹⁴ Bu nedenle tecavüze uğrayan kadınlar, tamamen masum oldukları halde genellikle Tamil toplumundan dışlanmaktadır.³⁹⁵ Bu bölgede, tecavüz mağdurlarının evlenmeleri ve çocuk doğurmaları genellikle toplumda hiç hoş karşılanmamaktadır.³⁹⁶ LTTE örgütünün aktif olarak savaştığı dönemde, Sinhala ve Hindistan ordularının Tamil kadınlara karşı kitlesel tecavüzler ve cinsel saldırılar gerçekleştirdiğine dair birçok rapor bulunmaktadır.³⁹⁷ Bu, saldırılar özellikle Hindistan Barış Koruma Gücü’nün bölgede etkin olduğu dönemde daha yaygındır.³⁹⁸

Yaşanan tecavüz olayları sonrasında toplumdan dışlanma, yaşanan utanç ve travma, birçok kadının LTTE örgütüne ve özellikle de intihar eylemlerine dâhil olmalarına neden olmuştur.³⁹⁹ Ayrıca tecavüz olayları sonrasında hamile kalan Tamil kadınlara örgüt kucak açmış ve kadınların daha fazla çocuk sahibi olmaları konusunda cesaretlendirmiştir.⁴⁰⁰ Örgüt hem Tamil ulusunun bağımsızlığı için mücadele etmeleri hem de azınlık nüfusun artmasının sağlanması amacıyla kadınların daha fazla çocuk yapmaları konusunda propaganda yapmıştır.⁴⁰¹ Ayrıca, Sri Lanka toplumunda anormal karşılanan “bekâr anne” olma durumunun utanç kaynağı olarak karşılanmaması görüşü yine örgüt tarafından desteklenmiştir.⁴⁰²

³⁹² Cunningham, *a.g.m.*, 181.

³⁹³ Wang, *a.g.m.*, 103.

³⁹⁴ Wang, *a.g.m.*, 104.

³⁹⁵ *a.g.m.*, 104.

³⁹⁶ Cunningham, *a.g.m.*, 180.

³⁹⁷ Wang, *a.g.m.*, 104-105.

³⁹⁸ *a.g.m.*, 105.

³⁹⁹ Cunningham, *a.g.m.*, 181.

⁴⁰⁰ Savut, *a.g.t.*, 148.

⁴⁰¹ Asoka Bandarage, “Women, Armed Conflict and Peacemaking in Sri Lanka: Toward Political Economy Perspective”, *Asian Politics and Policy*, 2, No. 4 (2010): 658.

⁴⁰² *a.g.m.*, 658.

Sinhalalar'a karşı terör eylemleri gerçekleştiren örgüt üyesi kadınlar, tecavüz olayının intikamını almak ve kendi toplumlarında kaybettikleri onurlarını geri kazanmak için bu saldırıları yaptıkları düşünülmektedir. Ayrıca örgütteki kadınlar tecavüz korkusunu da LTTE'ye katılma nedenleri arasında göstermektedir.⁴⁰³ LTTE örgütü bünyesindeki kadınların bu tür durumlara karşı koruma sağlamış ve bu durum da kadınların örgüte katılmaya motive etmiştir. Özetle yaşanan tecavüz olayları, kadınların LTTE'ye katılması için önemli bir kişisel motivasyon kaynağıdır. LTTE tecavüze uğrayan ve toplumdan dışlanan kadınları hem saygınlıklarını geri kazanmak için bir şans verirken aynı zamanda güvenli bir ortam da sağlamıştır.

Kara Dullar örneğine benzer olarak, LTTE'ye katılan kadınların bir diğer etkin kişisel motivasyon unsuru da kaybettikleri yakınlarının intikamını alma düşüncesidir. Margaret Trawick, LTTE örgütüne katılan bir kadınla yaptığı röportajda kadının Sri Lanka güvenlik güçlerinin iki erkek kardeşini öldürmesinden dolayı duyduğu öfke ve intikam doğrultusunda bu örgüte katıldığını ifade etmiştir.⁴⁰⁴ Örgüt üyesi olan veya olmayan birçok Tamil erkeği yaşanan çatışmalarda hayatlarını kaybetmiştir.⁴⁰⁵ Tamil kültüründe kadınlar toplumda her şeyden önce bir eş ve anne olarak görülmektedir. Kocalarını, oğullarını veya babalarını bu tür çatışmalarda kaybetmeleri bir anlamda hayattaki amaçlarının da yok olmasına yol açmaktadır. Bu nedenle birçok kadın, bir erkek aile üyesinin düşman tarafından öldürülmesi nedeniyle LTTE örgütüne katılmıştır.⁴⁰⁶

LTTE örgütündeki kadınlara dair yapılan bazı çalışmalar, özellikle de genç kadınların LTTE'ye, örgütte yer almanın “havalı” olması nedeniyle veya kadın akranlarının bu örgüte katılması nedeniyle katıldığını iddia etmektedir.⁴⁰⁷ Bu tür kadınlar, LTTE mensubu olan kadın akranları veya başka kadınları “havalı” bulmaları veya akranlarına özenmeleri nedeniyle kendi istekleri doğrultusunda örgüte katılmaktadır. Bu teori birçok çalışma tarafından desteklenmemekte, ancak

⁴⁰³ Stack, *a.g.m.*, 55.

⁴⁰⁴ Margaret Trawick, “Reasons for violence: A preliminary ethnographic account of the LTTE”, *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 20, No. 1 (1997): 174.

⁴⁰⁵ Wang, *a.g.m.*, 103-104.

⁴⁰⁶ Wang, *a.g.m.*, 104.

⁴⁰⁷ Hellmann, *a.g.m.*, 10.

kadınları bu örgüte katılmaya itmiş özenme duygusunun kişisel bir motivasyonlardan bir tanesi olabileceği değerlendirilmektedir.

Tamil toplumundaki LTTE'ye katılan kadınların, örgütte katılmayan kadınlara nazaran toplumda daha fazla saygı gördüğü iddia edilmektedir.⁴⁰⁸ Bu duruma örnek olarak, 2002'de yapılan barış anlaşmasında LTTE'deki kadınların üniformaları yasaklanmış olmasına rağmen birçok çalışma, örgütteki kadınların farklı görünmek ve toplum tarafından daha fazla saygı görmek için LTTE'ye ait kemerlerini giymeye devam ettiklerini ifade etmektedir.⁴⁰⁹ Çalışmalar, LTTE'ye katılan kadınların, kendi toplumlarında LTTE üyesi olmayan kadınlardan daha fazla saygı görmeleri sonucu örgüte katıldıklarını iddia etmektedir. Bu durum da kişisel motivasyon unsurlarından diğer bir örnek olarak verilebilmektedir.

LTTE'ye katılan kadınlar örgüte katılmalarında bir dizi kişisel motivasyon faktörü bulunmaktadır. Bazıları, baskıcı ve ataerkil aile yapısından ya da mali sıkıntılardan kaçma için örgüte katılmıştır.⁴¹⁰ Bazı kadınlar, etnik ayrımcılığa maruz kalmaları sebebiyle sosyal, ekonomik ve politik fırsatlara sahip olamamaları nedeniyle bu örgüte dâhil olmuştur.⁴¹¹ Kadınların bu örgüte dahil olmalarındaki kişisel motivasyon faktörleri tecavüz veya yakın bir bireyin kaybı sonucu intikam alma isteği, etnik ayrımcılığın doğurduğu kötü yaşam koşulları ve Tamil toplumu içinde daha fazla saygınlık görme arzusu gibi unsurlardan oluşmaktadır.

Bazı çalışmalar, kadınların LTTE'ye katılmasının ana nedenlerinden birinin Sri Lanka'da egemen olan erkek egemen toplumdaki baskıcı tutumdan kaçma arzu olduğu ve kadınlara örgütteki erkeklerle eşit muamele yapılması ve kadınların daha eşit bir toplum yaratmak için LTTE'ye katıldığını iddia etmektedir. Ancak Sri Lanka'daki geleneksel toplum yapısı göz önüne alındığında, kadınların örgüt için yalnızca bir araç olduğu ve bağımsız bir devlet kurmaları halinde kadınların yine eskisi gibi erkeklerle eşit koşullarda yaşamayacağı fikri daha gerçekçi bir yaklaşım olarak görünmektedir.⁴¹²

⁴⁰⁸ Stack, *a.g.m.*, 51.

⁴⁰⁹ *a.g.m.*, 51.

⁴¹⁰ Hellmann, *a.g.m.*, 10.

⁴¹¹ Stack, *a.g.m.*, 46.

⁴¹² Tahira Gonsalves, "Media Manipulations and Agency: Women in the LTTE (Liberation Tigers of Tamil Eelam) of Sri Lanka", *Ahfad Journal* (2005): 39.

Tamil toplumundaki kadınlar genellikle, evini çekip çeviren bir eş ve çocuklarına bakan bir anne rolünde görülmektedir.⁴¹³ Bu nedenle kadınlar, LTTE'ye katılarak kendilerine biçilen geleneksel cinsiyet rollerinden kurtulmak adına radikal bir tercihte bulunmuşlardır.⁴¹⁴ Kadınların LTTE'ye katılmaları, onlara daha yüce bir amaç ve davalarına daha önemli katkılar sağlayacakları hissiyatını vermiştir.⁴¹⁵ Her ne kadar o dönemki Sri Lanka toplumuna bakıldığında gerçekleşmesi mümkün olması zor bir durum olsa da, bazı kadınların, geleneksel cinsiyet rollerini değiştirmek ve daha fazla cinsiyet eşitliğine sahip olmak için LTTE'ye katıldıkları da düşünülmektedir.

LTTE'deki kadınlar, erkeklerle aynı veya benzer şekilde eğitim görmüştür.⁴¹⁶ Örgütteki kadınlar ilk başlarda hemşire, aşçı gibi daha geleneksel rollerde görev almış olsalar da, yıllar geçtikçe istihbarat toplama elemanı, savaşçı ve liderlik gibi aktif rollerde sıkça yer alarak örgüt içerisinde zaman zaman erkeklerle aynı düzeyde faaliyet göstermişlerdir.⁴¹⁷ Ek olarak, LTTE örgütü 1984 yılında tamamı kadınlardan oluşan "Özgürlük Kuşları" adlı savaş grubunu kurarak kadınlara çatışmalardaki aktif roller ve davalarına katkı anlamında eşit bir fırsat sunmuştur.⁴¹⁸ Örgüt yalnızca kadınlardan oluşan bu grubu kurarak, kadınlara verdiği önemi sadece söylemde bırakmadığını kanıtlamayı amaçlamıştır.⁴¹⁹ LTTE'deki kadınlar ve erkekler bazı eğitim ve roller anlamında tam anlamıyla eşit olmasalar da, Tamil toplumunun erkek egemen ve baskıcı tutum göz önüne alındığında kadınlar için örgüt içerisinde olmak daha fazla özgür olmak anlamına gelmektedir.⁴²⁰

LTTE içerisinde, üyeler arası cinselliğe ilişkin oldukça katı kurallar bulunmaktadır. Örgüt liderleri, Tamil toplumunun geleneksel bir değeri olan evlilikten önce cinsel ilişkiye girilmemesi görüşünü devam ettirmiş ve üyeler arasındaki herhangi bir cinsel ilişki yaşanmasını kesin olarak yasaklamış, ancak 5 yıl örgüt içinde hizmet ettikten sonra üyelerin evlenmelerine müsaade edilmiştir.⁴²¹

⁴¹³ Hellmann, *a.g.m.*, 3.

⁴¹⁴ Wang, *a.g.m.*, 102.

⁴¹⁵ *a.g.m.*, 102.

⁴¹⁶ Cunningham, *a.g.m.*, 179.

⁴¹⁷ Stack, *a.g.m.*, 45.

⁴¹⁸ *a.g.m.*, 50.

⁴¹⁹ Miranda Allison, "Women as Agent of Political Violence: Gendering Security", *Security Dialogue*, 35, No. 4 (2004): 455.

⁴²⁰ Hellmann, *a.g.m.*, 18.

⁴²¹ Stack, *a.g.m.*, 50.

Bu kurallar örgüt içerisindeki kadın ve erkeklere eşit seviyede ve katı bir şekilde uygulanmıştır. Bazı bilim insanları, örgütün bu kısıtlamaları yalnızca kadınlara uyguladığını ve bu durumun örgüt içerisinde kadınlara ayrımcılık yapıldığını gösterdiğini savunmaktadır.⁴²² Nitekim LTTE'deki kadınlar, bu kısıtlamaların her iki cinsiyete de uygulandığını ve kısıtlamaların kendilerine güven ve özgürlük sağladığını ifade etmektedir.⁴²³

Kadınların LTTE'ye daha fazla toplumsal cinsiyet eşitliği yaratmak için katıldıklarına ilişkin çıkarımlar tartışmalı bir konudur. Bazı bilim insanları, LTTE'nin hedeflerine ulaştığında cinsiyet eşitliği davasının unutulacağını savunurken, LTTE'deki kadınlar örgüt içerisinde kendilerini daha güçlü ve özgür hissettiklerini ifade etmektedir.⁴²⁴ Yine de siyasi motivasyonlar ekseninde LTTE'ye katılan kadınlardan bazıları özellikle baskıcı ve erkek egemen toplumdan kurtulmak için bu yolu seçtiği düşünülmektedir. Bu kadınların ayrıca, toplumun dayattığı geleneksel rollerden ve cinsiyet eşitsizliğinden bir nebze de olsa kurtulmak için LTTE örgütüne katıldıklarının doğru bir söylem olacağı değerlendirilmektedir.

LTTE, kadınları bünyelerine dâhil etmek için stratejik ve operasyonel motivasyonlara sahiptir. Örgütteki kadınlar, LTTE'nin toplumda daha yumuşak bir imaj çizmesini sağlamış ve gerçekleştirdikleri saldırılar sayesinde hem yerel hem de uluslararası medyada daha fazla ilgi çekmiştir. Kadınların toplumdaki şiddet yanlısı olmayan, barışçıl ve yumuşak başlı basmakalıp imajları düzenlenen saldırıların başarı oranlarına büyük katkı sağlamıştır. Ek olarak kadınlar, LTTE'nin girdiği çatışmalar neticesinde çok büyük kayıplar vermeleri durumunda savaşçı roller üstlenerek personel açığını kapatmak için de kullanılmıştır. Bütün bunlar, LTTE'nin kadınları örgüte çekmesi için stratejik ve operasyonel motivasyon unsurlarını kapsamaktadır.

1982 ile 1987 yılları arasında LTTE örgütü girdiği çatışmalar neticesinde üyelerinin %8'ini kaybettiği ifade edilmektedir.⁴²⁵ Haziran 1990'da LTTE örgütünün daha sonradan Birinci Fil Geçidi Savaşı adı verilen Sri Lanka ordusuna yaptığı saldırı, en büyük ve en kanlı çatışmalardan birisi olarak tarihe geçmiş,

⁴²² Stack, *a.g.m.*, 51.

⁴²³ *a.g.m.*, 51.

⁴²⁴ *a.g.m.*, 52.

⁴²⁵ Wang, *a.g.m.*, 102.

LTTE örgütü bu savaşta çok büyük kayıplar vermiştir.⁴²⁶ 10 yıldan daha az bir sürede bu denli kayıplar yaşayan LTTE örgütü, kadınları destekçi ve pasif rollerden, savaşçı ve intihar bombacısı gibi daha aktif rollere yönlendirmiştir.⁴²⁷

Tüm bu süreçte kadınların örgüt içerisinde aktif rol almak için hevesli olmaları da LTTE'nin işini kolaylaştırmıştır.⁴²⁸ LTTE'nin, önemli kayıplar yaşadıktan sonra saflarını doldurmak için kadınları kullanması örgütün kadınları kendisine çekmek için operasyonel bir motivasyon unsuru taşıdığını göstermektedir. Nihayetinde LTTE, diğer tüm terör örgütleri gibi istikrarını sürdürmesi ve hedeflerini gerçekleştirmesi için her zaman insan gücüne ihtiyaç duymuştur.

Sri Lanka'da, erkek güvenlik görevlilerinin kadınların üstünü araması kültürel bir hassasiyetten ötürü pek yaygın bir durum değildir.⁴²⁹ Bu hassasiyet, kadınların kontrol noktalarından erkeklere nazaran daha kolay geçmesini sağlamaktadır. Bu durumun farkında olan LTTE örgütü, kadınların bu avantajından da faydalanmak için kadınları örgüte devamlı olarak çekmeye çalışmıştır. Sri Lanka'da o dönemde kolluk kuvvetleri içerisinde görev yapan kadın sayısı fazla olmadığından, kadınların genellikle aranmadan kontrol noktalarından geçmelerine izin verilmiştir. Sinhala kuvvetlerinin de çeşitli nedenlerle köyden köye seyahat eden kadınları görmeye alışkın olması LTTE örgütüne mensup kadınların kontrol noktalarından daha rahat bir şekilde örgüt için silah ve patlayıcı maddeleri taşımalarına olanak sağlamıştır.⁴³⁰ Güvenlik güçlerinin gözünde kadınlar zararsız ve önemsiz olarak görülmüş ve ayrıca bazı kadın teröristler güvenlik önlemlerinden daha rahat kaçmak veya taşıdıkları silah ve patlayıcıları daha iyi gizlemek için kendilerine hamile görünümü de vermiştir.⁴³¹

Pek çok toplumda, kadının anaç, zararsız ve yumuşak başlı olduğuna dair basmakalıp görüşler de örgütler için stratejik bir üstünlük sağlamaktadır. Nitekim erkek bir terörist bir saldırı düzenlediğinde medyada yarattığı etki genelde bir kadın teröristin yarattığı etkiye nazaran çok daha azdır. Toplumdaki algılar ve önyargılar sebebiyle, bir kadının intihar eylemi gerçekleştirmesi fazlasıyla dikkat

⁴²⁶ Knop, *a.g.m.*, 401.

⁴²⁷ Knop, *a.g.m.*, 401.

⁴²⁸ Stack, *a.g.m.*, 57.

⁴²⁹ *a.g.m.*, 47

⁴³⁰ Stack, *a.g.m.*, 47.

⁴³¹ Wang, *a.g.m.*, 103.

çekmekte ve medya da çok daha geniş yankı bulmaktadır. Kadınların toplumdaki “masum” profilinden dolayı medyada, LTTE örgütündeki kadınlar kimi zaman kurban olarak da gösterilmiştir.⁴³² Özellikle kadın teröristlerle yapılan röportajlar, bu kadınların terör örgütlerine başka seçenekleri kalmadığı için katıldıkları algısı yaratmaktadır. LTTE’deki kadınların bir kısmı yaşadıkları tecavüz sonucunda toplumdan dışlanmış, yapayalnız ve çaresiz bırakıldıkları için örgüte katıldıklarını ifade edilmektedir.⁴³³ Birçok bilim insanı bu durumu bir propaganda stratejisi olarak ifade etse de tecavüz olaylarının kısmen gerçeklik payının olması özellikle toplumda ve medyada bu kadınlara karşı istemsiz bir sempati doğmasına yol açmaktadır.

LTTE’nin kadınları örgüte dâhil etme arzusunun arkasında yatan birçok neden bulunmaktadır. LTTE’nin üye sayısına sağladıkları katkı, kurye olarak daha rahat gezebilmeleri, örgütün gerçekleştirmek istediği saldırıların daha kolay ve başarılı bir şekilde icra edilmesi ve mücadelelerine dikkat çekmek ve destek bulmak için medyada daha fazla yer alması gibi nedenler örgütün kadınları bünyesine dâhil etmesindeki stratejik ve operasyonel motivasyonları kapsamaktadır.

Dhanu’nun hikâyesi, LTTE’deki kadın teröristlerin büyük bir bölümünü temsil eden bir örnek niteliğindedir. Yaşadıkları tecavüz olayının ardından yaşadıkları utanç ve dışlanma, ataerkil toplum veya baskıcı aileden kaçış, cinsiyet eşitliği fikri, sevdiği bir aile bireyini kaybetmenin sonucundaki intikam arzusu gibi nedenlerle kadınların bu terör örgütüne katıldıkları değerlendirilmektedir.

LTTE örgütündeki teröristlerin neredeyse yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Bu kadınlar kuryelik gibi çeşitli destekçi roller ile istihbarat toplama, saldırı planlama ve gerçekleştirme, çatışmalarda yer alma gibi aktif rolleri de üstlenmiştir. Sağladıkları katkılar sayesinde örgüt içerisinde erkeklerle eşit konumda yer almışlardır. Özetle, bu örgüte katılan kadınlar genelde kişisel motivasyonlar başta olmak üzere, kadın erkek eşitliği, ataerkil ve baskıcı toplumda kaçma gibi nedenlerle örgüte katılmış, örgüt tarafından ise stratejik ve operasyonel avantajlar nedeniyle örgüte çekilmişlerdir.

⁴³² Stack, *a.g.m.*, 48.

⁴³³ Wang, *a.g.m.*, 101.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, kadınların terör örgütlerine katılımını etkileyen faktörleri ve bir kadının terör örgütüne katılma kararını hangi bağımsız değişkenlerin etkileyeceğini belirlemektir. Bu bağımsız değişkenlerin etkileşimlerine ve önemine bakmak için üç vaka çalışması üç farklı ülkeden farklı ideolojilere sahip üç terör örgütü seçilmiştir. Vaka örnekleri olarak seçilen Kara Dullar, FARC ve LTTE örgütleri; kişisel, politik, sosyal, dini, ekonomik ve stratejik motivasyonların değişkenlerini incelemek için bu çalışmada tercih edilmiştir. Bireyleri genel olarak terör örgütlerine katılmaya neyin motive ettiğine dair birçok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma, üç farklı türdeki örgütü karşılaştırarak kadınların terör örgütlerine katılımlarına ilişkin daha detaylı bir analiz sunmaktadır.

Aşağıdaki tablo, seçilen üç vaka için her bir faktörün etkisini göstermektedir. “Yaygın” olarak kullanılan terim, motivasyonun güçlü olduğunu ve bu grup için en önemli motivasyonlardan biri olduğunu göstermektedir. “Mevcut” terimi, motivasyonun var olduğunu ancak en alakalı veya önemli olmadığı anlamına gelmektedir. “Mevcut” terimi aynı zamanda motivasyonun hem kadınlara hem erkeklere uygulanabileceği anlamına gelmekte, yani özellikle cinsiyete dayalı bir motivasyon unsuru olarak değerlendirilmemektedir. “Mevcut değil” terimi, çalışmadaki vaka örneklerinde bu motivasyonun var olmadığını ya da etkisinin çok az olduğu anlamını taşımaktadır.

Tablo 4.1: Vakalardaki Motivasyon Unsurlarının Etki Dağılımı

Örgüt Adı	Motivasyonlar					
	Siyasi	Dini	Sosyal	Kişisel	Ekonomik	Stratejik ve Operasyonel
Kara Dullar	Mevcut	Mevcut	Mevcut Değil	Yaygın	Mevcut Değil	Yaygın
FARC	Mevcut	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yaygın	Mevcut	Yaygın
LTTE	Mevcut	Mevcut Değil	Yaygın	Yaygın	Mevcut değil	Yaygın

Bu çalışmanın ilk hipotezi, toplumdaki cinsiyet ayrımından dolayı kadınların terörizme çekileceğini belirten siyasi motivasyonları incelemektedir. Her üç vakada da siyasi motivasyonlar bulunduğu hepsine “Mevcut” ifadesi verilmiştir. Kara Dullar ve LTTE örgütlerinde bu faktörler, etnik ve milliyetçi nedenler olarak öne çıkmaktadır. Bu örgütlerde hem erkeklerin hem kadınların etnik ve milliyetçi nedenlerle örgüte katılma motivasyonuna sahip oldukları görülmektedir. Ancak bu durum sadece kadınlara özgü bir motivasyon unsuru olmadığından kadınların terör örgütlerine katılma nedenlerine ilişkin bir unsur olarak değerlendirilememektedir. Diğer iki vakanın aksine, Kolombiya’daki kadınların yaşadıkları cinsiyet ayrımlarına ilişkin çok sayıda veri bulunmaktadır. Bu verilerden dolayı, FARC örgütündeki kadınların, yalnızca kırsal topluluklarda bulunan cinsiyet ayrımı nedeniyle örgüte katılım sağladıkları düşünülmektedir.

Birinci hipotez kısmen doğrulanabilmektedir. FARC örgütünde, birinci hipotezin genel noktasını temsil edilmekte; kadınların bir kısmının cinsiyet ayrımına uğramalarından dolayı örgüte katıldıkları sonucuna ulaşılabilmektedir. Bununla birlikte, LTTE ve Kara Dullar örneklerinde genel bir bağımsız bir devlet kurma hedefi bulunmakta ve bu motivasyon unsuru yalnızca kadınlara özgü olmayan bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

İkinci hipotez, dindar olan kadınların terör örgütlerine katılmak için daha fazla motive olacağını varsaymaktadır. Din unsuru, yalnızca Kara Dullar örneğinde mevcut olarak belirtilmekte, diğer iki örnekte mevcut değil olarak

gösterilmektedir. Bu durum da kadınların terör örgütlerine dini motivasyonlar ekseninde girdiği iddiasını tam anlamıyla desteklememektedir. Ancak bu değerlendirme yapılırken incelenen terör örgütünün kendi ideolojisinin de önemi bir faktör olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim içerisinde herhangi bir dine yönelik ideoloji barındırmayan, farklı ideolojilere dayalı (siyasi ideoloji vb.) örgütlerde dinin bir motivasyon unsuru olarak bulunmaması olağan bir durumdur. Bununla birlikte, Kara Dullarda din ekseninde cinsiyete dayalı bir motivasyon unsuru bulunmaktadır. İslam dini içerisinde bulunan ve Kara Dullar örgütüne mensup kadınların yaygın olarak Vahhabi mezhebinin inanç şekillerine yatkın olması bu örgütteki kadınların diğer İslami mezheplere mensup kadınlara göre daha fazla örgütte yer aldığını göstermektedir.

Üç vaka örneğinden sadece Kara Dullar örgütünün dini motivasyonların varlığını gösterdiğinden, din hipotezinin geniş çapta uygulanamadığı görülmektedir. Üç vaka örneğine de bakıldığında bir kadının dini geçmişi ile terör örgütüne katılma motivasyonu arasında doğrudan bir bağlantı bulunmadığı sonucunun çıkarılması mümkün olmakla beraber, din hipotezinin yalnızca ana ideolojisi din olan örgütlerde uygulanmasının daha doğru olacağı kıymetlendirilmektedir.

Üçüncü hipotezde, kadınların arkadaşları ve/veya aile üyeleriyle olan sosyal bağları nedeniyle terör örgütlerine katılma durumları açıklanmaktadır.

Kara Dullar ve FARC örneğinde sosyal motivasyon unsurlarının mevcut olmadığı veya çok az önemi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. LTTE örgütünde ise bu motivasyon unsurunun yaygın olduğu değerlendirilmektedir.

LTTE örgütünde belirgin bir akran ve aile baskısı olması ve topluluklarındaki birçok kişinin örgüte katılması nedeniyle kadınların da bu örgüte katılmaları için sosyal motivasyon unsurunun yaygın bir biçimde var olduğu görülmektedir. Ayrıca LTTE örgütünde, kadınların örgüte katıldıkları takdirde sosyal olarak toplumda kendi akranlarından daha üstün ve saygın olarak görüldüklerinden, bu durumun kadınların örgüte dâhil olmalarında önemli bir faktör olduğu değerlendirilmektedir.

Üçüncü hipotez bir örnek vaka için doğrulanabilmektedir. LTTE örgütünde kadınların sosyal çevrelerindeki baskılar nedeniyle örgüte dâhil olduklarını gösterirken, bu çalışma, aynı zamanda birçok başka sosyal faktörün de kadınların

terör örgütlerine katılmalarına neden olduğunu göstermektedir. LTTE örgütünde bu faktör arasında yaygın olarak cinsiyet eşitliği, toplum içerisinde daha fazla saygı görme isteği, kendini topluma kanıtlama ve erkeklerin sahip oldukları bireysel özgürlüklere kadınların da sahip olma arzusu bulunmaktadır.

Dördüncü hipotez, yaşadıkları kişisel sorunlar kadınların terör örgütlerine katılmasına neden olabileceğini ifade etmektedir. Bu durumun üç vaka örneğinde de yaygın olduğu görülmektedir. Üç örgütte de kadınların yaşadıkları tecavüz olayları kadınların örgüte katılmaları için bir motivasyon olarak gösterilmektedir. Bu örgütlerin bulundukları toplumlarda tecavüze uğrayan bir kadın lekelenmiş kabul edilmekte ve toplum tarafından dışlanmaktadır. Özellikle, tecavüze uğrayan kadınların aileleri de dahil sığınabilecekleri güvenli bir yer bulamamasından dolayı ve tecavüz sonrası yaşadıkları travma sonucunda onurlarını kaybettiklerini düşünmeleri nedeniyle örgütler için kolay bir hedef haline gelmektedir. Ayrıca, Kara Dullar ve LTTE vakalarında kadınların eş, çocuk veya akrabalarını örgüte karşı savaştan bir yapıya (güvenlik güçleri, başka bir örgüt vb.) kaybetmeleri durumunda hızlı bir yönelimle örgüte katılmalarına ilişkin birçok örnek bulunmaktadır. Bu nedenle yakın bir aile bireyinin kaybı sonucu örgüte katılma motivasyonu da kişisel bir motivasyon unsuru olarak gösterilmektedir. Ek olarak FARC örgütü örneğinde, kişisel motivasyonlar genellikle organizasyonda bireysel özgürlükleri tam anlamıyla yaşamak, erkek ve kadınlara sunulan fırsat eşitliğine yönelik mücadele etmek gibi durumları da kapsamaktadır.

Dördüncü hipotezin varlığı tüm örnek vakalar için doğrulanabilmektedir. Üç vaka örneğinde de kişisel motivasyonlar bulunmaktadır. Bu motivasyonlar, hipotezde belirtildiği gibi sadece intikam veya aile meselelerini içermemekle birlikte geniş bir kişisel motivasyon alanını kapsamaktadır. Özellikle tecavüz gibi olaylar sonucu örgüte katılımın olduğu durumlarda göz önünde bulundurulduğunda dördüncü hipotezde belirtilen kişisel faktörlerin çoğunun cinsiyete özgü olabileceği anlaşılmaktadır. Terör örgütlerinin girdikleri çatışmalarda hayatını kaybeden erkek sayısı kadınlara oranlar çok daha fazla olduğundan intikam arayışı içinde bulunan ve bu nedenle örgüte giren kadın sayısı erkeklerden çok daha fazladır. Ek olarak, pek çok toplumda yaşanan tecavüz olaylarındaki kurbanların tamamına yakını kadınlardan oluşmakta ve bu nedenle yaşadıkları tecavüz sonrası terör örgütlerine katılan insanların neredeyse tamamının kadınlardan oluşmaktadır.

Beşinci hipotez ise ekonomik yoksunluk nedeniyle kadınların terör örgütlerine katılmalarıdır. Bu hipotezin bir vakada mevcut, iki vaka örneğinde mevcut olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Her ne kadar ekonomik açıdan refah olarak bilinen bölgeler olmasa da Kara Dullar örgütünün bulunduğu Çeçenistan bölgesi ve LTTE örgütünü bulunduğu Sri Lanka'da kadınların yaşadığı ekonomik sorunlar hakkında yeterli bir araştırma bulunmamaktadır. Ancak Kolombiya'da, özellikle kırsal alanlarda, kadınlara daha az ekonomik ve eğitim fırsatı sunulduğu görülmektedir. Kara Dullar ve LTTE örgütü ile ilgili benzer bir durumun bulunması ilgili ülkelere bakıldığında mümkün görünse de ekonomik motivasyonlarla bu örgütlere katılan kadınlara ilişkin bilimsel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, Kara Dullar ve LTTE örgütlerindeki kadınların ekonomik motivasyonları hakkında kesin bir cevap verilememesinin mümkün olmayacağı değerlendirilmektedir.

Bu hipotez, FARC örgütündeki kadınlara ilişkin mevcut bilgiler sayesinde kısmen doğrulanabilmektedir. Ancak, bu durumun kırsal ve eğitimsiz bölgeler için daha doğru olacağı ve kentsel bölgelerde yaşayan kadınlar için aynı geçerliliğe sahip olamayacağı kıymetlendirilmektedir. Sonuç olarak ekonomik motivasyon, kadınların terör örgütlerine katılmalarında temel bir etken olarak gözükmemektedir.

Altıncı ve son hipotez ise kadınların terör örgütlerine sağladıkları stratejik ve operasyonel avantajlar nedeniyle örgütler tarafından teröre çekilmeleridir. Stratejik ve operasyonel motivasyonlara bakıldığında, her vakada bu faktör yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadınların terör örgütlerine katılmalarındaki ana motivasyonlardan biri olarak stratejik ve operasyonel motivasyonlar büyük önem taşıdığı görülmektedir. Üç vaka örneğinde de kadınların örgüt içerisindeki varlıklarının, medyanın daha fazla dikkatini çekmesine, örgütün imajının yumuşamasına ve intihar bombacısı, savaşçı, istihbarat toplama elemanı ve kurye gibi stratejik ve operasyonel anlamda örgütlere avantaj sağladığı düşünülmektedir. Kara Dullar örneğinde, kadınların dini inançlarından dolayı bol ve uzun elbiseler giyerek silah ve bomba taşıyabilmeleri, cinsiyetlerinden dolayı toplumdaki önyargı sayesinde güvenlik güçleri tarafından daha az aranmaları ve gerçekleştirdikleri eylemler neticesinde ulusal ve uluslararası medyada daha geniş bir etki bırakmaları gibi nedenler

kadınların örgüte çekilmeleri hususunda bir motivasyon kaynağı olduğu değerlendirilmektedir.

FARC örneğinde, kadınların güvenlik güçleri ile girdikleri çatışmalarda ölmelerinin ordunun itibarını zedelemesi ve askerlerin morallerinin düşmesinin sağlanması, istihbarat toplama, kuryelik ve yeni üye temin etmek için propaganda yapabilme gibi hususlar, örgütün stratejik ve operasyonel motivasyonlar ekseninde kadınları örgüte dâhil etmelerine yol açmasına neden olduğu kıymetlendirilmektedir.

LTTE örneğinde ise kadınlar örgütün operasyonlarda, çatışmalarda ve eylemlerde verdikleri büyük kayıplardan sonra asker ihtiyacını karşılamak, ulusal ve uluslararası medyada daha geniş etki yaratmak ve aktif olarak özellikle intihar eylemlerinde yer almak üzere örgüte dâhil edildikleri görülmektedir.

Tüm bu vaka örneklerinde, örgütün kadınları bünyelerine çekmek için kullandıkları stratejik ve operasyonel motivasyonlara dayalı nedenler bulunmaktadır. Çünkü hem geçmişte hem de günümüzde kadınlar, terör örgütlerinin toplumlardaki imajlarını daha yumuşak hale getirmelerine yardımcı olabilmekte ve çoğu zaman bulundukları toplumun algıladığı kadın imajına göre avantaj sağlayarak daha kolay ve ölümcül eylemler gerçekleştirebilmektedir. Ayrıca bu eylemlerin de medyada ve toplumda daha derin bir etki yaratmasını sağlamakta bununla birlikte destekçi roller olan istihbarat toplama, kuryelik gibi rolleri erkeklere göre daha rahat bir şekilde icra edebilmektedir. Terör örgütlerinin kadınları bünyelerine dahil etmek için farklı türde kullandıkları çekici motivasyon unsurlarının tümü stratejik ve operasyonel motivasyon unsuru olarak tanımlandığından, kadınların bu gruplara kendi nedenleri dışında katılmaları yönünde önemli ölçüde etkilenmeleri nedeniyle bu çalışmada, kadınlara özgü çekici faktörler üzerinden bir değerlendirme yapılmaktadır.

Ayrıca stratejik ve operasyonel faktörler, terör örgütleri tarafından kadınları bünyelerine dahil etmelerine yönelik için oldukça yaygın bir motivasyon sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Örgütler tarafından sıklıkla kullanılan bu çekici motivasyon unsuru, her üç vaka örneğinde de son derece yaygın olmakla birlikte, kadınların bu örgütlere katılmalarındaki için en önemli faktörlerden birisi konumundadır.

Bu tezin amacı, kadınların terör örgütlerine katılımlarına ilişkin motivasyon unsurlarını incelemektir. Kadınların terör örgütlerine katılımıyla ilgili olarak birçok araştırma bulunmakta, ancak çalışmaların kısmen kadınların katılım motivasyonları ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu nedenle, kadınların örgütlere yalnızca kocaları veya aile bireyleri tarafından dâhil edildiklerine veya katılmaya zorlandıklarına ilişkin birçok klişe de mevcuttur. Bu çalışma, kadınları bu örgütlere katılmaya motive eden çeşitli faktörleri tespit ederek stereotipik tutumun ötesine bakmayı ve kadınların terör örgütlerine katılmaya iten ve çeken motivasyon faktörlerinin daha iyi bir şekilde anlaşılmasını amaçlamıştır.

Çalışmada, kadınları terör örgütlerine katılmaya motive eden unsurlardan mevcut ve yaygın görünen faktörlerin kişisel ve stratejik ve operasyonel motivasyonlar olduğu görülmektedir. Bu faktör, her üç vaka örneğinde de yaygın olarak mevcuttur. Ek olarak bu faktörler kadınlara özgü motivasyon unsurları olarak karşımıza çıkmakta ve kadınların terör örgütlerine katılma motivasyonlarına bakıldığında analiz edilen faktörlerden en etkili olanıdır. Kişisel motivasyon unsuru da iki örnekte yaygın, bir örnekte mevcut olması nedeniyle en önemli itici motivasyon kaynağı olduğu değerlendirilmektedir. Dini motivasyon, yalnızca bir vaka örneğinde uygulanabilir olduğu için önemi, diğer motivasyon faktörlerine göre daha azdır. Ancak, bu durum ana ideolojisi din olan terör örgütleri için geçerli olmayabilir. Dini, ekonomik ve sosyal motivasyon faktörleri bazı vaka örneğinde önem teşkil ederken diğerlerinde önemsiz bir konumdadır. Bu durum, söz konusu motivasyon faktörlerinin geniş çapta uygulanamaz hale getirmesine de neden olabileceği düşünülmektedir. Ancak, başka bir örgütün bu çalışmadaki örgütlerle ideolojik veya yapısal olarak benzerlik taşıması durumunda, o örgütteki kadınların katılımlarına ilişkin motivasyon faktörlerinde de benzerlik görülmesi mümkün olabilir.

Bu çalışmada, kadınları terör örgütlerine katılmaya neyin motive ettiğine ilişkin olarak bu durumun terör örgütüne, duruma ve kişiye bağlı olarak değiştiği görülmektedir. Kişisel, stratejik ve operasyonel motivasyonlar gibi faktörler üç vaka örneğinde de etkin bir konumda olarak bulunurken, diğer faktörler örgüte ve duruma bağlı olarak değişmektedir. Tüm kadın teröristlere uygulanabilecek tek bir kadın terörist profili yoktur, ancak terör örgütlerine katılan her kadınların bazen benzer bazen kendine özgü çeşitli motivasyonları bulunmaktadır.

Örnek vakalar farklı coğrafi konumlardan ve farklı ideolojik yapıya sahip terör örgütleri arasından seçilmiştir. Çalışmanın kadın teröristlere ulaşma ve veri güvenilirliği gibi sınırlamaları bulunmaktadır, ancak buna rağmen yapılan içerik analizi sayesinde kadınların terör örgütlerine katılmalarına yönelik motivasyonları detaylı şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma, kadın teröristler hakkındaki literatüre katkı sağlamayı ve kadınlara özgü bazı temel motivasyonları belirlemeye amaçlamaktadır. Bu maksatla çalışmada üç farklı ideolojiye sahip terör örgütlerindeki kadınların bu örgüte dâhil olmalarına ilişkin motivasyon faktörleri incelenmiştir. Günümüzde, şiddet ve terör olaylarına son vermek için teröristlerin ve terör örgütlerinin motivasyonlarını anlamak terörle mücadeledeki en önemli unsurlardandır. Bu tezin amaçlarından biri de söz konusu motivasyon faktörlerinin daha iyi anlaşılması ve terörle mücadelede karar alıcıların, güvenlik güçlerinin ve istihbarat teşkilatlarının daha etkili ve önleyici tedbirler almaları için yardımcı olmaktır.

KAYNAKÇA

- Abadie, Alberto. "Poverty, Political Freedom, and the Roots of Terrorism." *American Economic Review*, 96, No. 2 (2006): 50-56.
- Alison, Miranda. "Cogs in the Wheel? Women in the Liberation Tigers of Tamil Eelam." *Civil Wars*, 6, No. 4 (2003): 37-54.
- Allison, Miranda. "Women as Agent of Political Violence: Gendering Security." *Security Dialogue*, 35, No. 4 (2003): 447-463.
- Al Jazeera. "Chechnya's Battle for Independence". 16 Nisan 2009. <https://www.aljazeera.com/news/2009/4/16/chechnyas-battle-for-independence> [Erişim Tarihi: 13.07.2022].
- Al Jazeera. "The History of the Tamil Tigers". 29 Nisan 2009. <https://www.aljazeera.com/news/2009/4/28/the-history-of-the-tamil-tigers> [Erişim Tarihi: 02 Eylül 2022].
- Al-Tabaa, Esther Solis. "Targeting a female audience: American Muslim women's perceptions of Al-Qaida propaganda." *Journal of Strategic Security*, 6, No. 3 (2013): 10-21.
- Altun, Altun. "Kadınlar Ve Terörizm: Çeçenya'nın Kara Dulları". *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*. C. 9 S. 29 (2021): 100-118.
- Anat, Edna Erez. "Gender Palestinian Women, and Terrorism: Women's Liberation or Oppression?" *Studies in Conflict and Terrorism*, 30, No. 6 (2007): 493-519.
- Andreas, Victor Hinojosa. "Terrorism in Colombia: Logic and Sources of a Multidimensional and Ubiquitous Phenomenon." *Terrorism and Political Violence*, 21, No. 1 (2009): 42-61.
- Andy, Tanya Narozhna. "Social Contagion and the Female Face of Terror: New Trends in the Culture of Political Violence." *Canadian Foreign Policy*, 12, No. 1 (2005): 141-166.
- Anne, Khapta Akhmedova. "Black Widows: The Chechen Female Suicide Terrorists." *In Female Suicide Bombers: Dying for Equality?*, ed. Yoram Schweitzer Tel Aviv: Institute for National Security Studies, (2006): 63-80.

- Atar, Olcay. “Terörizmin Felsefi Argümanları”. *Polis Dergisi*. S. 40 (2004): 317-327.
- Azar, Edward. “Protracted International Conflicts: Ten Propositions.” *International Interactions: Empirical and Theoretical Research in International Relations*, 12, No. 1 (1985): 59-70.
- Balling, Christine. “Fighting Mad: Why Women Turn to the FARC and How the FARC Turns on Them”. *Foreign Affairs*. 02 Mayıs 2012. <https://www.foreignaffairs.com/articles/colombia/2012-06-01/fighting-mad> [Erişim Tarihi: 01.06.2022].
- Bandarage, Asoka. “Women, Armed Conflict and Peacemaking in Sri Lanka: Toward Political Economy Perspective.” *Asian Politics and Policy*, 2, No. 4, (2010): 653-667.
- Bayraklı, Enes ve Aslıhan Alkanat. “PKK’da Kadın Teröristlerin Rolü ve Örgüt İçi Cinsel İstismar”. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*. C. 17 S. 37 (2021): 119-156.
- Becker, Marc. “FARC, Shining Path, and Guerillas in Latin America.” *Oxford Research Encyclopedia of Latin American History*, 2019.
- Berko, Anat. *The Smarter Bomb: Women and Children as Suicide Bombers*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, 2012.
- Bhattachargi, Pretti. “Liberation Tigers of Tamil Eelam (aka Tamil Tigers) (Sri Lanka, seperatists).” *Council on Foreign Relations*. 20 Mayıs 2009. <https://www.cfr.org/backgroundunder/liberation-tigers-tamil-eelam-aka-tamil-tigers-sri-lanka-separatists> [Erişim Tarihi: 02 Eylül 2022].
- Bird, Blomberg ve Gregory Hess. “International Terrorism: Causes, Consequences and Cures.” *World Economy*, 31, No. 2 (2008): 255-274.
- Bloom, Mia. *Dying to Kill: The Allure of Suicide Terror*. New York: Columbia University Press, 2005.
- Bloom, Mia. *Bombshell: Women and Terrorism*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2011.
- Bloom, Mia. “Bombshells: Women and Terror.” *Gender Issues*, 28, No. 1-2 (2011): 1-21.
- Bowden, Brett. “The Terrors of Our Times.” *Social Identities*, 13, No. 4 (2007): 541-554.

- Bravo, Alfredo M. "The Evolution of the FARC: A Guerilla Group's Long History." *NACLA Report on the Americas*, 34, No. 2 (2000): 23-31.
- Brittain, James. *Revolutionary Social Change in Colombia: The Origin and Direction of the FARC-EP*. London: Pluto Press, 2009.
- Burke, Edmund ve Francis Canavan. *Letters on a Regicide Peace*. Indianapolis: Liberty Fund, Incorporated, 1999.
- Caşın, Mesut H. *Uluslararası Terorizm*. İstanbul: Nobel Yayıncılık, 2008.
- Chastain, Mary. "Women Volunteer for Sexual Jihad with Islamic State". *Breitbart*. 27 Ağustos 2014, <https://www.breitbart.com/national-security/2014/08/27/women-volunteer-for-sexual-jihad-with-islamic-state/> [Erişim tarihi: 20.03.2022].
- Chatterjee, Debangana. "Gendering ISIS and Mapping the Role of Women." *Contemporary Review of the Middle East*, 3, No. 2 (2016): 201-218.
- CNN Türk. "Kara Dullar'a yakın isim CNN TÜRK'e anlattı". 11 Aralık 2018. <https://www.cnnturk.com/turkiye/kara-dullara-yakin-isim-cnn-turke-anlatti> [Erişim Tarihi: 17.08.2022].
- Cragin, Sara Daly. *The Dynamic Terrorist Threat: An Assessment of Group Motivations and Capabilities in a Changing World*. Santa Monica CA: RAND Corporation, 2004.
- Cragin, Sara Daly. *Women as Terrorists: Mothers, Recruiters, and Martyrs*. Santa Barbara, CA: Praeger Security International, 2009.
- Cunningham, Karla, J. "Cross-Regional Trends in Female Terrorism." *Studies in Conflict and Terrorism*, 26, No. 3 (2003): 171-195.
- Çebi, Şükrü Okyar. *Terörizm Olgusu İçerisinde Kadın Militanların Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, 2012.
- Dara, Amelia ve Elizabeth Jean Wood. "Wartime Sexual Violence: Misconceptions, Implications, and Ways Forward." *United States Institute of Peace*. 12 Mart 2013. <http://www.tinyurl.com/ny5kda7> [Erişim Tarihi 21.03.2022].
- Davis, Jessica. "Women and Terrorism in Radical Islam: Planners, perpetrators, patrons?, Revolution or Evolution?" *Emerging Threats to Security in the 21st Century First Annual Graduate Symposium Dalhousie University*. (2006).

- Dickson, Caitlin. "Al Qaeda's New Women's Magazine". *The Atlantic*. 14 Mart 2011. <https://tinyurl.com/5yryrvhx> [Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2022].
- Dönmezer, Sulhi. *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Yayınları, 1994.
- Dönmezer, Sulhi. "Çağdaş Toplumda Şiddet ve Mafya Suçları". *Şiddet*. No. 6-7, (1996): 215-220.
- Eggert, Jennifer Philippa. "Women, War and Political Violence." *Women and the Lebanese Civil War*, Palgrave Macmillan, Cham (2022): 1-27.
- Ekiz, Zeynep. "Sempatizan, Fail?: Dört Dalgada Kadın Teröristler". *Güvenlik Bilimleri Dergisi*. C. 9 S. 2 (2020): 555-576.
- Encyclopedia Britannica. "FARC". 14 Ekim 2022. <https://www.britannica.com/topic/FARC> [Erişim Tarihi: 16.10.2022].
- Erdem, Nergiz. "Kadın Terörist Kimliğinin Psiko-Sosyal Kökenleri ve Sosyal Politikalar". *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*. C. 19 S. 3 (2017): 8-26.
- Ergil, Doğu. *Türkiye'de Terör ve Şiddet*. Ankara: Turhan Kitabevi 1980.
- Fink, Barakat ve Liat Shetret, "The Roles of Women in Terrorism, Conflict and Violent Extremism: Lessons for the United Nations and International Actors." *Center on Global Counterterrorism Cooperation*, No. 1 (2013): 1-18.
- Frerks, Georg. "Between agency and subjugation: female LTTE combatants in the Sri Lankan conflict and post-war situation." *Gender and Conflict*, London: Routledge, (2016): 93-113.
- Ganor, Boaz. "Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter?" *Policy Practice and Research*, 3, No. 4 (2002): 287-304.
- Gan, Ruth ve diğerleri. "Change is the only constant: The evolving role of women in the Islamic State in Iraq and Syria (ISIS)." *Women & Criminal Justice*, 29, No. 4-5 (2019): 204-220.
- Gentry, Caron E. "Misogynistic terrorism: it has always been here." *Critical Studies on Terrorism*, 15, No. 1 (2022): 209-224.
- Gibbs, Terry. "Women and the struggle for social change in Colombia". *Colombia Journal*. 22 Ekim 2007. <https://reliefweb.int/report/colombia/women-and-struggle-social-change-colombia> [Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2022].

- Gilligan, Emma. *Terror in Chechnya: Russia and the Tragedy of Civilians in War*. Princeton: Princeton University Press, 2010.
- Gonsalves, Tahira. "Media Manipulations and Agency: Women in the LTTE (Liberation Tigers of Tamil Eelam) of Sri Lanka." *Ahfad Journal*, 22, No. 2 (2005): 36-52.
- Gonzalez-Perez, Margaret. "From Freedom Birds to Water Buffaloes." *Female Terrorism and Militancy: Agency, Utility, and Organization*, ed. Cindy D. Ness, London: Routledge, (2008): 184-200.
- Gonzalez-Perez, Margaret. "The False Islamization of Female Suicide Bombers." *Gender Issues*, 28, No. 1-2 (2011): 50-65.
- Groskop, Viv. "Women at Heart of the Terror Cells". *The Guardian*. 04 Eylül 2004. <https://www.theguardian.com/world/2004/sep/05/russia.chechnya1> [Erişim tarihi: 25.03.2022].
- Haught, James A. *Kutsal Nefret: 90'ların Dinsel Çatışmaları*. çev. Aslı Açıkgoz, İstanbul: Aykırı Yayıncılık, 1999.
- Hellmann-Rajanaygam, Dagmar. "Female Warriors, Martyrs and Suicide Attackers: Women in the LTTE." *International Review of Modern Sociology*, 34, No. 1 (2008): 1-25.
- Herath, Tamara. "Women combatants and gender identity in contemporary conflicts: the case of the LTTE." *London School of Economics and Political Science*, United Kingdom, 2007.
- Herman, Susan N. "Women and Terrorism: Keynote address." *Women's Rights Law Reporter*, No. 31 (2010): 258-267.
- Hoffmann, Christiane. "Çeçenistan'da Kara Dullar". *Deutsche Welle*. 06 Eylül 2004. <https://www.dw.com/tr/%C3%A7e%C3%A7enistanda-kara-dullar/a-2526067> [Erişim Tarihi: 02.08.2022].
- Horgam, John. *The Psychology of Terrorism*. London: Routledge, 2005.
- İmıl, Muhittin. "Terörizm ve Bir Meşruiyet Aracı Olarak Din". *Yeni Nesil Terörizm*. ed. Muhittin İmıl, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, (2020): 135-160.
- InSight Crime. "FARC". 15 Temmuz 2022. <https://insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/farc-profile/> [Erişim Tarihi: 27.09.2022].
- İpek, Cemil D. ve Gökçen Yılmazlı. "Suriye'de Pkk/Ypg Yapılanması Ve İki Yeni Aktör: Kadınlar Ve Yabancı Terörist Savaşçılar". *Türkiye'nin Terörle*

- Mücadelesi: Kavramlar, Örgütler Ve Aktörler*. Ankara: TASAV Yayınları, (2021): 101-134.
- Jackson, Richard ve Samuel Justin Sinclair. *Contemporary Debates on Terrorism*. London: Routledge, 2018.
- Jacques, Karen ve Paul Taylor. "Male and Female Suicide Bombers: Different Sexes, Different Reasons?" *Studies in Conflict and Terrorism*, 31, No. 4 (2008): 304-326.
- Jamieson, Alison. "Mafiosi and Terrorists: Italian Women in Violent Organizations." *SAIS Review*, 20, No. 2 (2000): 51-64.
- Jamille, Rachel Vogelstein. "Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners." *Council of Foreign Relations*, No.1 (2019): 1-44.
- Jones, Sidney. "Inherited Jihadism, Like Father, Like Son." *International Crisis Group*. 04 Temmuz 2007. <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/indonesia/inherited-jihadism-father-son> [Erişim tarihi: 15.04.2022].
- Keleş, Ruşen ve Artun Ünsal. *Kent ve Siyasal Şiddet*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1982.
- Kermanshahchi, Ellaheh Tamina. *Women And Farc: Another Oppressor Or An Unlikely Liberator?* BA Thesis, Utrecht University, 2020.
- Kışlalı, Ahmet T. *Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. Ankara: İmge Kitabevi, 1995.
- Krieger, Daniel Meierrieks. "What Causes Terrorism?" *Public Choice*, 147, No: 1-2 (2011): 3-27.
- Lahoud, Nelly. "Umayma Al-Zawahiri on Women's Role in Jihad". *Jihadica*. 26 Şubat 2010. <http://www.jihadica.com/umayma-al-zawahiri-on-women%E2%80%99s-role-in-jihad/> [Erişim tarihi: 20.06.2022].
- Lee, Chris. "The FARC and the Colombian Left: Time for a Political Solution?" *Latin American Perspectives*, 39, No. 1 (2012): 28-42.
- Leech, Garry. *The FARC: The Longest Insurgency*. Halifax: Fernwood, 2011.
- Mahr, Krista. "Sri Lanka to Start Tally of Civil-War Dead". *Time: World*. 28 Kasım 2013. <https://world.time.com/2013/11/28/sri-lanka-to-start-tally-of-civil-war-dead/> [Erişim Tarihi: 09 Eylül 2022].
- Martin, Gus. *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues*. London: Sage Publications, Inc., 2013.

- McDermott, Jeremy. "Colombia's Female Fighting Force". *BBC News*. 04 Ocak 2002. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1742217.stm> [Erişim Tarihi: 11.05.2022].
- Merari, Ariel. "Academic Research and Government Policy on Terrorism." *Terrorism and Political Violence*, 3, No. 1 (1991): 193-202.
- Merari, Ariel. *Driven to Death: Psychological and Social Aspects of Suicide Terrorism*. New York: Oxford University Press Inc., 2010.
- Myers, Steven Lee. "Female Suicide Bombers Unnerve Russians". *New York Times*. 07 Ağustos 2003. <https://www.nytimes.com/2003/08/07/world/female-suicide-bombers-unnerve-russians.html> [Erişim Tarihi: 17.06.2022].
- Natalia, Douglas Porch. "Like Going to A Fiesta- the Role of Female Fighters in Colombia's FARC-EP." *Small Wars & Insurgencies*, 19, No. 4 (2008): 609-634.
- Ness, Cindy D. "In the Name of the Cause: Women's Work in Secular and Religious Terrorism." *Studies in Conflict & Terrorism*, 28, No. 5 (2005): 353-373.
- Ness, Cindy D. *Female Terrorism and Militancy: Agency, Utility, and Organization*. London: Routledge, 2007.
- Newman, Edward. "Exploring the Root Causes of Terrorism." *Studies in Conflict and Terrorism*, 29, No. 8 (2006): 749-772.
- Nivat, Anne. "The Black Widows: Chechen Women Join the Fight for Independence and Allah." *Studies in Conflict and Terrorism*, 28, No. 5 (2005): 413-419.
- O'Rourke, Lindsey. "What's Special about Female Suicide Terrorism?" *Security Studies*, 18, No. 4 (2009): 681-718.
- Otis, John. "How the World's Longest-Running Civil War Ended." *TIME*, 23 Haziran 2016. <https://time.com/4380917/colombia-ceasefire-farc-rebels/> [Erişim Tarihi: 11 Ocak 2023].
- Pape, Robert. A. *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terror*. New York: Random House Books, 2005.
- Parashar, Swati. "Aatish-E-Chinar: In Kashmir, Where Women Keep Resistance Alive." *Women, Gender, and Terrorism*, ed. Laura Sjoberg and Caron E. Gentry, University of Georgia Press, (2011): 96-119.

- Parfitt, Tom. "Chechnya's Peace is Built on Murder". *The Guardian*. 16 Temmuz 2009. <https://www.theguardian.com/commentisfree/libertycentral/2009/jul/16/estemirova-murder-russia-chechnya> [Erişim Tarihi: 11.06.2022].
- Patkin, Toles. "Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers and The Rhetoric of Emotion." *Women and Language*, 27, No. 2 (2005): 79-88.
- Phelan, Alexandra ve Jacqui True. "Navigating gender in elite bargains: Women's movements and the quest for inclusive peace in Colombia." *Review of International Studies*, 48, No. 1 (2022): 171-194.
- Pickert, Kate. "A Brief History of the Tamil Tigers". *Time: World*. 04 Ocak 2009. <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1869501,00.html> [Erişim Tarihi: 01 Eylül 2022].
- Poloni-Staundinger, Lori ve Candice D. Ortals, "Terrorism and Violent Conflict: Women's Agency, Leadership, and Responses." *Springer Science & Business Media*, No. 8 (2014): 167-178.
- Post, Jerrold M. "When Hatred is Bred in the Bone: The Social Psychology of Terrorism." *Annals of the New York Academy of Sciences*, No. 1208 (2010): 15-23.
- Rapoport, David. "The Four Waves of Modern Terrorism." *Attacking Terrorism*, Washington DC: Georgetown University Press, (2004): 46-73
- Reuter, John. "Chechnya's Suicide Bombers: Desperate, Devout, or Deceived?" *The Jamestown Organization*, (2004): 1-40.
- Robison, Kristopher K. "Unpacking the Social Origins of Terrorism: The Role of Women's Empowerment in Reducing Terrorism." *Studies in Conflict and Terrorism*, 33, No. 8 (2010): 735-756.
- Rose, Adam. "Inspire: Al Qaeda's First English Language Magazine, is Here". *HuffPost*. 01 Temmuz 2010. https://www.huffpost.com/entry/inspire-al-qaedas-first-e_n_631954 [Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2022].
- Ruiz, Piedad C. "Women in the Colombian Congress". *International IDEA*, (2002). <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/chapters/women-in-parliament/mujeres-en-el-parlamento-mas-alla-de-los-numeros-2002-EN-case-study-colombia.pdf> [Erişim Tarihi: 04.09.2022].
- Sabogal, Laura Camila Barrios, and Solveig Richter. "Las Farianas: Reintegration of former female FARC fighters as a driver for peace in Colombia." *Cuadernos de Economía*, 38, No. 78 (2019): 753-784.

- Sageman, Marc. *Understanding Terror Networks*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2004.
- Sandino, Victoria. "Colombia's FARC Rebels Launch Website of the Female Rebel". *BBC News*. 13 Ekim 2013. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-24510335> [Erişim Tarihi: 04.05.2022].
- Sanin, Francisco Gutiérrez ve Francy Carranza Franco. "Organizing women for combat: The experience of the FARC in the Colombian war." *Journal of Agrarian Change*, 17, No. 4 (2017): 770-778.
- Schalk, Peter. "Women Fighters of the Liberation Tigers in Tamil Ilam. The Martial Feminism of Atel Palacinkam." *South Asia Research*, 14, No. 2 (1994): 163-195.
- Schweitzer, Yoram. "Palestinian Female Suicide Bombers: Reality vs Myth." In *Female Suicide Bombers: Dying for Equality?*, Tel Aviv: Institute for National Security, (2006): 24-42.
- Shepherd, Jessica. "The Rise and Rise of Terrorism Studies". *The Guardian*. 02 Temmuz 2007. <http://www.theguardian.com/education/2007/jul/03/higher-education.research> [Erişim Tarihi: 10.03.2022].
- Skaine, Rosemarie. *Female Suicide Bombers*. 5th ed. North Carolina: McFarland & Company, 2006.
- Smelser, Neil J. *The Faces of Terrorism: Social and Psychological Dimensions*. Princeton: Princeton University Press, 2007.
- Smith, Craig S. "Raised Catholic in Belgium, She Died a Muslim Bomber". *The New York Times*. 06 Aralık 2005. <https://www.nytimes.com/2005/12/06/world/europe/raised-as-catholic-in-belgium-she-died-as-a-muslim-bomber.html> [Erişim tarihi: 15.02.2022].
- Spindlove, Clifford E. Simonsen. *Terrorism Today: The Past, The Players, The Future*. 5th ed. Boston: Pearson, 2013.
- Stack-O'Connor, Alisa. "Lions, Tigers, and Freedom Birds: How and Why the Liberation Tigers of Tamil Eelam Employs Women." *Terrorism and Political Violence*, 19, No. 1 (2007): 43-63.
- Stanski, Keith. "Terrorism, Gender, and Ideology: A Case Study of Women Who Join the Revolutionary Armed Forces of Colombia." *The Making of a Terrorist: Recruitment, Training, and Root Causes*, ed. James Forest, Westport: Praeger Security International, (2005): 136-150.

- Stinson, Kate. "Freedom Fighters; Women Terrorists and the Battle for Female Liberation." *46th Annual International Studies Association Convention*, McGill University, Montreal, Canada, (2005): 1–34.
- Şimşek, Hülya Savut. Etnik Terör ve Kadın İntihar Saldırıları: Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2019.
- Thackrah, John R. *Dictionary of Terrorism*. London, Routledge, 2004.
- The Chicago Project on Security and Terrorism. "Database on Suicide Attack". https://cpost.uchicago.edu/research/suicide_attacks/database_on_suicide_attacks/ [Erişim tarihi: 25.11.2022]
- Thomas, Timothy L. "Al Qaeda and the Internet: The Danger of Cyber Planning." *Army War College Quarterly*, 33, No. 1 (2003): 112-123.
- Trawick, Margaret. "Reasons for violence: A preliminary ethnographic account of the LTTE." *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 20, No. 1 (1997): 153-180.
- Türk Dil Kurumu. "Lojistik". <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 22.03.2022].
- University of Maryland. "START Global Terrorism Database". <https://www.start.umd.edu/gtd/> [Erişim Tarihi: 25.11.2022]
- Ulas, Gulfer. "Female Radicalisation: Why Do Women Join ISIS?" *London School of Economics*, 15 Ağustos 2019. <https://blogs.lse.ac.uk/mec/2019/08/15/female-radicalisation-why-do-women-join-isis/> [Erişim Tarihi: 09.01.2023].
- Wang, Peng. "Women in the LTTE: Birds of Freedom or Cogs in the Wheel?" *Journal of Politics and Law*, 4, No. 1 (2011): 100-108.
- Weinberg, Leonard ve William L. Eubank. "Italian Women Terrorists." *Terrorism*, 9, No. 3 (1987): 241-261.
- Weinberg, Leonard ve William L. Eubank. "Women's Involvement in Terrorism." *Gender Issues*, 28, No. 2 (2011): 22-49.
- Welsh, Alexandra Mary. "Women of the Jungle: Guerrillas on the Front Lines of the FARC-EP." *Glendon Journal of International Studies*, 8, No. 1-2 (2015): 1-14.
- Windsor, Leah. "The Language of Radicalization: Femal Internet Recruitment to Participation in ISIS Activities." *Terrorism and Political Violence*, 32, No. 3 (2020): 506-538.

- Von Knop, Katharina. "The Female Jihad: Al Qaeda's Women." *Studies in Conflict and Terrorism*, 30, No. 5 (2007): 397-414.
- Yapıcı, Mehmet. "İnsan ve Şiddet". *Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi*. S. 3 (2006): 206-214.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1999.
- Zakaria, Rafia. "Women and Islamic Militancy." *Dissent*, 62, No. 1 (2015): 119-130.
- Zedalis, Debra D. "Female Suicide Bombers." *Strategic Studies Institute*, U.S. Army War College, (2004): 1-24.
- Zedalis, Debra D. "Analyzing Female Suicide Bombers." *Female Terrorism and Militancy: Agency, Utility, and Organization*. ed. Cindy D. Ness, London: Routledge, (2008): 49-68.
- Zimbardo, Philip. G. "A Situationist Perspective On the Psychology of Evil: Understanding How Good People Are Transformed into Perpetrators." *The Social Psychology of Good and Evil*. ed. Arthur Miller, New York: Guilford, (2004): 21-50.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : DEMİR, Hüseyin

Uyruğu : T.C.

Eğitim

Derece

Üniversite ve Bölüm

Mezuniyet Tarihi

Lisans

Karadeniz Teknik Üniversitesi

15.06.2015

İngiliz Dili ve Edebiyatı

Yabancı Dil

İngilizce